"54. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2020"

Osnovna šola Janka Padežnika Maribor,

Iztokova 6, 2000 Maribor

Kdor bere, živi tisoč življenj, kdor ne bere, živi samo eno.

R. R. Martin

BRANJE KNJIG V OSNOVNI ŠOLI

Raziskovalno področje: književnost

RAZISKOVALNA NALOGA

Mentorica:

Andreja Krstić

Avtorja:

Jakob Muršec

Zala Skamlec

Maribor, 2020

Kazalo vsebine

Abstract 1
Povzetek 1
1 **UVOD** 2
1.1 NAMEN IN CILJ RAZISKOVALNE NALOGE 2
1.2 HIPOTEZE 3
2 TEORETIČNI DEL 3
2.1 BRANJE IN NAŠI MOŽGANI 3
2.2 BRANJE, ZGODOVINA IN UČENJE BRANJA 6
2.2.2 KNJIŽNI MATERIALI IN PRIPOMOČKI 8
2.2.3 ZGODOVINA UČENJA BRANJA V EVROPI IN NA SLOVENSKEM 9
2.4 KNJIGE SO PREPOVEDANE 13
2.3 RAZVOJ BRALCA 15
2.4 VRSTE BRALCEV IN VRSTE BRANJA 17
2.5 MOTIVACIJA ZA BRANJE IN SPODBUJANJE BRANJA 19
2.6 BRANJE LEPOSLOVJA V OSNOVNI ŠOLI 24
3 EMPIRIČNI DEL 25
3.1 METODOLOGIJA 25
3.1.2 INTERVJU 25
3.1.3 METODA ANKETIRANJA 26
3.1.4 METODA ANALIZE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA 26
3.2 REZULTATI IN INTERPRETACIJA 27
3.2.1 Rezultati in interpretacija ankete za učence 27
3.2.3 Rezultati in interpretacija ankete za učitelje 42
3.3 VREDNOTENJE HIPOTEZ IN RAZPRAVA 48
4 ZAKLJUČEK 50
5 DRUŽBENA ODGOVORNOST 51
6 VIRI 53
7 PRILOGE 54
7.1 INTERVJU 54
7.2 INTERVJU S ŠOLSKO KNJIŽNIČARKO 56
7.3 Rezultati in interpretacija ankete za učence 57
7.4 Analiza in interpretacija ankete za starše 61
7.6 Anketa za učence 69
7.7 Anketni vprašalnik za starše 74

7.8 Anketni vprašalnik za učitelje 77

Kazalo slik

Slika 1: Anatomski deli možganske skorje leve hemisfere, ki so povezani z branjem..... 4
Slika 2: Bralno kolo 9
Slika 3: Bralni (petelinji) stol 9

Kazalo grafov

Graf 1: Spol 27
Graf 2: Razred 27
Graf 3: Ali rad/-a bereš? 28
Graf 4: Najljubša tematika branih knjig po spolu 31
Graf 5: Kaj te pri branju najbolj pritegne? 31
Graf 6: Koliko ur na dan posvetiš branju? 33
Graf 7: Kdaj najraje bereš? 34
Graf 8: Kaj bi te motiviralo, da bi več bral/-a? 35
Graf 1: Spol 37
Graf 2: Ali radi berete? 37
Graf 3: Katere vrste knjig najraje berete? 38
Graf 4: Kdaj najpogosteje berete? 38
Graf 5: Kaj bi naredili, da bi vaš otrok več bral? 39
Graf 6: Ali menite, daje spodbujanje branja naloga družine? 42
Graf 1: Spol 42
Graf 2: Število let dela v šoli 43
Graf 3: Ali radi berete? 43
Graf 4: Katere vrste knjig najpogosteje berete? 44
Graf 5: Pogostost branja 44
Graf 6: Ali menite, da je spodbujanje branja naloga šole? 46
Graf 7: Ali menite, da je spodbujanje branja naloga družine? 46
Graf 8: Spodbujanje branja pri učencih 47

Kazalo tabel

Tabela 1 – Razvoj bralnih sposobnosti v obliki bralnih stopenj 16
Tabela 2 – Notranja in zunanja motivacija za branje 20
Tabela 3: Kako rad bereš? 28
Tabela 4: Kako pogosto bereš? 30
Tabela 5: Knjige s katero tematiko, so tvoje najljubše? 30
Tabela 6: Kaj najpogosteje vpliva na tvoj izbor knjige? 32
Tabela 7: Pomembnost branja – starši 40
Tabela 8: Pomembnost branja – učitelji 45

Abstract

The topic of reading books caught our attention because of our homework assignment entitled My reading story in Slovene class. When presenting the assignments, we noticed that the classmates do not like to read, which is reflected in their vocabulary and knowledge of the Slovenian language. Adolescents prefer to spend their free time much more on the phone and the computer, which is worrying. The aim of our research paper is to use the read literature to present what reading is, the reading history, learning how to read, the development and types of readers, motivation to read, the impact of reading, to research whether young people like to read and what they read, to compare their reading habits with reading habits of parents and teachers. We conducted an interview with the school librarian and the librarian of the Maribor Library. We will make some suggestions on how to boost reading motivation and reading habits in school.

Key words: reading, history of book and reading, types of readers and reading, reading habits

Povzetek

Tema branje knjig nas je pritegnila zaradi domače naloge z naslovom Moja bralna zgodba pri slovenščini. Pri predstavitvi nalog smo opazili, da sošolci ne berejo radi, kar se odraža v njihovem besednem zakladu in poznavanju slovenskega jezika. Mladostniki veliko raje preživljajo svoj prosti čas s telefonom in računalnikom, kar je zaskrbljujoče. Namen naše naloge je s pomočjo prebrane literature predstaviti, kaj je branje, zgodovino branja, učenja branja, razvoj in vrste bralcev, motivacijo za branje, vpliv branja, z anketo raziskati, ali mladi radi in kaj berejo ter primerjati njihove bralne navade z bralnimi navadami staršev in učiteljev. Opravili smo intervju s šolsko knjižničarko in knjižničarko Mariborske knjižnice. Podali bomo nekaj predlogov, ki bi spodbudili motivacijo za branje in bralne navade v šoli.

Ključne besede: branje, zgodovina knjige in branja, vrste bralcev in branja, bralne navade

1 UVOD

Naši starši nam govorijo, da so kot otroci več brali, kot mi. Tudi učitelji nam povedo enako. Da smo mladi raje pred računalniki in televizijo, kot da preživljamo svoj prosti čas ob branju knjig. Ali je to res, bomo poskušali ugotoviti v najini raziskovalni nalogi.

Pregledali in prebrali smo kar nekaj raziskovalnih in diplomskih nalog, v katerih so že ugotovili, da raje berejo tisti otroci in mladostniki, ki so jim starši brali pravljice in slikanice že v zgodnjem otroštvu. Nekateri starši sami še zmeraj veliko berejo, drugi pa zaradi hitrega tempa življenja več nimajo časa za to, niti ne vzpodbujajo več svojih otrok, da bi brali. Tudi mi se razlikujemo med sabo – eni radi berejo vsakodnevno, drugi pa samo takrat, ko je potrebno – torej za domače branje, bralno značko, ipd. Več časa za branje imamo tudi med počitnicami, ko se nam ni treba dnevno učiti in ko lahko na morje ali potovanje vzamemo izbrane knjige. Katere so zvrsti, ki jih najraje beremo, in ki nas pritegnejo? To bomo med drugim raziskali v anketi, ki smo jo izvedli med učenci tretje triade.

Ob obisku knjižnice smo lahko samostojni. To pomeni, da si sami izberemo, kaj bomo brali in kaj nas pritegne. Lahko so to romani, strokovne knjige, stripi, razne revije za mlade in drugo. V zadnjih letih imamo na voljo tudi e-knjige. Ali je branje nujno povezano z obiskom knjižnice, smo raziskali na obisku v Mariborski knjižnici, skupaj z dr. Sabino Fras Popovič, vodjo Centra za vzpodbujanje bralne pismenosti in šolsko knjižničarko.
Tudi učitelji imajo pomembno vlogo pri branju. Ali je branje bolj priljubljeno v nižjih razredih, in kako nas motivirajo kasneje, bomo v anketi povprašali učitelje na naši šoli.

1.1 NAMEN IN CILJ RAZISKOVALNE NALOGE

Namen naše naloge je s pomočjo prebrane literature predstaviti, kaj je branje, zgodovino knjige in branja, razvoj in vrste bralcev, vpliv branja ter motivacijo za branje, ali so knjige »nevarne« in kaj je o branju leposlovja zapisano v Učnem načrtu za slovenščino v osnovni šoli.

Cilj naloge je raziskati, ali mladi radi berejo, kaj radi berejo, kaj jih pritegne k branju, kako mlade motivirati za branje in primerjati njihove bralne navade z bralnimi navadami staršev in učiteljev.

1.2 HIPOTEZE

1. Večina učencev ne bere rada.
2. Fantje najraje berejo knjige s pustolovsko tematiko, dekleta najraje berejo knjige z ljubezensko tematiko.
3. Učenci najmanj berejo knjige za domače branje.
4. Večino učencev bi k branju motiviralo glasno branje pri pouku.
5. Učenci največ berejo med poletnimi počitnicami.
6. Večina odraslih (staršev in učiteljev) rado bere.
7. Večina odraslih (staršev in učiteljev) se strinja, da je branje pomembno za bogatenje besednega zaklada in miselni razvoj.
8. Večina staršev meni, da je spodbujanje branja naloga družine.
9. Večina učiteljev meni, da je motiviranje za branje naloga šole.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 BRANJE IN NAŠI MOŽGANI

Vsa živa bitja med seboj komunicirajo, le človek pa je razvil tudi pisanje in branje. Naši možgani so stari okoli 40. 000 let. Ljudje pa pišemo in beremo šele okoli 5400 let, zato v možganih nimamo centra za pisanje in branje. Pri obeh dejavnostih zato uigrano sodeluje več predelov možganov. Branje je tesno povezano z razvojem jezika, ki je človeški vrsti prirojen. Naši možgani in telo so se razvili tako, da lahko govorimo in slišimo besede. Otrok se nauči govoriti, ne da bi ga tega posebej naučili. Ker sta branje in pisanje postala tako osrednjega pomena za našo identiteto in kulturo, lahko hitro zaključimo, da sta ti dve dejavnosti prirojeni. A ni tako. Branje in pisanje sta nenaravni dejanji, ki ju je omogočil samo namenski razvoj abecede in številnih drugih tehnologij. Možgane moramo naučiti, kako prevesti simbolne

znake, ki jih vidimo, v jezik, ki ga razumemo. Branje in pisanje zahtevata poučevanje in vajo, torej premišljeno oblikovanje možganov. (Carr, 2010, str. 55)
Branje torej velja za priučeno in zgodovinsko gledano zelo mlado veščino, ki je povezana z nastankom in razvojem jezika in je močno odvisna predvsem od dveh parametrov; od razvitosti možganov ter bralnih izkušenj. Z ozirom na razvoj sposobnosti branja lahko iz najnovejših dognanj povzamemo, da pri otrocih, ki so boljši bralci in ki berejo hitreje ter pogosteje kot nekoliko slabši bralci, prihaja do drugačnega razvoja določenih regij v možganih.

Z metodami slikanja možganov so dokazali, da branje omogoča in izvaja področje leve hemisfere, kjer pride do mreženja nevronov iz frontalnih, temporo-parietalnih in okcipito-temporalnih predelov skorje (slika 1). Ti omogočajo povezavo med vidnimi in slušnimi informacijami ter pomenskimi podobami. (Čater, 2019)

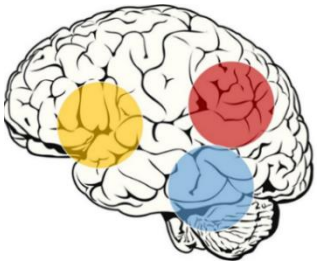

Slika 1: Anatomski deli možganske skorje leve hemisfere, ki so povezani z branjem (Vir: Čater, 2018)

Poskusi so dokazali, da se možgani pismenih ljudi razlikujejo od možganov nepismenih na mnogo načinov. Razlikujejo se v tem, kako ljudje razumejo jezik in v tem, kako predelujejo vidne znake, kako logično razmišljajo in kako tvorijo spomine. Zanimivo je, da ljudje, ki pišejo v slikovnih pisavah (npr. kitajščina), razvijejo možgansko mrežo za branje, ki je zelo drugačna od mreže ljudi, ki pišejo in berejo glasovno abecedo. Obojni pri branju uporabljajo nekatere dele čelnega in senčnega režnja, vendar se pri bralcih slikovne pisave sprožijo tudi tisti deli možganov, ki sodelujejo pri motoričnem spominu.

Branje se začne z očmi. Manguel (2007: 53–54) razlaga osnovno dejanje branja, ko potujemo z očmi po strani, kot neprekinjen ali nesistematičen postopek. Običajno domnevamo, da naše oči med branjem drsijo po vrsticah gladko, brez prekinitev, in da se na primer pri branju zahodnih pisav pomikajo od leve proti desni. Vendar to ne drži, saj naše oči dejansko skačejo

po strani. Ti skoki se zgodijo trikrat ali štirikrat v sekundi, s hitrostjo približno dvesto stopinj na sekundo. Zakaj je naše doživljanje branja povezano s sklenjenostjo besedila na knjižni strani ali s pomikanjem besedila na ekranu, tako da sprejemamo cele stavke ali misli naenkrat, in ne z dejanskim premikanjem oči, je vprašanje, na katero znanstveniki še niso našli odgovora. Razložili pa so postopek branja: ko sedimo nad knjigo, se ne omejujemo na golo zaznavanje črk in presledkov med besedami, ki sestavljajo besedilo. Da bi iz sistema črnih in belih znakov izluščili sporočilo, ga najprej zaobjamemo na dozdevno neurejen način, z nestanovitnimi očmi, nato pa rekonstruiramo kodo znakov tako, da jih obdelamo s sklenjenim nizom nevronov v možganih. Niz se prilagaja naravi besedila, ki ga beremo, in besedilo je vedno prepojeno z nečim – s čustvom, telesnim občutenjem, z intuicijo, znanjem, duhovnim –, kar je odvisno od tega, kdo smo in kako smo to postali. (Sosič, 2014)

V Manguelovi razlagi branja zavzema osrednje mesto razumevanje, kar je značilno za raziskave branja. O razumevanju besedila je pisal tudi Merlin C. Wittrock (1981). Predvideval je, da besedila ne »preberemo« zgolj v dobesednem smislu, ampak da zanj sami izoblikujemo pomen. Pri tem kompleksnem postopku se bralci skrbno posvetijo besedilu. Njegov pomen si skušajo predstavljati s pomočjo podob in novih ubeseditev. Vznemirljivo pa je, da med branjem ustvarjajo pomen s tem, ko vzpostavljajo povezave med svojim védenjem, spomini in izkušnjami ter med zapisanimi stavki, odstavki in odlomki. Branje torej ni avtomatični postopek, pri katerem bi kar vsrkali besedilo, ampak presenetljiv, labirinten, vsesplošen in oseben postopek rekonstrukcije. (Sosič, 2014)
Tudi slovenska raziskovalka branja, Meta Grosman (2006: 119–120), je branje
opisala podobno, kot sklenjen proces oblikovanja bralnih domnev in pričakovanj, njihovega popravljanja in spreminjanja vse do končnega razumevanja, ki sloni na predhodnem sestavljanju podatkov.

David Levy (Carr 2011: 73) piše, da pismeni ljudje beremo ves dan, večinoma
nezavedno, ko preletavamo cestne oznake, jedilne liste, naslove, nakupovalne
sezname, etikete ... Te oblike branja so ponavadi plitve, površne in kratkotrajne ter se močno razlikujejo od poglobljenega branja. Ravno poglobljeno branje bo postajalo vse redkejše in najbrž se mu bodo posvečale samo majhne elite, t. i. razred bralcev. To pa še ne pomeni, da bo istočasno izginjala tudi tiskana knjiga, ki so jo že večkrat pokopali: prvič ob rojstvu časopisa, drugič ob pojavu gramofona, tretjič televizije, zdaj pa jo ogroža še splet. (Sosič, 2014)

2.2 BRANJE, ZGODOVINA IN UČENJE BRANJA

2.2.1 ZGODOVINA BRANJA

Prvi primeri pisanja in branja so se pojavili pred več tisoč leti, in sicer sta prva znana zapisa iz približno 4000 let pr. n. št. – dve glineni ploščici z vrezanimi slikovnimi znamenji, ki so ji 1984 našli v starodavnem sirskem mestu Tell Brak in ju hranijo v Bagdadskem arheološkem muzeju. Na prvo je pisec, po besedah arheologov, zapisal 10 koz, na drugo pa 10 ovac. Manguel v svoji knjigi zapiše: »S tema tablicama se je začenja vsa naša zgodovina. Če jima je vojna prizanesla, namreč sodita med najstarejše pisne spomenike, kar jih poznamo«. (Manguel, 2010, str. 41)

Tehnologija pisanja je naredila pomemben korak nekje konec četrtega tisočletja pr. n. št., ko so Sumerci začeli s sistemom simbolov v obliki klinov – klinopis, Egipčani pa so razvijali vse abstraktnejše hieroglife za predmete in pojme. S tem dejanjem so morali človeški možgani začeti razvijati nove nevronske povezave. Ker je bilo pisanje in branje tako zahtevno dejanje, so se z branjem in pisanjem ukvarjali le pripadniki družbene elite. Da je branje in pisanje lahko usvojila in uporabljala širša množica, so zaslužni Grki, ki so približno okoli leta 750 pr. n. št. izumili prvo popolno fonetično pisavo. Jezikoslovci se strinjajo, da so Grki prvi uporabljali znake za soglasnike in samoglasnike ter tako izumili učinkovit sistem za branje in pisanje s 24 črkami.

Branje je bilo od sumerskih časov dalje predvsem glasno branje, saj je vsak znak v sebi nosil povsem določen glas – svojo dušo. Brati je bilo treba na glas, pri čemer niso bile dovolj le oči, temveč celo telo.

V antičnih časih se je v Atenah 5. st. pr. n. št začelo razvijati knjigotrštvo in je obstajalo kar znatno število knjig, so ljudje pridobivali in prenašali znanje predvsem ustno. Sokrat je menil, da so knjige lahko pripomoček za spominjanje in znanje, pravi učenjak pa mora shajati brez njih. Z Aristotelom (384 pr. n. št.–322 pr. n. št.), ki velja za prvega zasebnega bralca, saj je zbral pomembno zbirko rokopisov za svojo lastno rabo, se je začelo obdobje zasebnega branja.

Ker so se knjige zvečine še dolgo v srednji vek brale glasno, je bil tudi zapis besed brez presledkov in ločil. Aristofan (okoli 200 pr. n. št.) je izumil prva ločila, razvili pa so jih drugi

učenjaki v aleksandrinski knjižnici. Njihova stava je bila neredna, kar je privedlo do napak pri interpretaciji. Knjige si bile zapisane na zvitkih in šele Julij Cezar je prvi zvitke zlagal v strani, tako je nastal kodeks. Številčenje strani kodeksa je bralcu olajšalo dostop do razdelka, hkrati pa so jih lahko več samostojnih besedil zvezali v priročen sveženj.

Besedila so se prepisovala in staroveški pisarji so tako obvladali svojo obrt, da niso potrebovali vidnih pripomočkov, zgodnjekrščanski menihi pa so besedila znali na pamet. Kasneje so prepisovalci besedilo delili v smiselne vrstice in tako neveščim bralcem omogočili zvišati ali znižati glas na koncu miselne enote.

Do 9. stol. so irski pisarji uvedli mnogo ločil, ki jih poznamo še danes, do 10. stol. pa so kot dodatno pomoč bralcu začeli prve vrstice glavnih razdelkov zapisovati z rdečim črnilom.

Prvi tihi bralec, ki je med ljudmi povzročili začudenje, je bil sv. Ambrozij, čigar tiho branje je njegov prijatelj Avguštin opisal z besedami: «Oči prebirajo vrstice, medtem ko jezik miruje.« Tiho branje je v krščanskem svetu dolgo veljalo za herezijo (krivoverstvo), saj je tiho branje dopuščalo sanjarjenje, ki je nevarnost za naglavni greh lenobe, hkrati pa bralcu omogoča, da o knjigi, ki jo bere, tudi razmišlja brez takojšnje razjasnitve, vodstva, obsodbe ali cenzure, kar pa je nevarno.

Vse do iznajdbe tiska je bilo branje privilegij bogatih ali pismenih predstavnikov krščanske vere. Če si se kot pripadnik nižjega sloja želel seznaniti s kakšno knjigo, si moral poslušati; do 11. stol. so potujoči pevci napol pripovedovali napol peli pesmi – lastne ali dela trubadurskih mojstrov; ali pa si poslušal ljudske pesmi ter prozna dela, ki so se ohranjala z ustnim izročilom iz roda v rod. Pomemben premik v dostopnosti knjig je pomenil Gutenbergov izum tiskarskega stroja in izdajo prve knjige v zgodovini (1450–1455), ki je omogočil dostopnost do knjige širši množici bralcev in razvoj knjigotrštva. Ker so bile prve knjige velike 30,7 krat 44,5 centimetrov, so bile nerodne za prenašanje in hrambo. 1501 je Aldus izdal prvo izdajo »žepnic«, Pisma svete Katarine. Njegov projekt je bil tako uspešen, da so ga kmalu začeli posnemati po vsej Evropi. Postal je vzor za vsaj sto let evropskega tiska. Od srede 16. pa do 18 stol. so bralci imeli na razpolago veliko količino knjig z najrazličnejšo vsebino. Še vedno je veljalo, da je branje knjig omejeno na hišo ali v odmaknjeno zasebno ali javno knjižnico. Cenovno dostopna in priročna izdaja knjig za vsak žep se je začela v Angliji v 19. stol., ko so bralci zaradi novega brezdelja meščanskega razreda in razmaha železnice začeli ugotavljati, da potrebujejo čtivo za krajšanje časa na dolgih potovanjih, zato so se knjige prodajale na postajnih knjižnih stojnicah.

Prva knjižnica je bila ustanovljena v Aleksandriji v 3. stol. pr. n. št. In je baje hranila skoraj pol milijona zvitkov. Kalimahu, knjižničarju v aleksandrijski knjižnici, pa dolgujemo razvrščanje knjig po abecednem redu in temu, da je knjižnica postala organiziran prostor za branje.

2.2.2 KNJIŽNI MATERIALI IN PRIPOMOČKI

V starem veku so pisali na kamen, les, živalske kosti, drevesne skorje, glinaste ploščice, deščice, oblite z voskom in podobne materiale. V času prvih visokih kultur so različne dogodke pa tudi zakone pogosto vklesali v skale in kamnite plošče, da so bili vsem na ogled. V Mezopotamiji so različna besedila večinoma pisali na glinaste ploščice.

Grki in Rimljani so pisali tudi na povoščene tablice, ki so ljudje tudi po iznajdbi papirja uporabljali skoraj do 18. stoletja. Pogosto so uporabljali tudi navadne lesene tablice, ki so jih prebarvali, da so lažje pisali, ali pa so pisali tudi na kovinske plošče. Rimljani so na 12 bronastih ploščah zapisali prve zakone (sredi 5. stol. pr. n. št.). Pisarji, ki so zapisovali in shranjevali različne podatke o dogodkih, so iskali material, ki bi bil cenejši in priročnejši za pisanje in shranjevanje. Pred več kot 3500 leti so v Egiptu odkrili papirus, ki je bil odličen material za pisanje listin, njegova uporaba se je nato razširila po vsem Sredozemlju, tudi v Grčijo in Rim. Papirus so navili na eno ali dve leseni palici in tako besedila hranili v zvitkih ter jih hranili v lesenih škatlah.

Zelo cenjen material za pisanje je bil pergament, ki je ime dobil po mestu Pergamon v Mali Aziji in so ga izdelovali iz kož raznih živali, največ ovac, koz in oslov. Ker je bil gladek in trpežen, so ga lahko popisali po obeh straneh ter ga tudi vezali v obliki knjig, ki so se imenovale kodeksi.

Papir so iznašli na Kitajskem okrog leta 180 let pr. n. št. v času vladavine dinastije Han. Za izdelavo so uporabljali trstiko, bambusa in slamo žitaric. Papir iz ostankov svilenih krp je okrog 105 let n. š. izdelal Cau Lin in postopek izdelave so skrivali kot državno skrivnost skoraj 500 let. Izdelava papirja se je najprej prenesla v Korejo in na Japonsko. V Španijo so znanje o postopku izdelovanja papirja prinesli Arabci približno v 8. stol. in se je od 12. stol. razširjalo po vsej Evropi, posledično so začeli izboljševati materiale za izdelavo, sam postopek ter

stroje, saj se je z izumom tiska v 15. stoletju povečevala potreba po papirju, ki je bil v primerjavi s pergamentom cenejši.

Knjige so se brale v postelji že od antičnih časov in večinoma na bralnih pultih. V srednjem veku je bila najbolj priljubljena knjiga osebni molitvenika ali horarij, v 5. stol. pa so cerkveni pisarji izdelovali orjaške knjige, ki so bile namenjene skupnemu branju od daleč. Knjige so bile izdelane ročno.

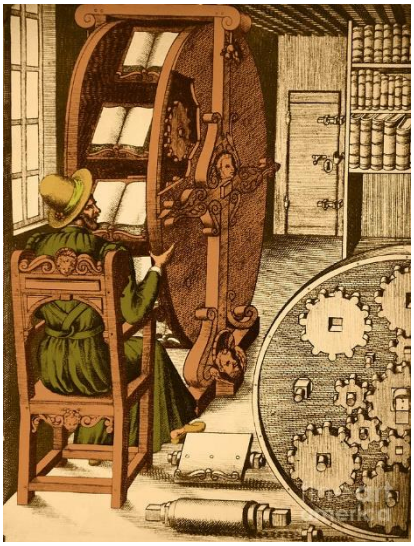

Slika 2: Bralno kolo (Vir: splet)

Slika 3: Bralni (petelinji) stol (Vir: splet)

Ker pa se je s tiskanjem prvih knjig povečevalo število bralcev, ki so želeli čim udobnejše branje, lahko kot zanimivost omenimo nekaj izboljšav tako imenovanega bralnega pulta, kot so priklopna bralna mizica, vrtljiva mizica za branje ali bralno kolo in sedež ter bralna mizica kot samostojen kos pohištva, imenovan petelinji stol.

2.2.3 ZGODOVINA UČENJA BRANJA V EVROPI IN NA SLOVENSKEM

Manguel v svoji knjigi o zgodovini branja pravi, da je učenje branja neke vrste iniciacija, ritualiziran prehod iz stanja odvisnosti in najosnovnejšega sporazumevanja, ko se otrok uči brati, s pomočjo knjig vstopi v spomin skupnosti, na ta način se seznani s skupno preteklostjo, ki jo v večji ali manjši meri obnovi z vsakim novim branjem (Manguel, 2010, str. 89)

Čeprav je težko posploševati za več stoletij in za množico dežel, je bilo v poznosrednjeveški in zgodnjerenesančni družbi učenje branje in pisanje (izven Cerkve) skoraj izključni privilegij

plemstva, po 13. stol. tudi višjega meščanskega sloja. Prva otrokova učiteljica je bila dojilja, če je znala brati. Zato je bila pri izbiri otrokove dojilje potrebna kar največja skrbnost, saj otroku naj ne bi zagotavljala zgolj mleka, temveč tudi pravilen govor in izgovorjavo. (Manguel, 2010, str. 90)

Branja naj bi se otroci začeli učiti že v najnežnejši starosti, in sicer so ga učili brati fonetično, tako da je ponavljal črke, ki mu jih je kazala dojilja (ali mati) v abecedniku. 1. pedagoški priročnik za učenje branja je napisal Kvintilijan, ki je živel v 1. stoletju, v katerem je zapisal, da naj se otrok začne učiti brati pri treh letih in ne pri sedmih, kot so priporočali drugi, saj če je ta starost primerna za oblikovanje značaja, je primerna tudi za pouk jezika ter književnosti.

Ko se je otrok naučil črk, so mu najeli domačega učitelja, če je bil deček; z izobrazbo deklic se je ukvarjala mati. V 15. stol. so priporočali, naj se deček šola daleč od doma, v družbi vrstnikov, medtem ko so bili mnenja, da se za deklice ne spodobi znanje branja in pisanja (razen če bi postala nuna), saj sicer utegnejo pisati in brati ljubezenska pisma. Na drugi strani pa so učenje pisanja in branja deklicam priporočali, da bi spoznale pravo vero in se zavarovale pred nevarnostmi, ki pretijo njihovim dušam. Temu nauku so sledile premožne družine, ki so svoje hčere pogosto pošiljale v šole, da bi se naučile brati in pisati.

Na slovenskih tleh obstajajo dokazi o branju že iz časa antike, ko je bilo slovensko ozemlje del rimske države, na kar nas opozarjajo upodobitve na različnih grobnicah, vendar o njih nimamo pisnih virov.

Okrog leta 1000 nastanejo prvi zapisi v slovenščini, Brižinski spomeniki, kar kaže na to, da smo Slovenci imeli svojo pismenost med prvimi v Evropi, hkrati pa imamo ohranjene rokopise, sicer redke, ki so ohranjali slovenski pisni jezik (Celovški rokopis iz 14. stol., Stiški iz 15., ki vsebuje tudi kitico cerkvene ljudske pesmi, ter Starogorski in Čedadski rokopis iz 15. in 16. stol.) ter različne urbarje, prisege ipd. Zanimivo je, da je tirolski pesnik Oswald Wolkenstein (1367–1445) v svojih dveh pesnitvah ob francoščini, italijanščini, latinščini in nemščini zapisal verze tudi v slovenščini. S konca 15. stol pa je ohranjena tudi 1. rokopisna slovenska slovnica z majhnim slovenskim slovarjem humanista Tomaža Prelokarja (Berlogarja).

Pomembno vlogo pri učenju branja in pisanja na Slovenskem so opravljali samostani, kot zanimivost naj omenimo, da so se slovenske deklice osnov branja in pisanja lahko naučile v samostanih klaris in dominikank. Šole so bile v domeni Cerkve, v katerih so redki učenci pridobivali temeljna znanja branja in pisanja – predvsem latinščine za potrebe izvajanja

verskih obredov, zasebno šolstvo pa se je izvajalo na gradovih in v večjih mestih. Predvidevamo, da je pouk branja in pisanja potekal po načelih drugih evropskih držav.

V 16. in 17. stol. se je učenje branja začelo z abecednikom ali s prvim berilom. Ker večina učencev ni imela svojih knjig, je učitelj zapletena slovnična pravila pisal na tablo, učenci pa so se jih morali naučiti na pamet brez razlage, saj ni bilo pomembno, da bi v besedilu učenec sam odkril kakšen pomen, temveč da je znal na pamet navajati interpretacije priznanih učenjakov. Kot zanimivost naj omenimo, da se je v Sloveniji Trubar zavzemal za širjenje pismenosti v Cerkovni ordningi (Tübingen 1564), saj pravi, naj se uče brati mladi hlapci, deklice, kmetiški in mestni otroci, in sicer v šolah, ki naj bodo ob vsaki fari. Tudi iz podnaslovov prvih slovenskih tiskanih knjig, lahko razberemo njegov namen, da naj bi se vsi Slovenci naučili brati in pisati.

V 18. stol. je francoski jezikoslovec in pisec je v svojem delu Pravilni način za učenje katerega koli jezika zapisal, da je potrebno otroke učiti branja s celimi besedami, ki jih razumejo, saj si jih bodo veliko bolje zapomnili kot posamezne črke in zloge.
Na Slovenskem je obvezni pouk branja in pisanja (ob računanju) uvedla Marija Terezija z uredbo 1770 in šolskim zakonom 1774 ter ustanovitvijo trivialk (enorazrednih šol v manjših mestih in vaseh), ki so jo obvezno morali obiskovati vsi otroci od 6. do 13. leta. Učni jezik je bila nemščina in zaradi nerazumevanja jezika je Blaž Kumerdej leta 1772 Mariji Tereziji poslal pismo, v katerem je predstavil svoj načrt za izboljšanje osnovne šole, v katerem je našteval prednosti uvedbe slovenščine kot učnega jezika (boljše razumevanje državnih odlokov, boljše gospodarjenje, plačevanje davkov …). Pred njim je podobno naredil že Marko Pohlin, ki si je prizadeval za uvedbo slovenščine v osnovne šole ter napisal 1. posvetno dvojezično berilo Vodenja za branje leta 1778. 1774 je Marija Terezija dovolila reformo in s Splošno šolsko uredbo je bila slovenščina uvedena v osnovne šole kot učni jezik, vendar samo na Kranjskem in Goriškem. V času Ilirskih provinc je Valentin Vodnik nadaljeval Kumerdejevo delo s pisanjem učbenikov v slovenščini ter se hkrati zavzemal, da bi slovenščina postala tudi učni predmet. Slovenski učenci so se branja in pisanja učili s pomočjo abecednikov, ki so vsebovali abecedo, primere zlogovanja ter bralni del (molitve, verske resnice, krajše zgodbe, ljudske reke).

S propadom Ilirskih provinc je slovenščina kot učni jezik dobila podporo Cerkve in 1816 smo v Sloveniji uvedli tako imenovane nedeljske ponavljalne šole, ki so bile obvezne za vse otroke od 12. do 15. leta starosti, v katerih je bila učni jezik slovenščina, prvič tudi na Koroškem in

Štajerskem. Izhajati so začeli slovenski učbeniki, najbolj znan med njimi je delo Antona Martina Slomška, Blaže in Nežica v nedeljski šoli.

Leta 1848 je bil pripravljen osnutek temeljih načel javnega pouka v Avstriji, v katerem je bila posebna skrb namenjena pouku materinščine, ki pa je ostal le pri načrtih, po propadu revolucije so namreč avstrijske oblasti uvedle nemščino kot učni jezik na vseh ravneh šolanje razen osnovne šole. V 2. polovici 19. stol. je o učnem jeziku odločal šolski svet po posvetu z občino.

Z ustanovitvijo Kraljevine SHS in Kraljevine Jugoslavije po 1. svetovni vojni je slovenščina postala učni jezik na vseh stopnjah izobraževanja. Po začetku 2. svetovne vojne je bila slovenščina ukinjena in prepovedana razen ozemlja pod italijansko okupacijo, kljub temu pa se je pouk v slovenščini nadaljeval v partizanskih šolah. Po 2. svetovni vojni je slovenščina učni jezik in učni predmet na vseh ravneh šolanja.

Metode učenja branja in pisanja so se spreminjale v svobodnejše učne metode in danes je v učnem načrtu za slovenščino, ki pravi, da učenci in učenke glede na svoje predznanje branja in pisanja ter glede na razvite veščine, spretnosti in zmožnosti prehajajo individualizirano, postopoma in sistematično skozi naslednje faze oz. dejavnosti začetnega opismenjevanja:

● razvijajo predopismenjevalne zmožnosti (npr. vidno razločevanje, slušno razločevanje in razčlenjevanje, grafomotoriko, orientacijo na telesu, v prostoru in na papirju, držo telesa in pisala ipd.);

● razvijajo tehniko branja in pisanja besed ter enostavčnih povedi z velikimi in malimi tiskanimi in pisanimi črkami;

● razvijajo branje z razumevanjem in pisanje besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti. (UN za slovenščino, 2018, str. 10)

2.4 KNJIGE SO PREPOVEDANE

»Knjiga je orožje, vzemi jo v roke,« je rekel znameniti nemški besedni umetnik Bertold Brecht. Zgodovina branja kaže na resničnost tega reka. Vsi diktatorji so stoletja ugotavljali, da je najlažje vladati nepismeni in neizobraženi množici, zato so bile knjige skozi stoletja najhujši sovražnik diktaturam, ki so na različne načine ljudem poskušale omejiti dostop do knjig, saj človeku ne moreš vzeti sposobnosti branja. Vsako oblast je in jo ponekod po svetu še spremlja takšna ali drugačna oblika cenzure.

411. leta pr. n. št. so Atenci namerno sežgali vsa Protagorova dela, ki je (sicer v izgubljenem delu O bogovih) zapisal, da je nemogoče trditi, ali bogovi obstajajo ali ne zaradi nejasnosti teme in kratkosti človeškega življenja.

Na Kitajskem je cesar Qin Shi Huangdi, ki ga poznamo predvsem kot prvega kitajskega cesarja, leta 213 pr. n. št. ukazal sežgati vse knjige razen knjig o poljedelstvu, zdravilstvu, prerokovanju, saj ni bil zagovornik raznovrstnosti mnenj in se je močno bal svojih nasprotnikov in državnega prevrata.

V Jeruzalemu so leta 168 pr. n. št. so Rimljani načrtno uničili vso judovsko književnost.

Dioklecijan je zaradi verske reforme, ki je predpisovala kult čaščenja cesarja leta 303 ukazal uničiti vsa krščanska dela. Rimski cesar Kaligula pa je zapovedal sežgati Homerjeva, Ovidijeva in Livijeva dela, vendar te zapovedi niso nikoli uresničili.

1559 je bil v Vatikanu objavljen prvi indeks prepovedanih knjig. V zadnjem seznamu iz leta 1948 pa je bilo navedenih nekaj več kot 4000 knjig, ki bi glede vere in morale utegnile kvarno vplivati na vernike. Med temi so bila tudi dela znanih pisateljev (npr. francoskih naturalistov).

Med letoma 1600 in 1601 so v Evropi javno sežigali in prepovedali vse protestantske knjige, v Ljubljani so jih 23. decembra 1600 na ukaz tedanjega škofa Tomaža Hrena sežgali enajst vozov, 1601 pa še tri, skupno torej približno 2000 knjig .

V 18. in 19. stoletju je na Slovenskem izdajo vseh knjig in ostalih publikacij strogo nadzorovala cenzura, zato tudi komedija Antona Tomaža Linharta ni smela biti uprizorjena na odru, lahko pa je sicer izšla v knjižni obliki (1870). S cenzorjema Jernejem Kopitarjem in Franom Miklošičem se je bodel tudi France Prešeren, s slednjim pri izdaji svoje Zdravljice.

Erotika, pesniška zbirka Ivana Cankarja, ki je prvič izšla marca 1899 pri založniku Bambergu, drugič pa je izšla leta 1902. Prvo izdajo Erotike so zaradi neprimerne tematike uničili. Pokupil jo je in dal sežgati ljubljanski škof Jeglič.

10. maja 1933 je v Berlinu zgorelo več kot 20.000 knjig, med njimi so bila dela Bertolta Brechta, Heinricha Heineja in Ericha Kästnerja

Po 2. svetovni vojni je bil v Sloveniji sestavljen seznam prepovedanih knjig, ki bi lahko ogrozile razvijajoči se komunizem in socialistično ureditev. Prepovedana so bila vsa uvožena dela avtorjev zahodnega bloka, pa tudi mnoge knjige slovenskih avtorjev, ki so po vojni emigrirali v tujino ali bili na napačni strani. Uradno je sicer bilo na seznamu skupno 11 naslovov, vendar se je skozi desetletja v fondu D NUK Ljubljana do leta 1991 nabralo preko 700 knjig, svoj skrivni trakt pa je imela tudi NUK Maribor.

Leta 1946 so iranske sile porazile avtonomno kurdsko oblast in požgale vse knjige v kurskem jeziku, leta 1956 so v ZDA požgali več kupov knjig psihoanalitika Wilhelma Reicha z naslovom The Sexual Revolution.

Leta 1988 so v različnih britanskih mestih sežigali Satanske stihe Salmana Rushdieja, leta 2001 Harryja Potterja v ZDA in na Poljskem, leta 2006 v Rimu Da Vincijevo šifro, leta 2011 je pastor Terry Jones na Floridi požgal 200 izvodov Korana.

Pesnik Heinrich Heine, ki je stoletje preden so nacisti sežgali njegova dela, leta 1821, v igri Almansor zapisal: »Tam, kjer sežigajo knjige, bodo na koncu goreli ljudje.«
O tem govori tudi ditopični roman Fahrenheit 451 ameriškega pisatelja Rayja Bradburyja, ki je prvič izšel leta 1953, v kateri se ljubitelji knjig vračajo nazaj h glasnemu branju, le da se knjige naučijo na pamet in jih tako ohranjajo. Sam avtor pa je izjavil: »Obstajajo večji zločini kot je sežiganje knjig. Eden od njih je, da jih ne beremo.«

2.3 RAZVOJ BRALCA

Včasih branje zamenjujemo s pismenostjo. Pismenost je sposobnost, da razumemo zapisano besedilo. Dandanes družba temelji na komunikaciji, zato je ta veščina tako potrebna. Branje pa je več kot pismenost. Branje vključuje razlago besedila in to, da si znamo razložiti pomen besedila. Branje omogoča bralcu, da med vrsticami najde smisel in to besedilo uporabi. Že skozi zgodovino je vprašanje opismenjevanja otrok v središču razprav o pismenosti.

Bralne stopnje prikazujejo potek bralnih sposobnosti vse od začetnega obdobja do zrelega bralca. Na poti k bralni pismenosti govorimo o dveh različnih fazah, o fazi opismenjevanju v ožjem in širšem pomenu.
Faza opismenjevanja v ožjem pomenu vključuje razvijanje predbralnih in prednapisovalnih sposobnosti in se deli na še tri faze, to so: logografska, alfabetska in ortografska faza.

V logografski fazi se učenec s pomočjo sličic uči glasov in besed, to je tako imenovano slikovno branje. V tej fazi je zelo pomembno, da se učenec nauči glasovnega razčlenjevanja besed, t. i. glaskovanja, ki je predpogoj za začetek učenja branja.

V alfabetski fazi učenec vzpostavlja asociativno povezavo med glasom ter črko in se uči glasove povezovati v besede in usvaja tehniko branja in pisanja.

Pri ortografski fazi pa učenec nadgrajuje in utrjuje svoje tehniko branja z urjenjem. Posledica urjenja je avtomatizirana tehnika branja, ki se kaže kot tekoče branje ter je povezano z razumevanjem prebranega besedila.

Druga faza je opismenjevanju v širšem pomenu. V tej fazi učenec usvojeno bralno spretnost uporablja za pridobivanje novih znanj. Fazo opismenjevanja v širšem pomenu besede različni avtorji poimenujejo različno. Vsem stopnjam je skupno, da učenec z razumevanjem tekoče bere različne vrste besedil in da se je sposoben učiti s pomočjo branja.

V naslednji tabeli so zgoščeno predstavljene kategorije razvoja bralnih sposobnosti Challove in pogoji za prehod v naslednjo fazo.

Tabela 1 – Razvoj bralnih sposobnosti v obliki bralnih stopenj

BRALNE STOPNJE (J. Chall, 1983)	ZNAČILNOSTI STOPNJE	POGOJ ZA PREHOD NA VIŠJO STOPNJO
Stopnja 0: **Predbralno obdobje** (0 do 6/7 let)	Metajezikovno zavedanje Sposobnosti vidnega in slušnega zaznavanja (razločevanje in razčlenjevanje)	
Stopnja 1: **Obdobje začetnega branja** (6/7–7/8 let)	Asociativno zveza črka-glas Prehod skozi 3 faze opismenjevanju (logografsko, abecedno in ortografsko)	Asociativna zveza črka-glas
Stopnja 2: **Stopnja utrjevanja Spretnosti branja** (7/8–8/9 let)	Urjenje bralne spretnosti (tehnike branja)	
Stopnja 3: **Branje za učenje** (9 -14 let)	Spremeni se cilj branja (branje je v funkciji učenja) Uporaba različnih bralnih strategij	Avtomatizacija tehnike branja Bralne strategije
Stopnja 4: **Večstranski pogled na prebrano** (14–18 let)	Sprejemanje/presojanje/preverjanje prebranega iz več zornih kotov Metakognitivne spretnosti	Metakognitivne sposobnosti (bralne strategije, samousmerjanje pri branju)
Stopnja 5: **Konstrukcija in rekonstrukcija** (od 18 leta naprej)	Konstrukcija lastnega sistema znanja Selektivnost in fleksibilnost pri branju	Široko znanje, bralna učinkovitost

(Pečjak, Gradišar, 2002, str.49)

Na proces učenja branja vplivajo tudi mnogi dejavniki okolja (tako šolski kot zunajšolski), ki spodbujajo ali zavirajo potek teh sposobnosti.

Nekateri berejo vse življenje, nekateri pa opustijo to navado po koncu šolanja. Pomembno vlogo ima šola, ki jim daje motivacijo za branje v prostem času, na njih pa vplivajo tudi starši in dejavniki v okolju. Če se ne naučijo bralnih navad v času šolanja, je malo možnosti, da se jih bodo kasneje.

2.4 VRSTE BRALCEV IN VRSTE BRANJA

Že v Ciceronovem pisanju najdemo enega prvih poskusov zarisati mejo med ljudmi s prefinjenim okusom, ki berejo za zabavo, in neugledneži, ki berejo zaradi koristi. V srednjem veku je bilo znanje latinščine pogoj za vsakogar, ki je želel biti priznan na področju literature. Kdor ni znal latinsko, je veljal za nepismenega. V 19. stol. je bila pismenost pomemben del človekovega značaja. Goethe je nato ločil bralce na tiste, ki ob branju uživajo, in tiste, ki literarna dela tudi presojajo. Coleridge pa je bralce razdelil v štiri skupine;

- »spužve«, ki sprejmejo vse, kar preberejo, in nato to podajo naprej v podobnem stanju;
- »peščene ure«, ki ne obdržijo v sebi nobenega znanja in si z branjem samo krajšajo čas;
- »cedila«, ki si zapomnijo le nekaj od prebranega;
- redki in dragoceni »diamanti«, ki jim branje koristi in to prenašajo tudi na druge.

David Levy piše, da pismeni ljudje beremo ves dan, večinoma nezavedno, ko preletavamo cestne oznake, jedilne liste, naslove, nakupovalne sezname, etikete ... Te oblike branja so ponavadi plitve in kratkotrajne ter se močno razlikujejo od poglobljenega branja.

Glede na to, kako bralec zna ali želi oblikovati pomen prebranega, delimo branje na površno in poglobljeno ali nekvalitetno in kvalitetno branje, naštete delitve so skoraj vse »prenosljive«, saj se ne navezujejo samo na bralca, ampak tudi na besedilo; npr. delitev na površno ali poglobljeno branje ne more biti odvisna samo od bralca, saj je tudi besedilo lahko površno ali poglobljeno, hkrati pa lahko že zaradi narave besedila zahteva od bralca več ali manj pozornosti, znanja ali poglobljenosti. Trivialno besedilo prav zaradi svoje estetike poenostavljenega in enopomenskega pogled na svet in organizacije besedila predvideva površno branje. Tega naivni ali nestrokovni bralec doživi kot užitkarsko branje, branje za sprostitev ali pozabo, ki se mu zdi edino pravilno, saj svojega branja običajno ne dojema kot površno ali nepoglobljeno branje in lahko čuti to oznako celo kot žalitev. (Sosič, 2014, str. 50)

Literarno branje je od vseh branj najbolj poglobljeno branje, ki zahteva poznavalsko branje. Ker je literarno branje vedno poglabljanje v besedilo, samo prvo branje ne zadošča – priporočano je drugo ali nadaljnje branje. Literarno branje je del umetnostnega branja, ki ga je Louise M. Rosenblatt (Grosman 2004: 124) opredelila kot usmerjanje pozornosti na tok asociacij, občutkov, odnosov in idej, vzporedno pa sledenju svojemu doživljanju prebranega besedila. Tako pomeni literarnemu bralcu knjiga posebno doživetje, saj je za književnost močno dojemljiv, zato je pozoren tako na obliko kot tudi na sporočilo literarnega dela; odprtost za literarne oblike se pri njem zliva v harmonično doživetje. (Sosič, 2014, str. 56)

Ravno nasprotno pa neliterarni bralec ne razmišlja o tem, kar je prebral, in ne pazi na obliko; četudi (običajno) zna projicirati v literarna dela svoja sociološka, politična in filozofska prepričanja, se literaturi ni pripravljen odpreti. Nepripravljenost odpreti se literarnemu besedilu pomeni v grobem tudi nepriznavanje avtorjevega pogleda na svet, saj naivno branje največkrat privede do lastnega cenzuriranja in v tem smislu tudi do zavračanja posameznih problemskih tem. (Sosič, 2014, str. 56)

Ravno poglobljeno branje bo postajalo vse redkejše in najbrž se mu bodo posvečale samo majhne elite, t. i. razred bralcev. To pa še ne pomeni, da bo istočasno izginjala tudi tiskana knjiga, ki so jo že večkrat pokopali: prvič ob rojstvu časopisa, drugič ob pojavu gramofona, tretjič televizije, zdaj pa jo ogroža še splet. (Carr 2011, str. 73)

Poleg mreženja in različnih spletnih dostopov bo v prihodnosti na poglobljenost branja vplivala tudi elektronska knjiga. Veliko strokovnjakov meni, da je samo še vprašanje časa, kdaj bodo v digitalne bralnike vdelali funkcije za družbeno mreženje, s čimer bo branje postalo kot moštven šport. Medtem ko bomo preletavali elektronsko besedilo, bomo zraven tudi klepetali in si pošiljali virtualne beležke. Naročali se bomo na storitve, ki samodejno obnavljajo naše elektronske knjige s komentarji in pripombami, ki jih bodo dajali tudi drugi bralci. Videli bomo, kdo ob določenem času bere »našo« knjigo, in s tem bralcem si bomo lahko izmenjali izkušnje. Naslednji dvom zbuja tudi naša »usposobljenost« za elektronsko branje, navezana na razvoj naših možganov, ki se najbrž še niso tako izoblikovali, da bi lahko nemoteno brali e-knjige. (Sosič, 2014, str. 55)

Nekateri strokovnjaki menijo, da je pomembno ločiti dobre bralce od slabih. Zdi se, da so vodilne literarne osebnosti v vseh obdobjih prav tako čutile to potrebo.

Literarno branje deli bralce glede na zmožnost branja literarnih besedil oziroma t. i. literarno zmožnost na dva tipa, na literarnega in neliterarnega bralca.

2.5 MOTIVACIJA ZA BRANJE IN SPODBUJANJE BRANJA

Bralno motivacijo pojmujemo kot nadpomenko za različne motivacijske dejavnike, ki spodbujajo človeka k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in tako pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo še ponoviti. (Pečjak, Gradišar, 2002, str. 51)

Poznamo zunanjo in notranjo motivacijo za branje. Notranja motivacija za branje izhaja iz želje posameznika, ki vodi do trajnejšega bralnega interesa. Tistim (predvsem učencem), ki pa so zunanje motivirani bralci, je glavno zadovoljstvo pri branju, da dobijo dobro oceno po prebrani knjigi.

Pri razvijanju bralnih interesov pripomore branje gradiva, ki bralca zanima, težavnost gradiva, ki naj bo primerna starosti in izkušnjam. Tisti, ki ima notranjo motivacijo, rad bere, si sam postavlja cilje, rad deli svoje bralne izkušnje s sošolci, ceni svoje branje, njegova nagrada pa je novo znanje. Učenec bralec, ki ima zunanjo motivacijo, se izogiba branju, cilje mu postavljajo drugi, išče najkrajšo pot do cilja, njegova nagrada sta dobra ocena ali pohvala.

Običajno se v času prehoda iz nižje v višjo šolo motivacija za branje zmanjša, predvsem v času pubertete je upad prostočasnega branja največji. Na zmanjšanje motivacije do branja vpliva šolsko okolje, saj sta na predmetni stopnji pristop učiteljev in način poučevanja drugačna. Učenci raje berejo tisto, kar jim je privlačno in zabavno, saj tako razvijajo notranjo motivacijo za branje. Če verjamejo vase in se zavedajo, da so sposobni, bodo verjetno naloge izvedli bolje, kot tisti, ki tega prepričanja nimajo.

Idealen bralec je tisti, ki se počuti sposobnega, sprejema branje kot osebno vrednoto in ve, da je branje v praktičnem življenju pomembno. (Pečjak, Gradišar, 2002, str. 55)

Tabela 2 – Notranja in zunanja motivacija za branje

NOTRANJA MOTIVACIJA	ZUNANJA MOTIVACIJA
Bralec:	Bralec:
Se izgubi v branju/zatopljen v branje.	Se izogiba branju in bere, kar mora.
Uporablja bolj kompleksne strategije razumevanja in bralne učne strategije.	Se izogiba uporabi strategij, jih ne pozna.
Je radoveden in ima raznolike interese.	Je ustrežljiv in prilagodljiv.
Si sam postavlja bralne cilje.	Bralne cilje mu postavljajo drugi.
Usmerja trud in premaguje ovire glede na postavljene cilje.	Išče najkrajšo pot do cilja.
Rad deli bralne izkušnje s sošolci, pokaže, kaj zna; je samozavesten …	Ob prebranem se ne pogovarja rad; je negotov in anksiozen.
Nagrada je novo znanje, užitek.	Nagrada je ocena, priznanje v socialnem okolju.
Ceni svoje branje.	O svojem branju nima dobrega mnenja.
Ima pozitivna stališča do branja.	Ima manj pozitivno stališče do branja.
Branje je zanj vir zadovoljstva in potešitev radovednosti in tudi nagrada.	Branje je zanj sredstvo za dosego drugih ciljev; nagrada je ocena ali priznanje v socialnem okolju.

Šola ima pomembno vlogo pri razvijanju motivacije za branje v prostem času, prav tako pa so pomembni tudi starši in drugi dejavniki v okolju.

Starši pogosto mislijo, da lahko otroku prenehajo brati, čim se nauči brati sam in je zmožen prebrati knjigo. Menijo, da bo avtomatično razvil doživljenjsko navado za branje. Nič ni bolj daleč od resnice kot to. V bistvu vsak, ki rad bere, ve, da je najboljše, ko misli o knjigi lahko delit s prijatelji, partnerjem, z bralno skupino. Prva starševska prizadevanja, da se otrok nauči brati, se začnejo že v predšolskem obdobju z razvijanjem ljubezni do branja. Starši naj najprej berejo otroku, saj mu s tem omogočijo pridobivanje izkušenj z različnimi besedami, načini uporabe jezika, ritma in zvoka. Branje otroka uči tudi tisto, kar jim v vsakdanjem življenju ni na voljo.

Od izbire knjige je odvisno, koliko bo otrok užival v njej. Dober izbor so slikanice s kratkimi pesmicami z rimo, ker spodbujajo otroka, da razvija domišljijo. Mladostniku naj starši

pokažejo, da so knjige dragocene, tako da naredijo domačo knjižnico, v kateri bodo poleg otroške literature tudi znanstvena fantastika, zgodovinske knjige … Zelo dobro bi bilo, da branje postane obvezen, zelo pomemben del vsakega dneva. Po besedah strokovnjakov je najboljši čas za branje zvečer, ko ima otrok potrebo po mirnih aktivnostih.

Zmerno hitro branje, z občasnimi kratkimi pavzami, daje otroku priložnost, da se vživi v zgodbo, si predstavlja ljudi, pokrajine in dogodke v njej. Včasih naj si starši zgodbe izmislijo, ker bo otrok očaran, če tudi njega omenijo v zgodbi z njegovo priljubljeno igračko, najboljšim prijateljem ali ljubljenčkom.

Starši naj spodbudijo otroka, da pripoveduje o prebranem. S tem ne razvija samo sposobnosti komunikacije, temveč tudi koncentracijo in sposobnost ločevanja pomembnih podrobnosti.

Že v predšolskem obdobju lahko starši skupaj z otrokom obiskujejo knjižnico in ga vanjo tudi včlanijo ter se z njim udeležujejo pravljičnih uric. S tem bo pridobil samostojnost in odgovornost, da bo kasneje knjižnico obiskoval tudi sam.

Ko svojemu otroku starši berejo na glas, tudi sami postanejo boljši v branju, se povezujejo z njim, pri otroku razvijajo kritično mišljenje, učijo ga predvidevati. Skozi poslušanje lahko otrok razrešuje tudi probleme iz svojega vsakdanjega življenja (zato želijo otroci določeno zgodbo slišati večkrat).

Šola spodbuja branje z različnimi bralnimi projekti, med katerimi so najbolj znani:

Prežihova bralna značka

Po češkem zgledu za bralno značko osnovala ravnatelj osnovne šole na Prevaljah, pisatelj Leopold Suhodolčan, in profesor slovenščine na tej šoli, Stanko Kotnik. Prvo tekmovanje za Prežihovo bralno značko so razglasili na področju štirih koroških občin v jeseni leta 1960, prve Prežihove bralne značke pa so bile podeljene maja 1961 na Prevaljah. Društvo Bralne značke Slovenije vsako leto pripravi tudi projekt »Zlata bralka, zlati bralec«, v okviru katerega s knjigami obdarijo najboljše bralce iz vse Slovenije in zamejstva, ki so vsa osnovnošolska leta brali za bralno značko. Hkrati pa društvo tudi spodbuja in sofinancira nastope slovenskih ustvarjalcev po osnovnih šolah, ki slavnostno obeležijo zaključek bralne značke in nagradijo bralce.

Projekt Rastem s knjigo

»Rastem s knjigo« je nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture, s katerim skušajo osnovnošolce in srednješolce motivirati za branje mladinskega leposlovja slovenskih avtorjev ter jih spodbuditi k obiskovanju splošnih knjižnic, spodbujati dostopnost kakovostnega in izvirnega leposlovja, promovirati vrhunske domače ustvarjalce, motivirati založnike za večje vključevanje sodobnih slovenskih piscev v založniške programe za mladino ter povečevanje deleža izdanega izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja.

Projekt je Ministrstvo za kulturo začelo izvajati v šolskem letu 2006/2007, najprej zgolj za osnovne šole. Javna agencija za knjigo Republike Slovenije ga je začela voditi ob ustanovitvi leta 2009. Izvajajo ga v sodelovanju s splošnimi knjižnicami, slovenskimi osnovnimi in srednjimi šolami, osnovnimi šolami s prilagojenim programom, zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter osnovnimi in srednjimi šolami v zamejstvu (Avstrija, Madžarska, Italija). Sodelujejo tudi z učitelji, ki poučujejo slovenščino v t. i. sobotnih šolah (Amerika, Avstralija), pri dopolnilnem pouku v tujini (Belgija, BiH, Srbija, Hrvaška, Francija idr.) in v Evropskih šolah (Bruselj, Luksemburg, Frankfurt idr.). (Vir: splet)

Projekt Beremo skupaj

Projekt poteka od 8. septembra (mednarodni dan pismenosti) do 13. oktobra (zaključek tedna otroka) in se je začel leta 2018. K projektu vsako leto vabijo vse, ki skrbijo za bralno kulturo in bralno pismenost in v središče svojega delovanja postavljajo otroke, mladino, odrasle in družine oz. delujejo medgeneracijsko, da berejo 15 minut (tiho ali glasno) vsak dan.

V letu 2019 so se organizatorji pridružili evropski bralni kampanji EUReads (Evropa bere), ki povezuje bralne aktivnosti po vsej Evropi z namenom, da bi dvignili zavest o pomembnosti izobraževanja in pismenosti v zgodnjem otroštvu.
v projektu sodelujejo Ministrstvo za kulturo in Slovenska nacionalna komisija za UNESCO, kot partnerji pa se pridružujejo tudi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Andragoški center Slovenije ter Javna agencija za knjigo RS.

Ekobranje za ekoživljenje ali ekobralna značka

Ekošola spodbuja učence, da bi z branjem še naprej na najučinkovitejši način, preko ustvarjalnega mišljenja, krepili ekološko zavest s pomočjo knjige. Zaradi široke naravnanosti vam projekt nudi veliko možnosti za kreativnost. Pomeni eno od poti za vzpodbujanje otrok učencev in dijakov k branju tovrstne literature z ekološko tematiko in s tem prispeva k razvoju okoljskega izobraževanja slovenskih ekošol.na svoji spletni strani tudi redno osvežujejo seznam knjig tako za vrtce, osnovne in srednje šole ter fakultete.

Projekt spada med kriterije za pridobitev oz. potrditev ekozastave v šolskem letu. Uspešen zaključek projekta lahko pomeni prikaz osvojenega znanja skozi pogovor, zapis kratkih zgodb oz. obnov in ustvarjalnih izdelkov (risba, sporočilni plakat, zgodbica, kiparski izdelek, razstava izdelkov na razpisano tematiko okoljske problematike …).

Medgeneracijsko branje mladinskih knjig (kratko: MG branje)

je Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS v sodelovanju z Javno agencijo za knjigo RS osnovali v šolskem letu 2014/2015. Z njim želijo ob branju mladinskih knjig povezati skupine mladih bralcev 3. triletja OŠ in iz srednjih šol ter odrasle bralce na isti šoli, v bližnji splošni knjižnici, v domačem kraju ipd.
Osrednja cilja projekta sta: več branja oz. več bralcev in več medgeneracijskega povezovanja oz. medsebojnega razumevanja.

Učitelji pripomorejo v notranji motivaciji z nalogami, ki so za učence zanimive, jim predstavljajo izziv in omogočajo napredek, hkrati pa ne presegajo njihovih zmožnosti.

Drugi pomemben vzvod za spodbujanje notranje bralne motivacije je avtonomnost ali svoboda učenca, ki mu daje priložnost za izbiro. Raziskave potrjujejo, da učitelj, ki daje učencem možnost izbire in spodbuja njihovo avtonomnost, ustvarja pogoje za razvoj notranje motivacije. Končni cilj bralnega pouka so namreč učenci, ki se bodo sami odločali za branje oz. izbirali to dejavnost zaradi branja samega. Mnoge študije so pokazale, da učenci pri bralnih nalogah, ki so jih izbrali sami, izražajo večji interes in užitek za branje, kažejo več kreativnosti, naloge doživljajo bolj pozitivno, poveča se tudi sodelovanje med učenci, kot v situacijah, kjer so bili bolj kontrolirani.

Raziskovalni rezultati enoznačno kažejo, da so pri spodbujanju motivacije za branje uspešnejši tisti učitelji, ki dajejo učencem možnost izbire, zanimive naloge, oblikujejo

sodelovalne bralne situacije in spodbujajo aktivno branje (Castle, 1994; Fresh, 1995; Sweet, 1997; Turner, 1997). Pri tem je pomembno učiteljevo prepričanje/vera, da so učenci sposobni samostojnega učenja. (Bucik, Pečjak, 2004, str. 54)

Pomembno vlogo pri motivaciji branja ima tudi šolski knjižničar.

2.6 BRANJE LEPOSLOVJA V OSNOVNI ŠOLI

V posodobljenem učnem načrtu za slovenščino v opredelitvah predmeta in splošnih ciljih piše, da se učenci in učenke pri književnem pouku srečujejo z umetnostnimi oz. književnimi besedili ter ob njih poleg sporazumevalne zmožnosti razvijajo tudi doživljajsko, domišljijsko, ustvarjalno, vrednotenjsko in intelektualno zmožnost. Z zaznavanjem kulturnih, etičnih, duhovnih in drugih razsežnosti, ki jih premore besedna umetnost kot eden od univerzalnih civilizacijskih dosežkov, ki je za obstoj slovenstva še posebej pomemben, se utrjujejo kulturna, domovinska in državljanska vzgoja ter medkulturna in širša socialna zmožnost.

Učenci in učenke razvijajo zmožnost sprejemanja, razumevanja, doživljanja in vrednotenja ter tvorjenja besedil v slovenskem knjižnem jeziku. Hkrati si oblikujejo jezikovno in književno kulturo.

Razmišljujoče in kritično sprejemajo ter povzemajo, vrednotijo in primerjajo umetnostna besedila slovenskih in drugih avtorjev. Branje prepoznavajo kot užitek, prijetno doživetje in intelektualni izziv. Stopajo v dialog z umetnostnim besedilom in o njem razpravljajo. Branje jim nudi priložnost za oblikovanje osebne in narodne identitete, za širjenje obzorja ter za spoznavanje svoje kulture in kulture drugih v evropskem kulturnem prostoru in širše. S spoznavanjem druge kulture in skupnih kulturnih vrednot gradijo naklonjen odnos do drugih in drugačnih. Tako razvijajo svojo socialno, kulturno in medkulturno zmožnost ter ozaveščajo pogled na časovno umeščenost obravnavanih umetnostnih besedil.

Učenci in učenke razvijajo in ohranjajo pozitiven odnos do branja neumetnostnih in umetnostnih besedil. Stik z besedili je zanje potreba in vrednota, zato tudi v prostem času berejo in poslušajo besedila (objavljena v raznih medijih), obiskujejo knjižnico, filmske in gledališke predstave, literarne prireditve ipd.

Učenci in učenke ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju in vrednotenju umetnostnih besedil pridobivajo tudi književno znanje. Umeščanje besedil v časovni in kulturni kontekst ter literarnovedno znanje jim omogočata globlje doživljanje, razumevanje in vrednotenje umetnostnih besedil. Literarnoestetsko doživetje, podprto z literarnovednim znanjem,

omogoča poglobljeno spoznavanje besedne umetnosti in estetskih izraznih možnosti, povečuje užitek ob poslušanju oz. branju in prispeva k razvijanju pozitivnega odnosa do besedne umetnosti ter védenju o pomenu in vlogi umetnostnih besedil v preteklosti in sedanjosti, do poslušanja oz. branja umetnostnih besedil, do ustvarjalnosti in do (samo)izražanja v raznih medijih. (UN za slovenščino, 2018, str. 6–8)

Šola torej postopoma razvija poglobljeno – literarno branje.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 METODOLOGIJA

Uporabili smo naslednje metode dela:

1. metodo proučevanja pisnih virov
2. intervju
3. metodo anketiranja
4. analizo podatkov in njihovo interpretacijo

3.1.1 METODA PROUČEVANJA PISNIH VIROV:

Začetna metod dela je bila metoda dela s pisnimi viri. Literaturo smo najprej iskali v šolski knjižnici in mariborski knjižnici. Iskali smo tudi na spletu. Zbrane materiale smo preučili, prebrali in se pogovorili. Ugotovitve smo prevzeli in uskladili.

3.1.2 INTERVJU

Za intervju smo zaprosili šolsko knjižničarko, si smo ji postavili vprašanja o pogostosti izposoje knjižničnega gradiva, spodbujanju branja med osnovnošolci ter dr. Sabino Fras Popovič, vodjo Centra za vzpodbujanje bralne pismenosti , ki smo jo spraševali o opažanjih glede bralnih navad osnovnošolcev, katere knjige in pisatelji so najbolj priljubljeni, katere dogodke organizira Mariborska knjižnica za spodbujanje branja.

3.1.3 METODA ANKETIRANJA

Anketirali smo učence od 6. do 9. razreda, med katere smo razdelili sva 127 anketnih vprašalnikov. Anketa je sestavljena iz 20 vprašanj, na podlagi raziskovalnega problema vsebuje vprašanja zaprtega tipa in vprašanja odprtega tipa. Vprašanja odprtega tipa smo uporabili, da bi dobili lastne odgovore anketirancev. Razen spola in razreda nismo zahtevali osebnih podatkov. Anketa je bila anonimna in je potekala od 8. 1. 2020 do 10. 1. 2020.

Anketirali smo starše učencev od 6. do 9. razreda, pri čemer smo uporabili spletno anketo, ki smo jo poslali na e-naslove staršev. Na anketo je odgovorilo 58 staršev. Anketa je sestavljena iz 19 vprašanj, na podlagi raziskovalnega problema, vsebuje vprašanja zaprtega tipa in vprašanja odprtega tipa. Vprašanja odprtega tipa smo uporabili, da bi dobili lastne odgovore anketirancev. Razen spola, starosti in izobrazbe nismo zahtevali osebnih podatkov. Anketa je bila anonimna in je potekala od 23. 12. 2019 do 15. 1. 2020.

Prav tako smo anketirali učitelje šole, pri čemer smo uporabili spletno anketo, ki smo jo poslali na e-naslove učiteljev. Na anketo je odgovorilo 29 učiteljev. Anketa je sestavljena iz 19 vprašanj, na podlagi raziskovalnega problema, vsebuje vprašanja zaprtega tipa in vprašanja odprtega tipa. Vprašanja odprtega tipa smo uporabili, da bi dobili lastne odgovore anketirancev. Razen spola, starosti in predmeta poučevanja nismo zahtevali osebnih podatkov. Anketa je bila anonimna in je potekala od 23. 12. 2019 do 9. 1. 2020.

3.1.4 METODA ANALIZE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

Zbrane anketne vprašalnike smo pregledali in analizirali. Zbrane podatke smo uredili v tabele in grafe. Pri tem smo uporabljali osebni računalnik in program Microsoft Word in Microsoft Excel. Podatke smo interpretirali in podali ugotovitve. V poglavje Rezultati in interpretacija smo vključili tiste grafe in tabele, ki so pomembni za cilj naše raziskovalne naloge, ostale smo vključili v priloge.

3.2 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

3.2.1 Rezultati in interpretacija ankete za učence

Graf 1: Spol

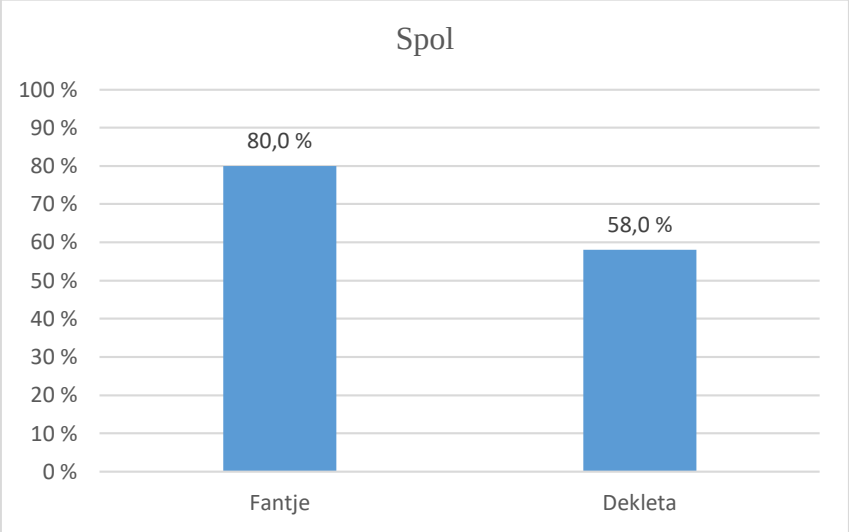

V anketiranju je sodelovalo 80 % fantov in 58 % deklet.

Graf 2: Razred

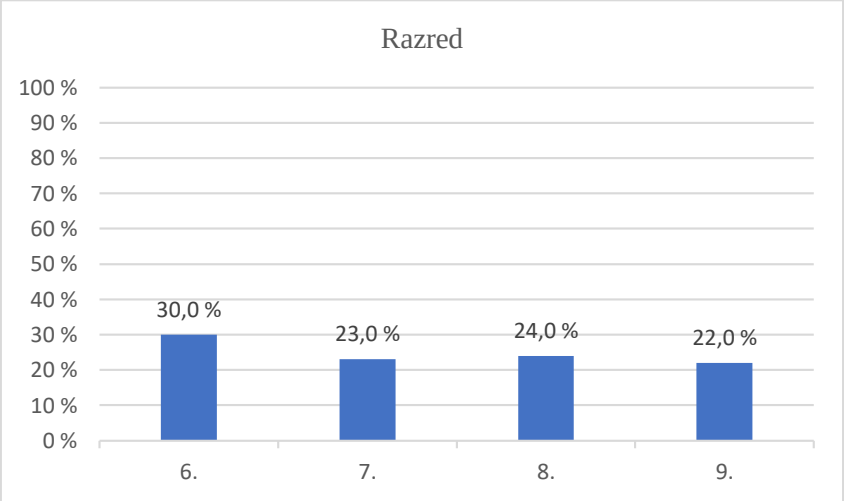

V anketiranju je sodelovalo 30 % učencev in učenk 6. razreda, 23 % učencev in učenk 7. razreda, 24 % učencev in učenk 8. razreda in 22 % 9. razreda.

Graf 3: Ali rad/-a bereš?

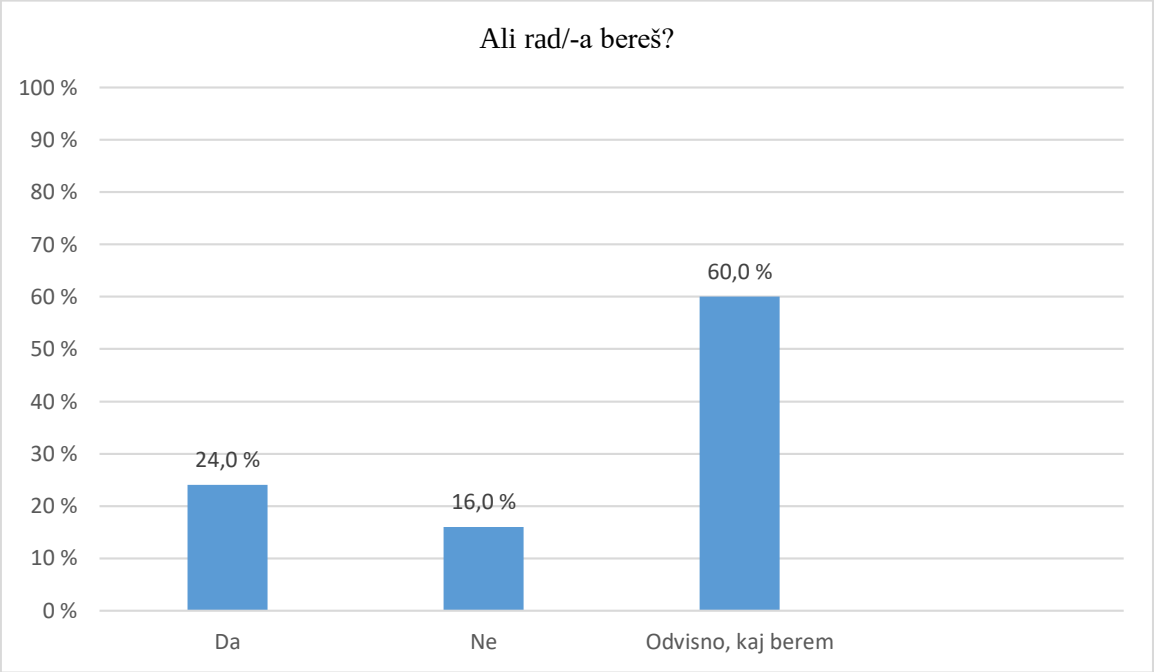

24 % anketirancev je odgovorilo, da rado bere, 16 % jih ne bere rado, 60 % pa odvisno kaj berejo.

Tabela 3: Kako rad bereš?

Podvprašanja	**Zelo rad/-a**	**Srednje rad/-a**	**Nerad/-a**
Pesmi	19 (14 %)	61 (44 %)	58 (42 %)
Dramska besedila	20 (14 %)	56 (41 %)	62 (45 %)
Pripovedna (prozna besedila)	27 (20 %)	57 (41 %)	54 (39 %)
Strokovno literaturo (npr. enciklopedije …)	21 (15 %)	40 (29 %)	77 (56 %)
Revije za najstnike	36 (26 %)	54 (39 %)	48 (35 %)
Časopise	8 (6 %)	37 (27 %)	93 (67 %)
Knjige za domače branje	22 (16 %)	66 (48 %)	50 (36 %)
Poljudnoznanstvene revije (npr. Nacional Greographic, History ...)	37 (27 %)	55 (40 %)	46 (33 %)
Drugo:	25 (46 %)	/	/

Drugo	Število odgovorov	Odstotki
Knjige v angleščini	5	(20 %)
Zgodovinske knjige	2	(8 %)
Grozljive zgodbe	3	(12 %)
Uganke	2	(8 %)
Stripe	5	(20 %)
Fantazijske zgodbe	3	(12 %)
Reklame	2	(8 %)
Športne revije	2	(8 %)
Fortnait priročnik	1	(4 %)

37 anketirancev (27 %) jih rado bere poljudnoznanstvene revije. 36 (26 %) jih rado bere revije za najstnike. 27 (20 %) jih rado bere pripovedna besedila, 25 (46 %) jih rado bere drugo. 22 (16 %) jih rado bere knjige za domače branje, 21 (15 %) jih rado bere strokovno literaturo, 20 (14 %) jih rado bere dramska besedila, 19 (14 %) jih rado bere pesmi, le 8 anketirancev (6 %) pa časopise.

66 anketirancev (48 %) jih srednje rado bere knjig za domače branje, 61 (44 %) jih srednje rado bere pesmi, 57 (41 %) jih srednje rado bere pripovedna, 56 (41 %) jih srednje rado bere dramska besedila. 55 (40 %) jih srednje rado bere poljudnoznanstvene revije, 54 (39 %) jih srednje rado bere revije za najstnike. 40 (29 %) jih srednje rado bere strokovno literaturo, 37 (27 %) jih srednje rado bere časopise.

93 (67 %) anketirancev nerado bere časopise, 77 (56 %) jih nerado bere strokovno literaturo, 62 (45 %) jih nerado bere dramska besedila. 58 (42 %) jih nerado bere pesmi, 54 (39 %) jih ne rado bere pripovedna besedila. 50 (36 %) jih nerado bere knjig za domače branje, 48 (35 %) jih nerado bere revije za najstnike, 46 (33 %) jih nerado bere poljudnoznanstvene revije.

Pod drugo so učenci naštevali knjige v angleščini in stripe (5 %), športne revije ter reklame (2 %).

Tabela 4: Kako pogosto bereš?

Podvprašanja	Pogosto	Redko	Nikoli
Pesmi	14 (10 %)	85 (62 %)	38 (28 %)
Dramska besedila	16 (12 %)	63 (46 %)	58 (42 %)
Pripovedna (prozna besedila)	34 (25 %)	56 (41 %)	47 (34 %)
Strokovno literaturo (npr. enciklopedije …)	21 (15 %)	56 (41 %)	60 (44 %)
Revije za najstnike	36 (26 %)	48 (35 %)	53 (39 %)
Časopise	11 (8 %)	45 (33 %)	81 (59 %)
Knjige za domače branje	63 (46 %)	52 (38 %)	22 (16 %)
Drugo (dopiši)	40 (29 %)	41 (30 %)	56 (41 %)

63 anketirancev (46 %) jih pogosto bere knjige za domače branje, 40 (29 %) jih pogosto bere drugo. 36 (26 %) jih pogosto bere revije za najstnike. 34 (25 %) jih pogosto bere pripovedna besedila. 21 (15 %) jih pogosto bere strokovno literaturo. 16 (12 %) jih pogosto bere dramska besedila. 14 (10 %) jih pogosto bere pesmi. 11 (8 %) jih pogosto bere časopise.

Tabela 5: Knjige s katero tematiko, so tvoje najljubše?

	Število odgovorov	Odstotki
Kriminalke	76	63 %
Pustolovske	98	65 %
Fantazijske	58	43 %
Knjige z ljubezensko tematiko	32	24 %
Zgodovinske	58	43 %
Strokovne (geografija, ekologija …)	13	10 %
Mladinsko problematiko (zloraba, samopoškodovanje, droge …)	38	28 %

Med najljubšimi prevladujejo knjige s pustolovsko tematiko (65 %), sledijo jim kriminalke (65 %), 58 % učencev najraje bere fantazijske knjige, enak odstotek (58 %) učencev najraje bere knjige z zgodovinsko tematiko, 38 % učencev najraje bere knjige z mladinsko problematiko,

32 % ima najraje knjige z ljubezensko tematiko. Najmanj učencev (13 %) najraje bere strokovne knjige.

Graf 4: Najljubša tematika branih knjig po spolu

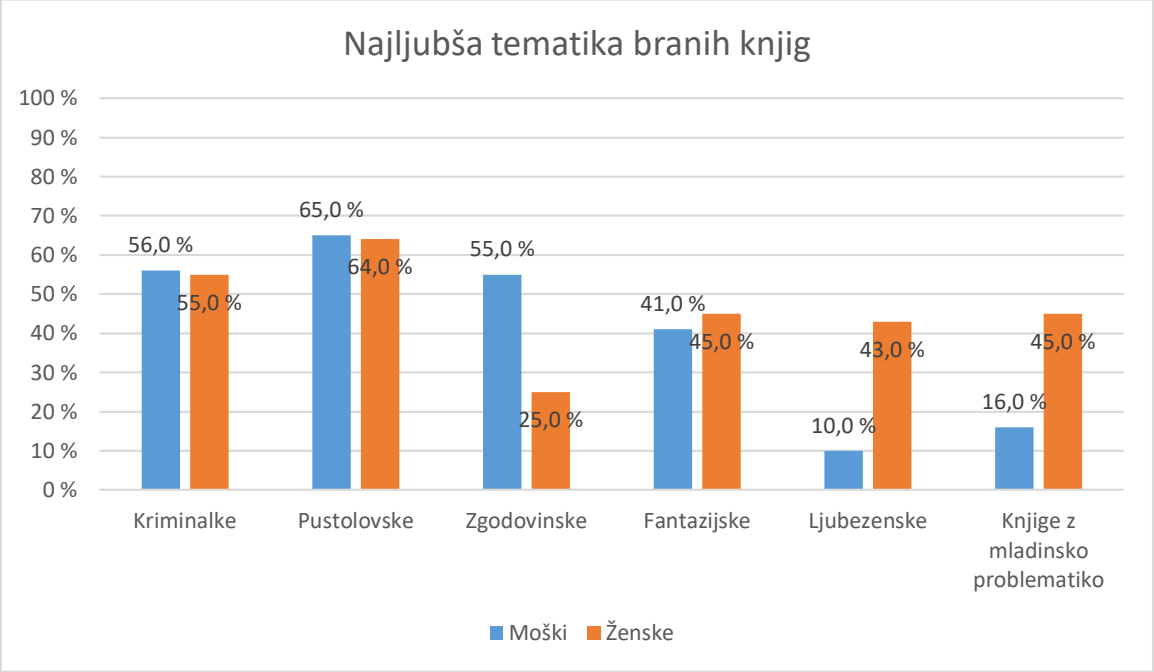

Iz grafa je razvidno, da tako ženske (64 %) kot moški (65 %) najraje berejo knjige s pustolovsko tematiko, sledijo kriminalke, ki jih najraje bere 56 % moških in 55 % žensk. 45 % žensk in 41 % moških najraje bere fantazijske knjige. Knjige z mladinsko problematiko najraje bere 45 % žensk in 16 % moških.. 55 % moških najraje bere zgodovinske knjige, te knjige najraje bere 25 % žensk. Knjige z ljubezensko tematiko najraje bere 43 % žensk in 10 % moških.

Graf 5: Kaj te pri branju najbolj pritegne?

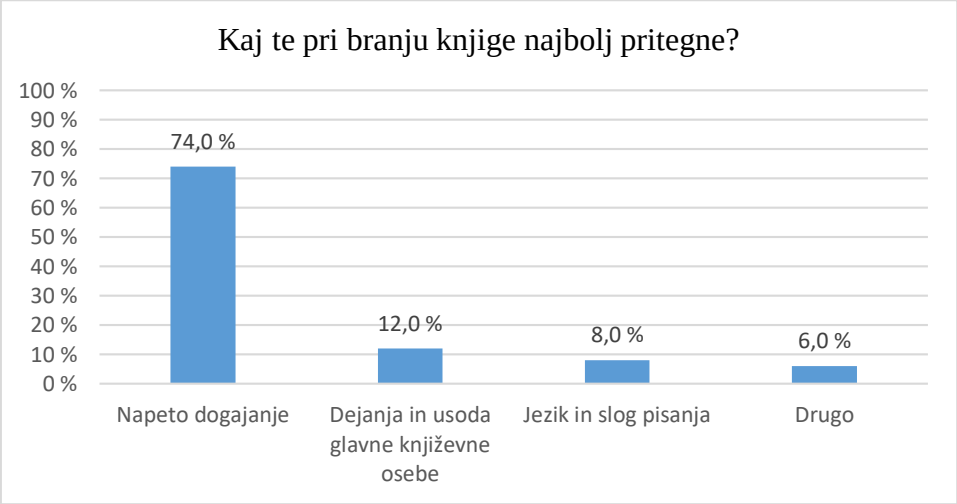

Drugo	Število odgovorov	Odstotki
Vse našteto	2	25 %
Smešno dogajanje, osebe	2	25 %
Nič	4	50 %

74 % učencev k branju najbolj pritegne napeto dogajanje, 12 % dejanja in usoda glavne književne osebe, le 8 % učencev pri branju knjige najbolj pritegneta jezik in slog pisanja. Med 6 % učencev, ki so izbrali drugo, je 50 % takšnih, ki jih med branjem ne pritegne nič, po 25 % pa je takšnih, ki jih pritegneta vse našteto in smešnost dogajanja ter oseb.

Tabela 6: Kaj najpogosteje vpliva na tvoj izbor knjige?

Možni odgovori	Število odgovorov	Odstotek
Avtor	27	20 %
Naslov knjige	94	68 %
Naslovnica	69	50 %
Povzetek vsebine na zadnji strani	60	43 %
Priporočilo učitelja	9	7 %
Priporočilo staršev	6	4 %
Priporočilo prijatelja	24	17 %
Drugo:	10	7 %

94 učencev k branju pritegne naslov knjige, naslovnica knjige jih pritegne 69, 60 pa povzetek na zadnji strani knjige. 27 učencev k branju pritegne avtor, 24 knjigo prebere po priporočilu prijatelja, 6 učencev k branju pritegnejo starši, 9 pa knjigo prebere na priporočilo učitelja. 10 učencev k branju knjige pritegne drugo, med katerim so naštevali, da jih k branju pritegne lastna želja (20 %) ali knjiga, ki je določena za domače branje (20 %), 10 % vsebina, 6 % tema.

Odgovori	Število odgovorov	Odstotki
Zahteve učitelja	1	4 %
Lastna želja	6	20 %
Domače branje	6	20 %
Naslednji deli knjig, ki sem jih že brala.	2	6 %
Naslov in način pisave	1	4 %
Tema	2	6 %
Vsebina	3	10 %
Zanimive	1	4 %
Če slišim, da je knjiga dobra.	1	4 %
Zanimiv naslov	1	4 %
Opis na zadnji strani	2	6 %
Starši	1	4 %
Filmi	1	4 %
Slike. ki je privlačijo.	1	4 %

Graf 6: Koliko ur na dan posvetiš branju?

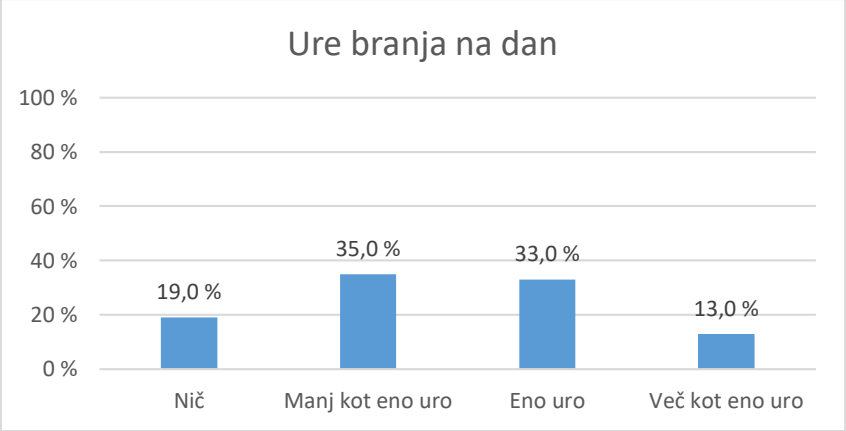

35 % anketirancev bere manj kot eno uro na dan, 33 % jih branju posveti eno uro na dan, 13 % jih bere več kot eno uro, 19 % anketirancev branju ne posveti časa.

Graf 7: Kdaj najraje bereš?

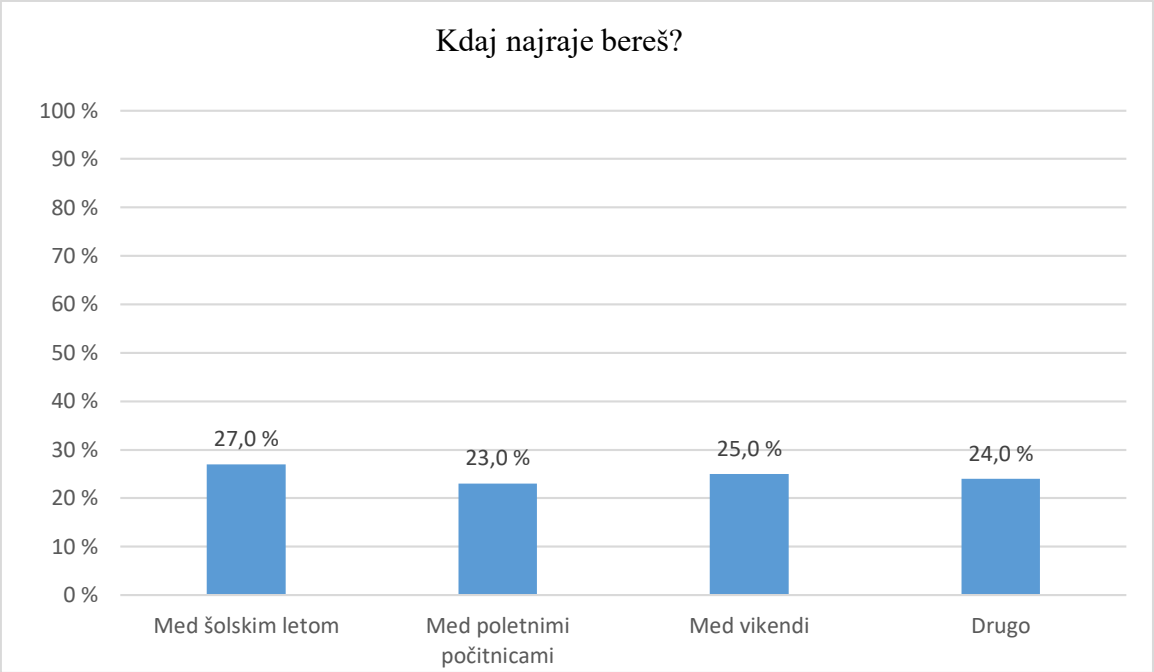

27 % učencev najraje bere med šolskim letom, 25 % med vikendi in 23 % med poletnimi počitnicami. Med 24 %, učencev ki so izbrali odgovor drugo, jih 58 % najraje bere vsak dan pred spanjem, 24 % jih ne ve, kdaj najraje berejo, 18 % pa jih rado bere med prostimi urami v šoli.

Drugo	**Število odgovorov**	**Odstotek**
Vsak dan pred spanjem	19	58 %
Med prosto uro	6	18 %
Ne vem	8	24 %

Graf 8: Kaj bi te motiviralo, da bi več bral/-a?

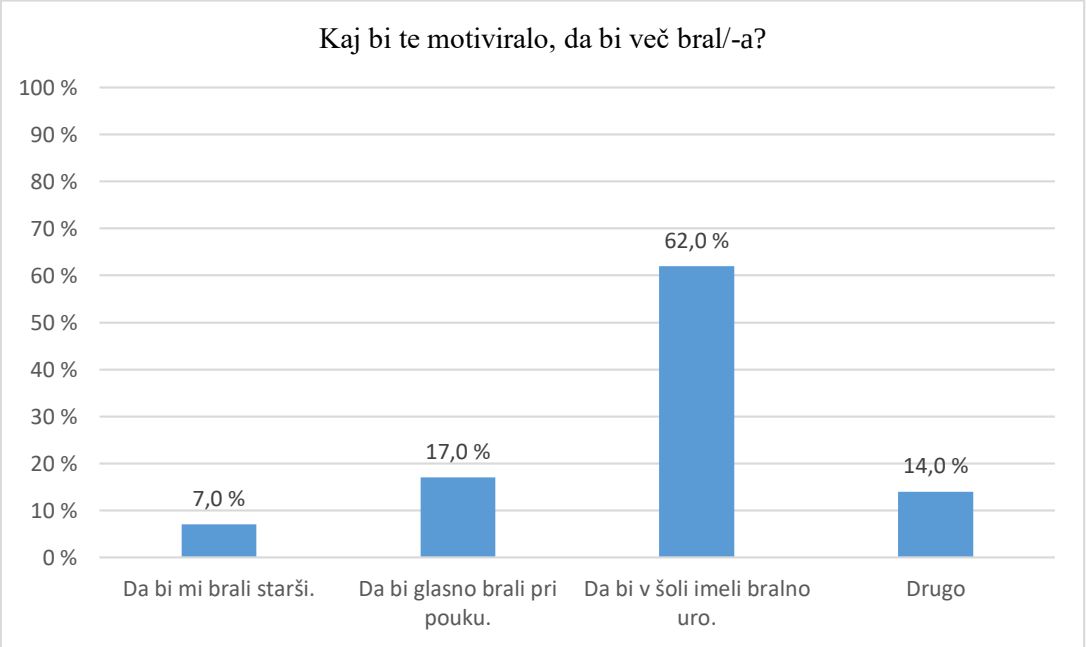

62 % učencev bi k branju motivirala bralna ura, 17 % bi jih pritegnilo glasno branje pri pouku, 7 % učencev bi motiviralo branje staršev. Med 14 %, ki so izbrali odgovor drugo, pa bi jih največ (10 %) k branju pritegnila knjiga, ki je napisana po filmu in manj šolskega dela, po 3 % pa odhod v knjižnico, več priporočil, avdio knjige, napeta vsebina, bolj zanimive knjige, knjige o 2. svetovni vojni, nagrada, lastna izbira, zanimivi seznami knjig. 32 % učencev k branju ne bi motiviralo nič.

Drugo	Število odgovorov	Odstotki
Avdio knjige	1	3 %
Da bi šli kdaj v knjižnico.	1	3 %
Da bi knjiga bila napisana po filmu.	2	10 %
Da bi dobila več priporočil, ali pa da bi brala knjige po kakšnih filmih (za vse filme ne obstajajo ...)	1	3 %
Napeta vsebina	1	3 %
Da bi imeli bolj zanimive knjige.	1	3 %
Da bi si sposodil dobre knjige o drugi svetovni vojni ali o kateri vojni.	1	3 %
Da bi morala manj delati za šolo.	2	6 %
Nagrada	1	3 %
Filmi s temo na knjigo.	1	3 %
Ko bi si želel in kakšno knjigo bi si želel.	1	3 %
Nič ker nerad berem.	10	32 %
Če bi dobil novo knjigo.	1	3 %
Pustolovske knjiga ali zgodbe, ki si jih izbereš sam.	1	3 %
Da bi imeli sezname zanimivih knjig za mladino.	1	3 %
Da bi nam v šoli dali ideje za knjige.	1	3 %
Da bi jaz bral staršem.	1	3 %
Ne vem	3	10 %
Skupaj	31	100%

3.2.2 Rezultati in interpretacije ankete za starše

Graf 1: Spol

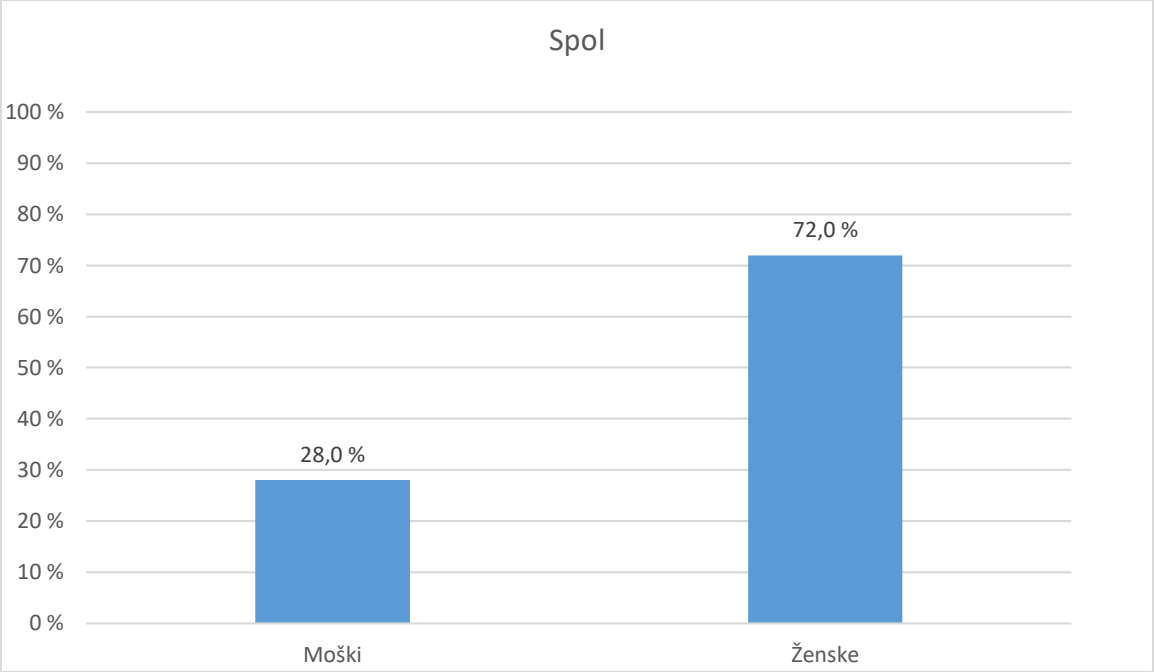

Anketiranih je bilo 72 % žensk in 28 % moških.

Graf 2: Ali radi berete?

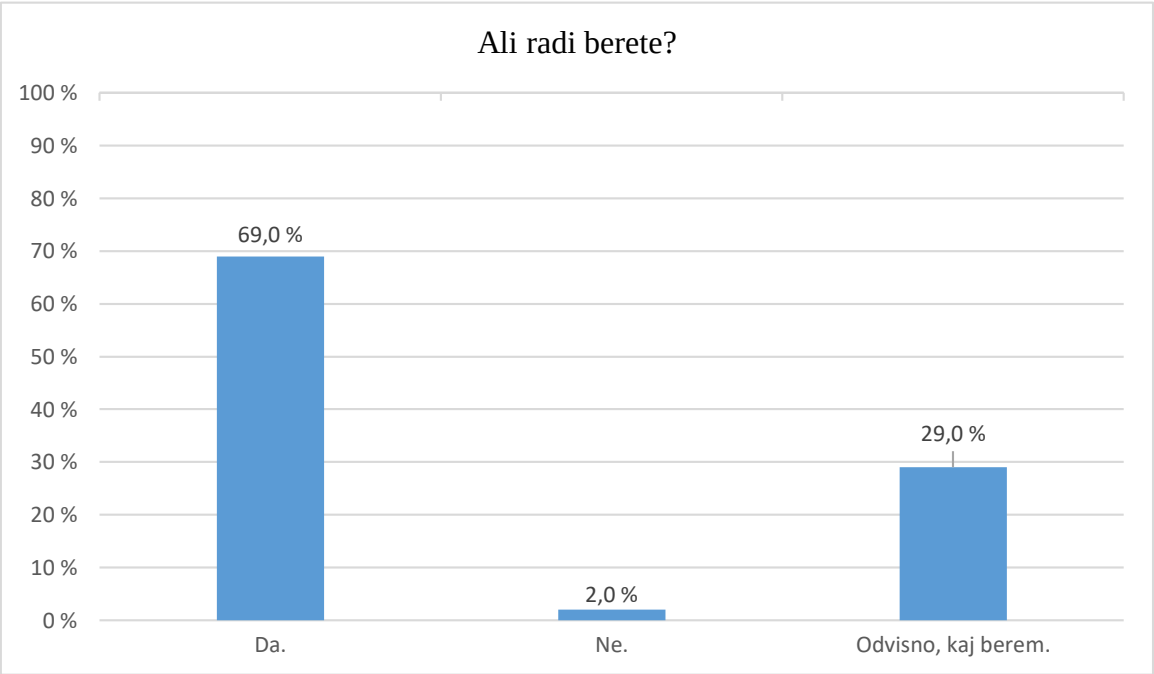

Iz grafa je razvidno, da od 58 anketirancev 40 (69 %) rado bere, 2 % jih ne bere rado, 29 % je pomembno, kaj berejo.

Graf 3: Katere vrste knjig najraje berete?

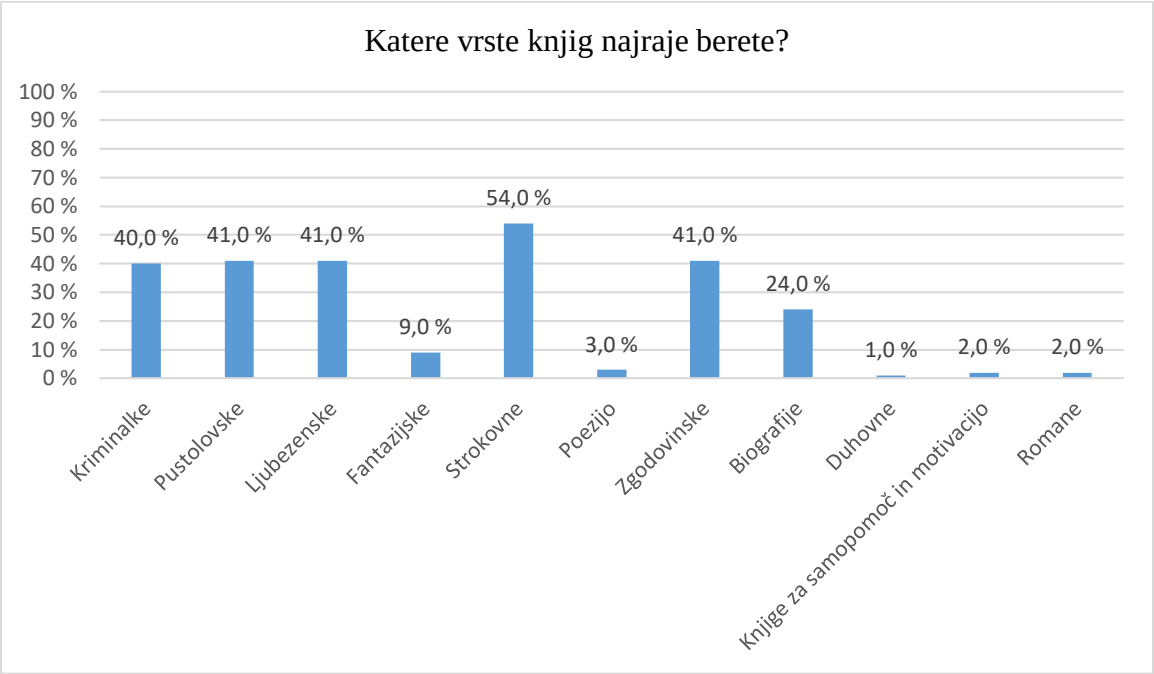

Največ anketirancev bere strokovne knjige (54 %), 41 % jih bere pustolovske, ljubezenske in zgodovinske knjige. 40% procentov jih bere kriminalke, 9 % fantazijske, 3 % berejo poezijo, 2 % jih bere romane ter knjige za samopomoč in motivacijo. Le 1 % pa jih bere duhovne knjige.

Graf 4: Kdaj najpogosteje berete?

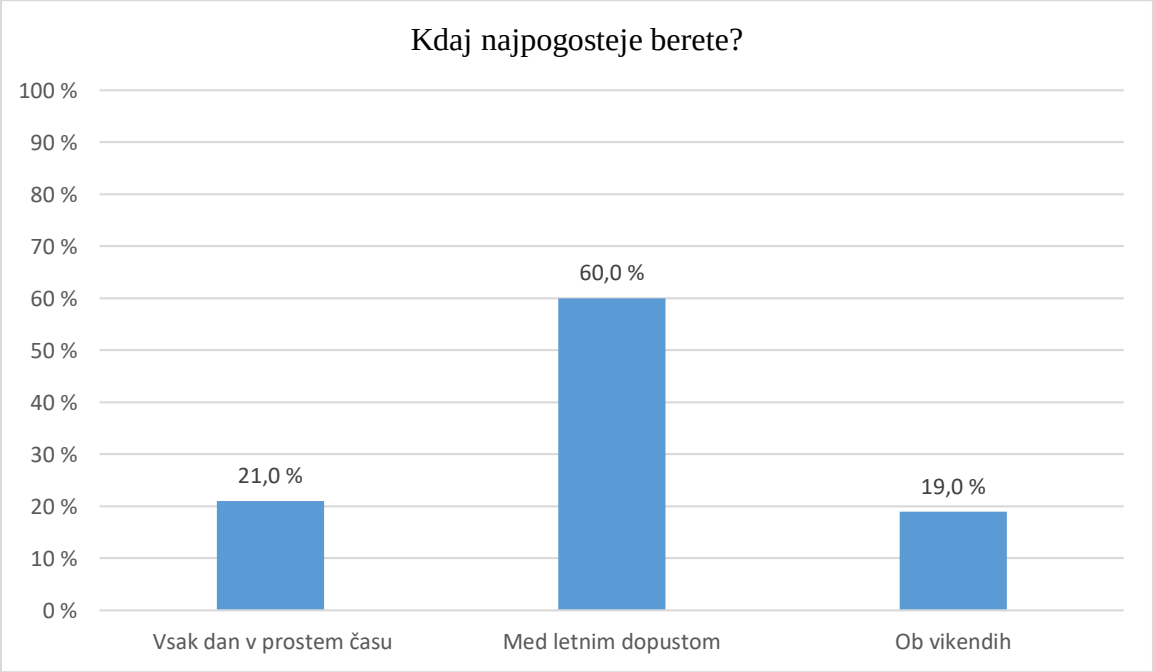

60 % anketirancev bere najpogosteje med letnim dopustom, 21 % vsak dan v prostem času, 19 % pa ob vikendih.

Graf 5: Kaj bi naredili, da bi vaš otrok več bral?

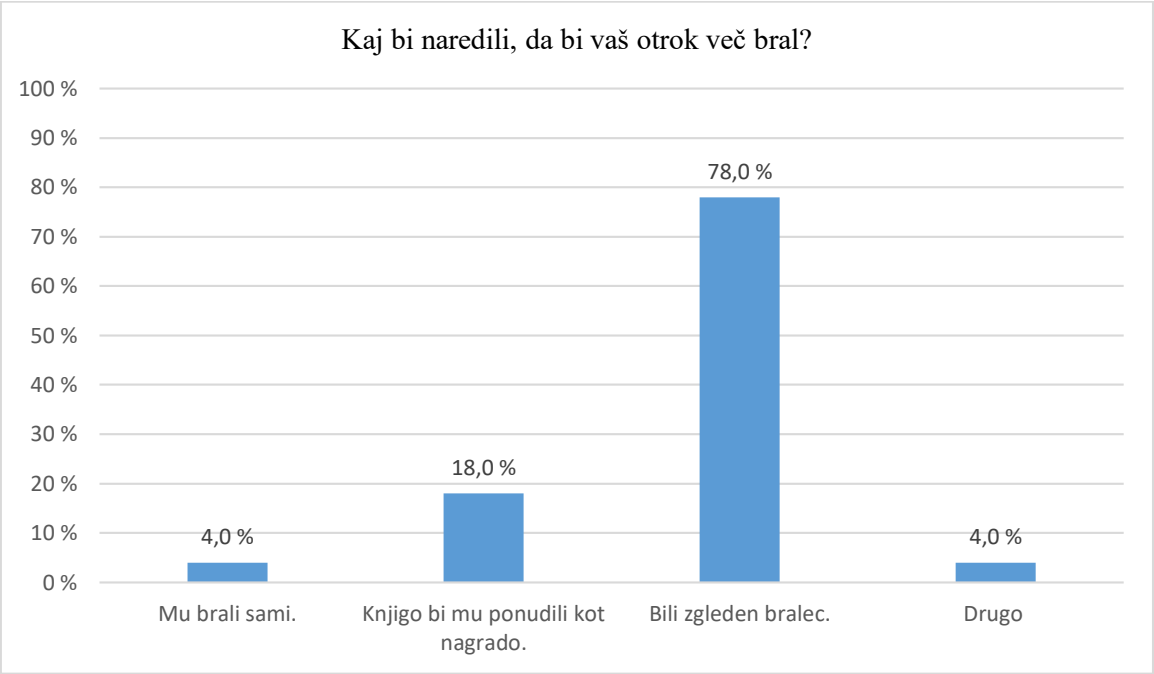

Večina se je odločila za to, da bi bili zgledni bralci (78 %), 18 % staršev bi knjigo ponudilo kot nagrado, 4 % pa bi otrokom brali sami, 4 % so dopisali predloge.

Drugo	**Število**	**Odstotki**
Predstavila zanimive knjige.	1	2 %
Več branja v družinskem krogu.	1	2 %
Mi na tem področju počnemo več stvari: skupni obisk knjigarne, knjiga po lastni izbiri je vedno lepo darilo, pripovedovanje o junakih knjig naše mladosti, branje knjige in ogled filma po knjižni predlogi, pozitiven zgled ...	1	2 %
Berejo zelo radi.	3	4 %
Otroku je treba približati knjigo na vse možne načine.	1	2 %
Moral bi ga motivirati.	1	2 %
Tudi sama imam to vprašanje.	1	2 %
Biti moram vzor....	1	2 %
Branje otroku čimbolj približati.	1	2 %
Nič.	1	2 %
Tudi sam bi moral več brati.	1	2 %
Zelo rada bereta, zato mi ni treba nič narediti.	1	2 %
Zmanjšati uporabo mobilnih telefonov ter računalnikov.	1	2 %

Pomagala bi mu najti zanimive knjige.	1	2 %
Otroka ne moreš prisiliti da bi več in raje bral.	1	2 %
Da z branjem pridobiš veliko stvari.	1	2 %
Ne vem.	1	2 %
Ko bi le vedela, kaj še lahko storim. :).	1	2 %
Bila vzor, iskala in mu priporočala knjige s tematiko, ki mu je zanimiva.	1	2 %
Plačal bi vam.	1	2 %
Delamo že vse mogoče.	1	2 %
Prej končal s šolo in popoldanskimi obveznostmi, jaz pa s službo.	1	2 %
Mu od malega brali in bili zgled kot bralec. Mu privzgojili bralno navado.	1	2 %
Predstavila bi mu dobre knjige.	1	2 %
Mu omogočila dostopnost do čim več knjig.	1	2 %
Tu ne moreš nič, otrok ima v sebi, če bo rad bral ali ne.	1	2 %
Ob vseh aktivnostih obstaja zelo malo časa za branje.	1	2 %
Skupaj	53	100 %

Tabela 7: Pomembnost branja – starši

	Se popolnoma strinjam	Se delno strinjam	Se ne strinjam
Branje pripomore k večjemu besednemu zakladu	98 %	2 %	0 %
Z branjem otrok razvija svojo identiteto	69 %	31 %	0 %
Branje je pomembno za spoznavanje tujih kultur in razvijanje strpnosti	65 %	35 %	0 %
Branje pripomore k čustvenemu razvoju	80 %	20 %	0 %
Branje je prijeten užitek	89 %	11 %	0 %
Branje pomembno za miselni razvoj	95 %	5 %	0 %
Branje razvija kritično mišljenje	82 %	16 %	2 %

Branje pripomore k razvijanju ustvarjalnosti	76 %	24 %	0 %
Branje je pomembno za spoznavanje lastne kulture	62 %	62 %	0 %

98 % staršev se strinja, da branje pripomore k večjemu besednemu zakladu. 95 % se strinja, da je branje pomembno za miselni razvoj. 89 % staršem je branje prijeten užitek. 82 % se strinja, da branje razvija kritično mišljenje. 80 % se strinja, da branje pripomore k čustvenemu razvoju. 76 % se strinja, da branje pripomore k razvijanju ustvarjalnosti. 69 % staršev se strinja, da z branjem otrok razvija svojo identiteto. 65 % se strinja, da je branje pomembno za spoznavanje tujih kultur in razvijanje strpnosti. 62 % se jih strinja, da je branje pomembno za spoznavanje lastne kulture.

62 % se delno strinja, da je branje pomembno za spoznavanje lastne kulture. 35 % se jih delno strinja da je branje pomembno za spoznavanje tuji kultur in razvijanje strpnosti. 31 % se jih delno strinja, da z branjem otrok razvija svojo identiteto. 24 % se jih delno strinja, da branje pripomore k razvijanju ustvarjalnosti. 20 % se jih delno strinja, da branje pripomore k čustvenemu razvoju. 16 % se jih delno strinja, da branje razvija kritično mišljenje. 11 % se jih delno strinja, da je branje prijeten užitek. 5 % se jih delno strinja, da je branje pomembno a miselni razvoj. 2 % se jih delno strinja da branje pripomore k večjemu besednemu zakladu.

2 % staršev se ne strinja, da branje razvija kritično mišljenje.

Graf 6: Ali menite, daje spodbujanje branja naloga družine?

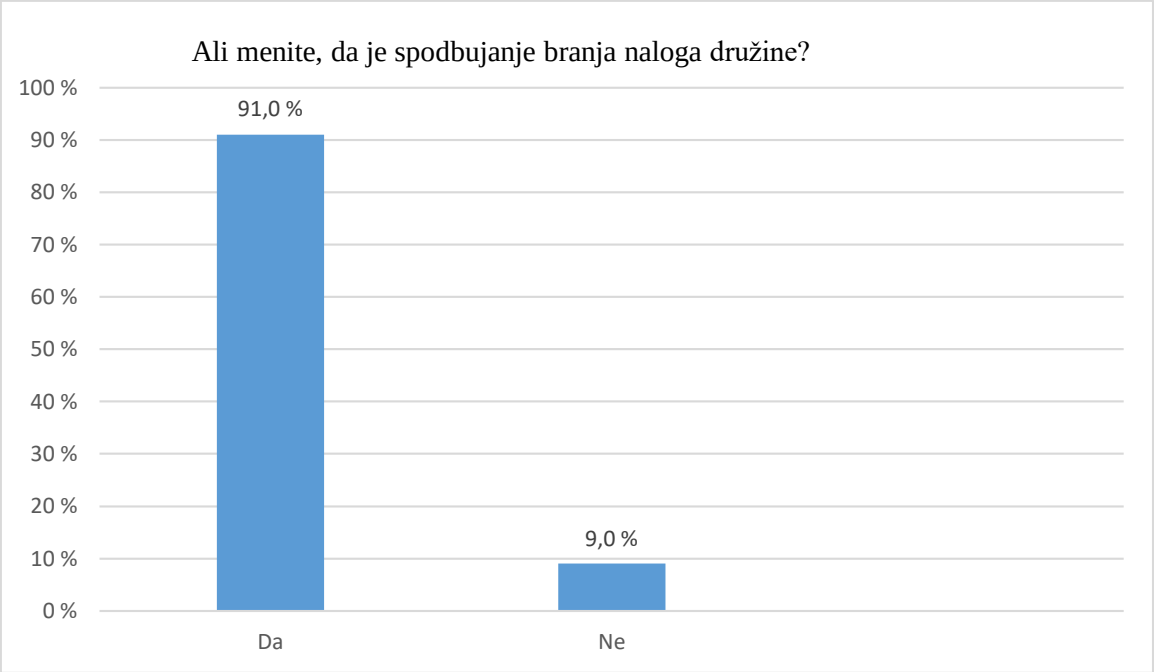

Večina staršev meni, daje spodbujanje branja naloga družine (91 %), 9 % pa jih meni, da ni to njihova naloga.

3.2.3 Rezultati in interpretacija ankete za učitelje

Graf 1: Spol

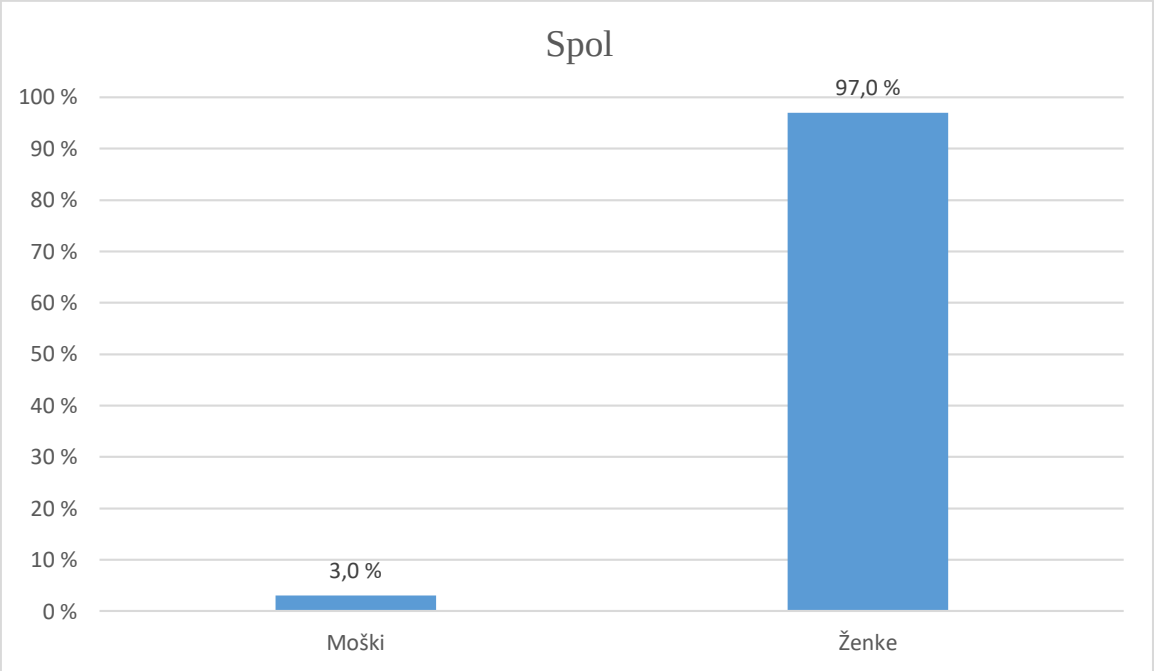

Anketiranih je bilo 97 % žensk in 3% moških.

Graf 2: Število let dela v šoli

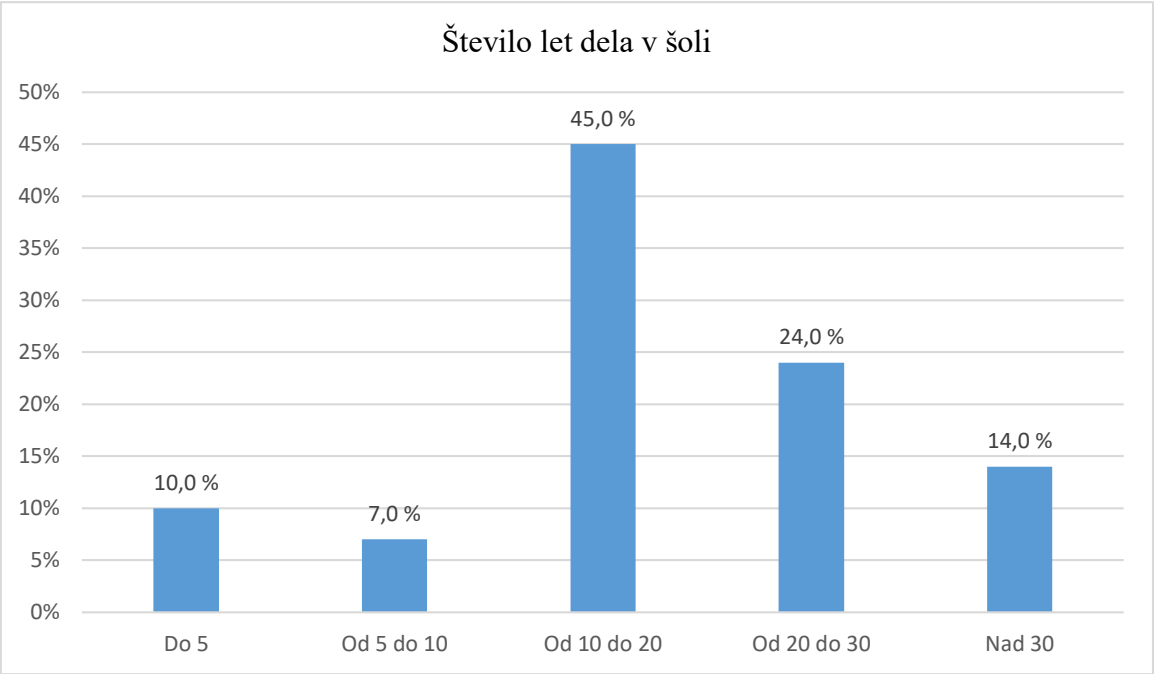

Večina (45 %) učiteljev v šoli dela od 10 do 20 let, 24 % od 20 do 30 let, 14 % jih dela nad 30 let, 10 % 5 let in 7 % do 5 do 10 let.

Graf 3: Ali radi berete?

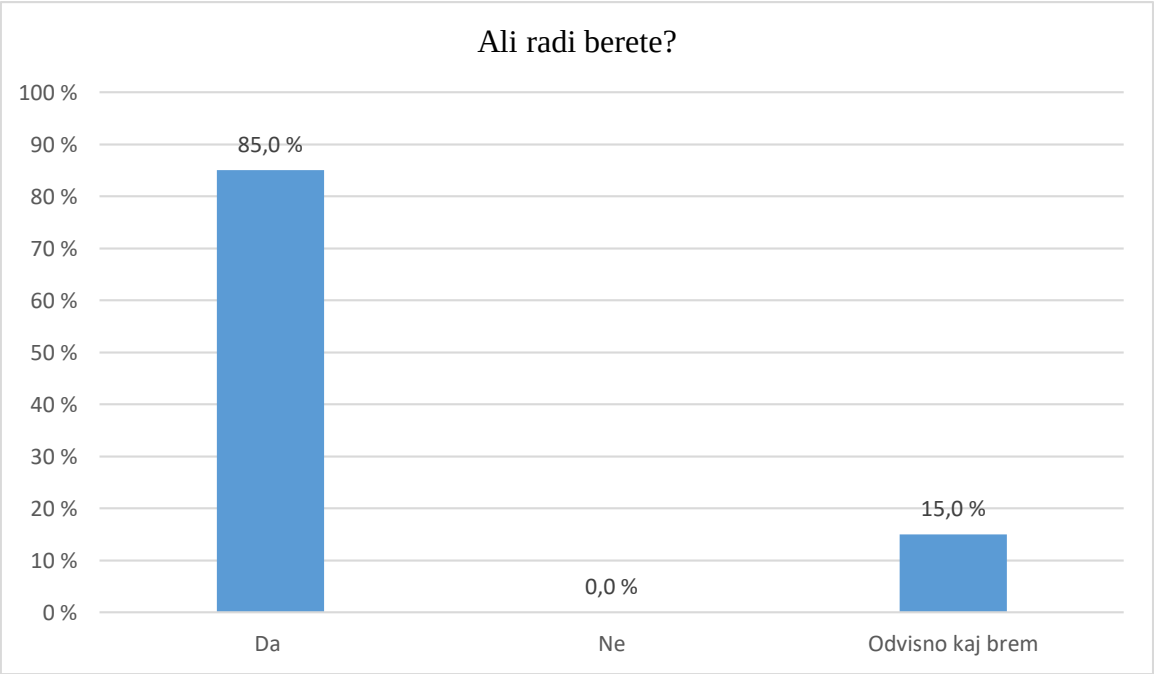

85 % anketiranih učiteljev rado bere, 15 % je pomembno, kaj berejo.

Graf 4: Katere vrste knjig najpogosteje berete?

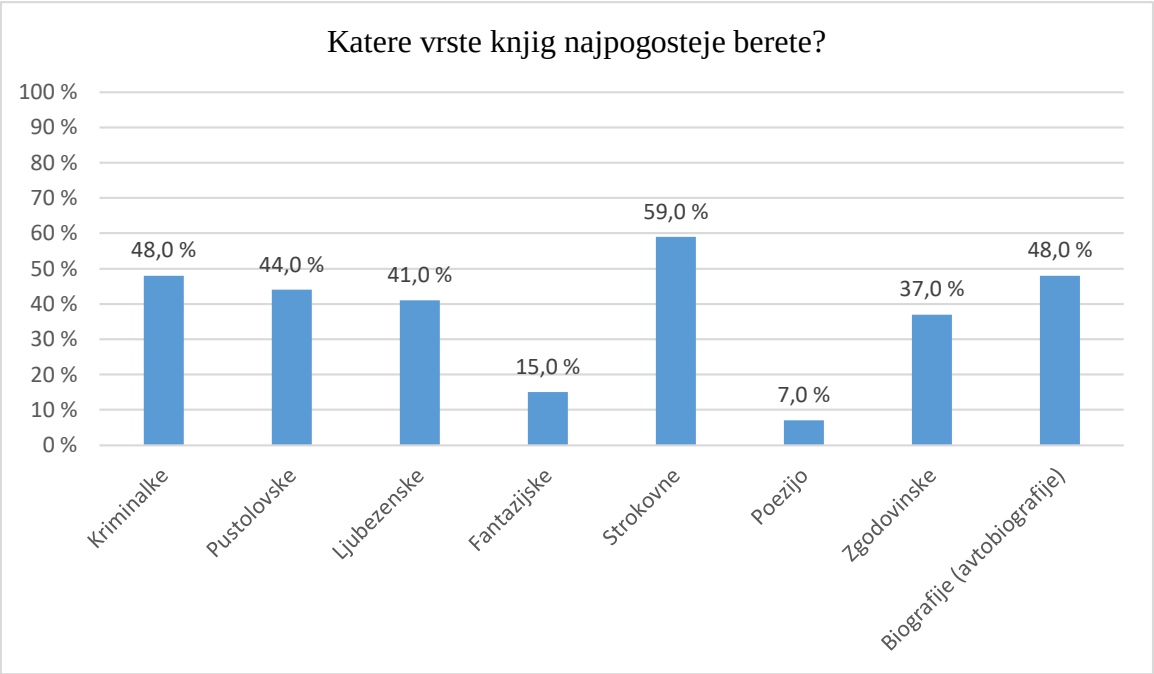

Največ odstotkov (59 %) anketirancev rado bere strokovne knjige, 48 % bere kriminalke in biografske (avtobiografija), 44 % anketirancev bere pustolovske knjige, 41 % anketiranih bere knjige z ljubezensko tematiko, samo 15 % anketiranih bere fantazijske knjige in najmanj (7 %) jih bere poezijo.

Graf 5: Pogostost branja

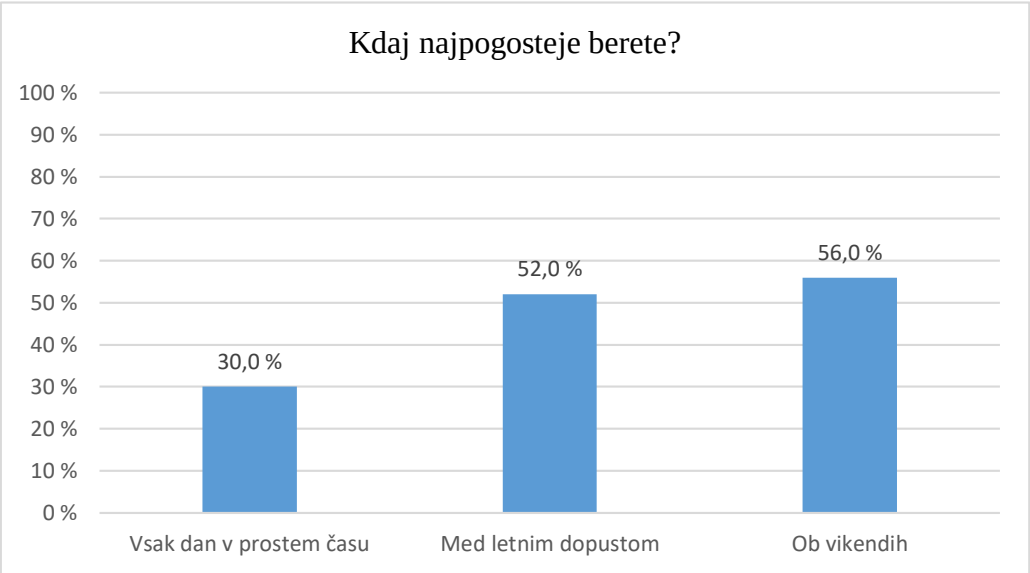

Največ (56 %) anketirancev bere ob vikendih, 52 % anketiranih bere med letnim dopustom, najmanj (30 %) bere vsak dan v prostem času.

Tabela 8: Pomembnost branja – učitelji

	Se popolnoma strinjam	Se delno strinjam	Se ne strinjam
Branje pripomore k večjemu besednemu zakladu	96,0 %	0,0 %	4,0 %
Z branjem otrok razvija svojo identiteto	81,0 %	15,0 %	4,0 %
Branje je pomembno za spoznavanje lastne kulture	81,0 %	15,0 %	4,0 %
Branje je pomembno za spoznavanje tujih kultur in razvijanje strpnosti	85,0 %	11,0 %	4,0 %
Branje pripomore k čustvenemu razvoju	89,0 %	7,0 %	4,0 %
Branje je prijeten užitek	85,0 %	11,0 %	4,0 %
Branje je pomembno za miselni razvoj	96,0 %	0,0 %	4,0 %
Branje razvija kritično mišljenje	96 ,0 %	0,0 %	4,0 %
Branje pripomore k razvijanju ustvarjalnosti	81 ,0 %	19,0 %	4,0 %

96 % anketiranih se popolnoma strinja, da branje pripomore k večjemu besednemu zakladu, 4 % se ne strinjajo. 81 % se popolnoma strinja, da z branjem otrok razvija svojo identiteto in prav tako, da je branje pomembno za spoznavanje lastne kulture. 15 % se o obeh vprašanjih delno strinja in samo 4 % se o tem ne strinjajo. 85 % anketiranih misli, da je branje pomembno za spoznavanje tujih kultur in razvijanja strpnosti. 11% se o tem delno strinja, 4 % anketiranih pa se o tem ne strinja. 89 % anketiranih misli, da brnje pripomore k čustvenemu razvoju. 7 % se o tem delno strinja in 4 % se o tem ne strinja. 85 % anketiranih se zdi, da je branje prijeten občutek, 11 % se delno strinja o tem, 4 % pa se ne strinjajo o tem. 96 % anketirancev se popolnoma strinja, da je branje pomembno za čustveni razvoj, nihče se s tem ne delno strinja, 4 % anketiranih pa se s tem ne strinja. 96 % anketirancev meni, da branje razvija kritično mišljenje, nihče od anketiranih se s tem delno ne strinja, 4 % anketiranih pa se s tem ne strinjajo. 81 % anketiranih se popolnoma strinja, da branje pripomore k razvijanju ustvarjalnosti, 19 % se s tem delno strinja, 4 % anketiranih pa se s tem ne strinja.

Graf 6: Ali menite, da je spodbujanje branja naloga šole?

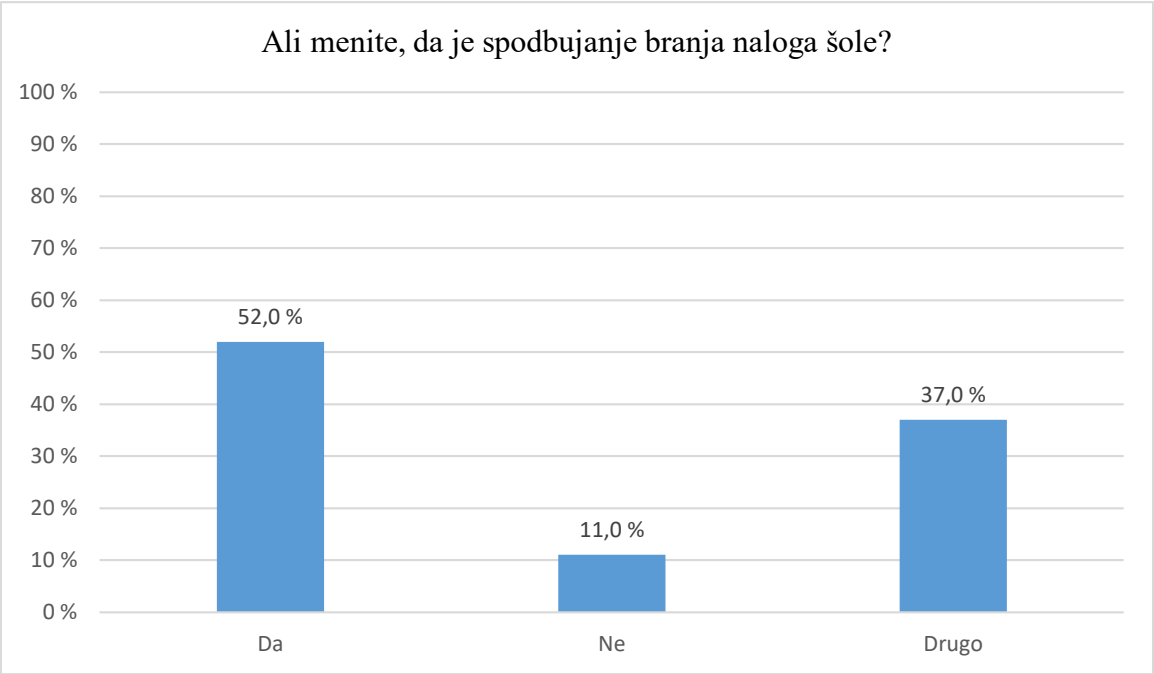

52 % anketiranih meni, da je spodbujanje branja naloga šole, 11 % se s tem ne strinja, 37 % pa meni drugače.

Graf 7: Ali menite, da je spodbujanje branja naloga družine?

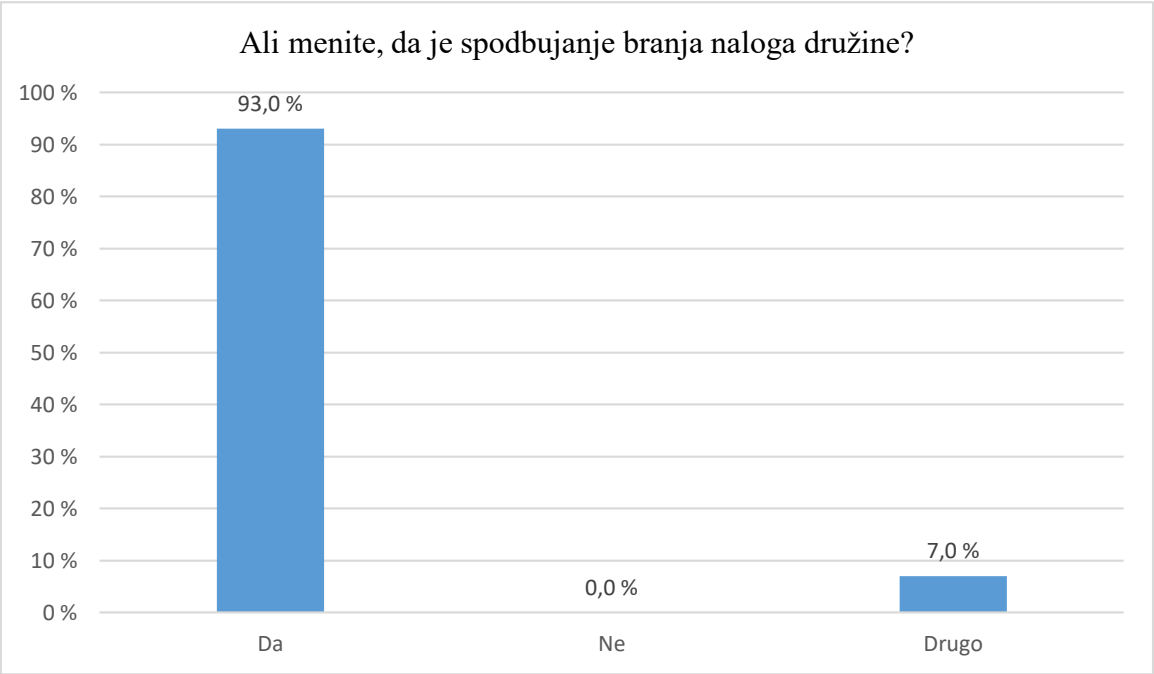

93 % anketiranih meni, da je spodbujanje branja naloga družine in 7 % misli drugače.

Graf 8: Spodbujanje branja pri učencih

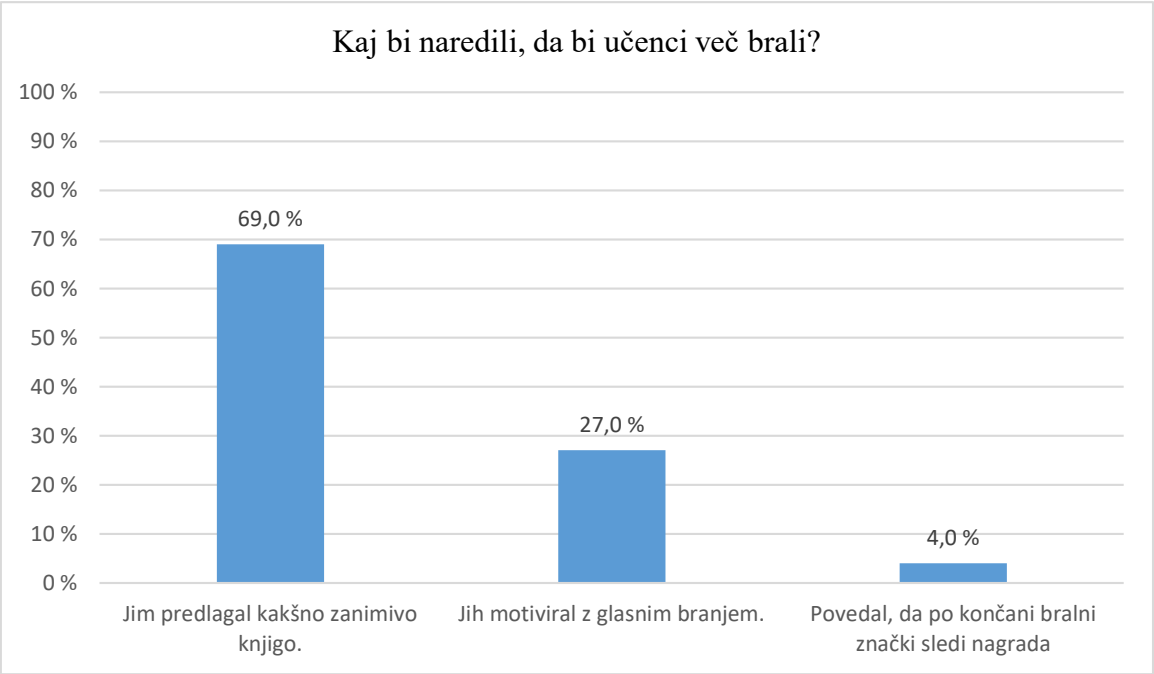

69 % anketiranih učiteljev bi učencem predlagalo kakšno zanimivo knjigo, 27 % anketiranih bi učence motiviralo z glasnim branjem in samo 4 % anketirancev bi jim povedalo, da po končani bralni znački sledi nagrada.

Drugi odgovori	**Število**	**Odstotki**
Izmenjava zanimivih knjig.	1	3,7 %
Berem na glas, predlagam zanimive knjige, spodbujam k branju.	2	7,4 %
Večkrat obiskali knjižnico.	2	7,5 %
Branje pri pouku, igranje vlog v igrah, javni nastopi.	1	3,7 %
Okrogla miza, predstavitve knjig, tekmovanja, bralni večeri.	2	7,4 %
Manj predpisanih knjig, več po lastni izbiri.	3	11,1 %
Motivacija.	9	33,3 %
Jaz bi jim predlagala izbor gradiv, predvsem dečki potrebujejo knjige, ki so jim prijaznejše, humorne, napete, z večjimi črkami že v prvi triadi. Omogočila izposojo v šolski knjižnici tudi predšolskim otrokom.	1	3,7 %
Predstavitve knjig, ki opisujejo življenje vrstnikov, aktualne dogodke …	1	3,7 %
Branje v razredu (ne zgolj iz učbenika).	2	7,4 %

Trenutno nimam dobrega predloga.	1	3,7 %
Jim brala zanimive zgodbice, primerne njihovi starosti in zanimanjih. Povezovala branje z likovnim izražanjem, kreativnim pisanjem zgodb.	1	3,7 %
Ustvarila bi prijetno vzdušje (kotički, svečke, čaj), jim dala več časa za prosto branje.	1	3 ,7 %

3.3 VREDNOTENJE HIPOTEZ IN RAZPRAVA

1. **hipoteza: Večina učencev ne bere rada.**

1. hipotezo lahko potrdimo, saj je 24 % anketirancev odgovorilo, da rado bere, 16 % jih ne bere rado, 60 % pa odvisno, kaj berejo. Glede na primerjavo odgovorov med vrstami brane literature smo ugotovili, da so za branje najmanj priljubljeni časopisi, strokovna literatura, dramska besedila. Srednje radi berejo knjige za domače branje, pesmi ter pripovedna besedila. Najraje berejo poljudnoznanstvene revije in revije za najstnike. Med tistimi, ki radi berejo, pa po priljubljenosti prevladujejo knjige v angleščini in stripi. Glede pogostosti branja pa največ anketirancev bere knjige za domače branje.

2. **hipoteza: Fantje najraje berejo knjige s pustolovsko tematiko, dekleta najraje berejo knjige z ljubezensko tematiko.**

2. hipotezo lahko delno potrdimo in delno ovržemo, saj je sicer odstotek vseh anketirancev potrdilo, da najraje berejo knjige s pustolovsko tematiko, sledijo jim kriminalke, nato pa zgodovinske in fantazijske knjige. Rezultati primerjave med spoloma, pa so pokazali, da tako fantje kot dekleta najraje berejo knjige s pustolovsko tematiko (razlike med njimi je le za 1 odstotek), pri dekletih pa so za pustolovsko tematiko najbolj priljubljene kriminalke, sledijo jim knjige z mladinsko problematiko ter fantazijske. Knjige z ljubezensko tematiko so pri dekletih šele na predzadnjem mestu.

3. **hipoteza: Učenci najmanj berejo knjige za domače branje.**

Hipotezo št. 3 lahko ovržemo, saj so rezultati pokazali, da učenci med vsemi besedili najpogosteje berejo knjige za domače branje, niso pa te knjige posebej priljubljene.

Velja opozoriti, da morajo učenci pri pouku slovenščine na naši šoli od 6. do 9. razreda prebrati štiri knjige za domače branje. Med temi je ena knjiga po lastnem izboru, ki jo morajo predstaviti sošolcem.

4. hipoteza: Večino učencev bi k branju motiviralo glasno branje pri pouku.

4. hipotezo lahko ovržemo, saj so rezultati pokazali, da bi učence k branju najbolj motivirala bralna ura v šoli in le 17 % vseh anketiranih bi pritegnilo glasno branje pri pouku. Najmanj bi jih motiviralo branje staršev. Med učenci, ki so izbrali možnost drugo, je največ takšnih, ki jih k branju ne bi motiviralo nič.

5. hipoteza: Učenci največ berejo med poletnimi počitnicami.

Največ učencev bere med šolskim letom in med vikendi, najmanj pa učenci berejo med šolskimi počitnicami, zato lahko hipotezo 5 ovržemo. Zanimivo je, da veliko učencev bere vsak dan pred spanjem. V rezultatih o pogostosti branja na dan jih večina bere manj kot eno uro, zelo tesno pa jim sledijo tisti, ki vsak dan berejo eno uro.

6. hipoteza: Učence k branju knjige najbolj pritegne naslov.

6. hipotezo lahko potrdimo, saj so rezultati pokazali, da 68 % učencev k branju pritegne naslov knjige. Pri tem se pa fantje in dekleta razlikujejo, saj večino deklet k branju pritegne naslov, ki mu sledi povzetek na zadnji strani knjige. Večino fantov pa k branju pritegne naslovnica knjige in nato povzetek na zadnji strani. Najmanj učencev k branju pritegne priporočilo staršev in učiteljev. Zanimiva je ugotovitev, da so med drugimi odgovori prevladovali lastna želja in knjige za domače branje.

7. hipoteza: Večina odraslih (staršev in učiteljev) rado bere.

Hipotezo 7 lahko potrdimo, saj rezultati kažejo, da tako starši kot učitelji radi berejo. Pravzaprav učitelji raje berejo kot starši, le-tem je pomembno, kaj berejo. Večina učiteljev na mesec prebere do tri knjige, med prebranimi prevladujejo strokovne knjige, sledijo jim kriminalke in biografije, na tretjem mestu med najbolj branimi knjigami so pustolovske, najmanj berejo pesmi. Tudi največ staršev prebere do tri knjige na mesec, med najbolj branimi so prav tako strokovne knjige, na drugem mestu so pustolovske, ljubezenske in zgodovinske, najmanj pa posegajo po fantazijskih, duhovnih knjiga in knjigah za samopomoč ter motivacijo, najmanj starši berejo poezijo.

8. hipoteza: Večina odraslih (staršev in učiteljev) se strinja, da je branje pomembno za bogatenje besednega zaklada in miselni razvoj.

Hipotezo 8 lahko potrdimo, saj se tako starši kot učitelji najbolj popolnoma strinjajo, da je branje pomembno za bogatenje besednega zaklada, miselni razvoj. Hkrati pa so odrasli mnenja, da je branje prijeten užitek, da pripomore k otrokovemu čustvenemu razvoju in

razvija kritično mišljenje. Najmanjši odstotek staršev in učiteljev se popolnoma strinja, da otrok z branjem razvija svojo identiteto ter da je branje pomembno za spoznavanje tujih kultur ter lastne kulture in razvijanje strpnosti.

9. hipoteza: Večina staršev meni, da je spodbujanje branja naloga družine.

9. hipotezo lahko potrdimo, saj se starši v 91 % strinjajo, da je spodbujanje branja naloga družine. Vsi starši so svojemu otroku brali knjige, ko so le-ti bili majhni, večina svoje otroke spodbuja k obisku knjižnice, z njimi knjižnico tudi obišče, hkrati ima večina staršev domačo knjižnico in najpogostejša motivacija za branje je biti zgleden bralec. Po rezultatih anketnega vprašanja, ki je bil namenjen otrokom, smo izvedeli, da se večina otrok o prebranih knjigah največkrat ne pogovarja s svojimi starši, temveč s prijatelji, kar je verjetno posledica psihosocialnega razvoja.

10. hipoteza: Večina učiteljev meni, da je motiviranje za branje naloga šole.

Hipotezo 10 lahko delno potrdimo, delno ovržemo, saj so rezultati pri vprašanju, ali učitelji menijo, da je spodbujanje branja med učenci naloga šole, sicer pokazala, da se 52 % anketiranih učiteljev s tem strinja, hkrati pa so rezultati pri vprašanju, ali menijo, da je spodbujanje branja naloga družine pokazali, da se učitelji v veliki večini strinjajo, da je spodbujanje branja naloga družine. Med odgovori, kako bi spodbujali branje pri svojih učencih, prevladuje odgovor, da bi jim predlagali kakšno zanimivo knjigo, manjši delež bi jih motiviralo z glasnim branjem pri pouku, kar pa večina učiteljev že počne.

4 ZAKLJUČEK

Naše raziskovanje je potekalo precej bolj razgibano, kot smo pričakovali. Pregledali smo, kar nekaj že napisani diplomskih in magistrskih ter raziskovalnih nalog, da smo se prepričali, da bo naša naloga drugačna, zato smo se tudi odločili, da predstavimo zgodovino branja in knjig ter se poglobimo v zgodovino prepovedanih knjig.

Opravili smo intervju, v katerem smo pridobili realne podatke o tem, koliko je branje knjig upadlo, do tega, koliko osnovnošolcev je včlanjenih v Mariborsko knjižnico. Število članov med osnovnošolci od leta 2014 narašča in v letu 2018 si je 8 126 članov izposodilo 356 544 leposlovnih in 122 197 strokovnih knjig, kar je lepa številka. Ugotovili smo, da so med mladimi bralci največkrat izposojene knjige za domače branje, pa tudi stripi, med najbolj branimi avtorji

pa izstopajo Igor Karlovšek, Desa Muck, Janja Vidmar in Primož Suhodolčan, pa tudi tisti, ki so za svoje knjige prejeli kakšno nagrado za mladinsko literaturo.

Ugotovili in hkrati potrdili smo naše predvidevanje, in sicer da se je poglobljeno branje močno zmanjšalo, odkar so prisotne mobilne naprave, kar sklepamo po času, ki ga učenci namenijo branju, in času, ki ga namenijo uporabi digitalnih naprav, predvsem telefona, čeprav je gospa Fras Popovič prepričana, da mladi berejo več, vendar bolj razpršeno. Hkrati smo opravili intervju tudi s šolsko knjižničarko, ki meni, da je največji upad izposoje knjig in s tem povezanega branja od 7. razreda naprej, torej v zadnji triadi. Po podatkih, pridobljenih na Cobbisu, pa ugotavljamo, da večje razlike med učenci v izposoji knjig v šolski knjižnici ni, saj si 38 % učencev 1. triade knjige sposoja v šolski knjižnici, 7 % manj pa v 2. in 3. triadi.

Zanimivo je, da je so vsi anketirani starši svojemu otroku brali, ko je bil majhen, in da mu zdaj ne berejo več. Vredno bi bilo raziskati, kdaj so starši nehali brati svojim otrokom, saj je branje lahko obred, morda celo dnevna ali tedenska rutina, ko se zbere vsa družina in čas kvalitetno preživi skupaj. Čeprav ima večina staršev doma lastno knjižnico in jih večina spodbuja k obisku knjižnice, od 58 sodelujočih staršev v anketi jih 7 ne ve, kako bi svojega otroka motivirali, da bi več bral.

Branje in spodbujanje branja je po našem mnenju naloga tako staršev kot učiteljev.

5 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Stari grški mislec in filozof Platon ni maral knjig, saj je bil prepričan, da si ljudje ničesar več ne bodo zapomnili, če bodo podatke lahko poiskali v knjigah. V 21. stoletju pa kulturo knjig in branja ogrožata internet in elektronska knjiga, kot so prepričani nekateri misleci. Nizozemski zgodovinar Adriaan van der Weelt je zapisal, da se takšne napovedi pojavijo vsakič, ko se pojavi nova tehnologija. Branje ne bo zamrlo, saj je veščina, ki jo potrebujemo in uporabljamo vse življenje in v vseh okoliščinah, pa naj bo to branje leposlovnih, strokovnih in drugih knjig ali pa branje časopisov, novic, sporočil na spletu.

Namen naše raziskovalne naloge je učencem, staršem in učiteljem predstaviti zgodovino branja in knjige, delovanje možganov pri branju, vpliv na otrokov razvoj, vrste bralcev in motivacijo za branje. Želimo jih opomniti, da imata tako branje kot knjiga bogato zgodovino, ki se jo splača negovati v krogu družine in znotraj šole. Starše želimo ozavestiti, da je branje pomembno za uravnotežen kognitivni, čustveni, socialni razvoj, prav tako pa za razvoj njegove identitete,

strpnosti do drugačnih ter spoznavanju lastne kulture. Učiteljem in vodstvu šole bomo predlagali uvedbo bralnih ur na ravni celotne šole. Učence želimo ozavestiti, da z branjem izboljšajo svoj spomin, koncentracijo in razvijajo svojo domišljijo, pridobijo trajnejše znanje, ki pa ga nihče ne more vzeti.

6 VIRI

Čater, Maša, Branje in možgani. (2019). eSinapsa; Spletna revija za znanstvenike, strokovnjake in nevroznanstvene navdušence, *letnik 2019, št. 16*. Pridobljeno s https://www.sinapsa.org/eSinapsa/stevilke/2019-16/240/branje_in_mozgani

Bucik, Nataša, Pečjak, Sonja. (2004). Učenčev izbor – ključ do motivacije za branje?. *Otrok in knjiga, letnik 31, številka 60*. Pridobljeno s http://www.dlib.si

Carr, Nicholas G. (2011). Plitvine: kako internet spreminja naš način razmišljanja, branja in pomnjenja, Ljubljana: Cankarjeva založba.

Dular, Anja (2011). Berem, bereš, beremo. *Knjižnica, letnik 55, številka 4, str. 89-106*. Pridobljeno s https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-SZRHV2AP

Gomboc, Katja. (2014). Bralne navade osnovnošolcev tretjega triletja občine Murska Sobota (Magistrsko delo). Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta. Pridobljeno s https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=45563&lang=slv

Grosman, Meta. (2004). Zagovor branja: bralec in književnost v 21. stoletju, Ljubljana : Sophia.

Newman, Nancy. (2007). Vzgajanje strastnih bralcev: 5 preprostih korakov do uspeha v šoli in življenju, Maribor: Hiša knjig, Založba KMŠ.

Manguel, Alberto. (2012). Zgodovina branja. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Pečjak, Sonja; Gradišar, Ana. (2002). Bralne učne strategij. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pennac, Daniel. (1996). Čudežno potovanje: knjiga o branju, Ljubljana: J. Pergar.

Okoliš, Stane. (2008). Zgodovina šolstva na Slovenskem. Ljubljana: Slovenski šolski muzej.

Simčič,Valentina Plahuta. »Kjer sežigajo knjige, bodo na koncu goreli ljudje.« Pridobljeno s https://www.delo.si/kultura/knjiga/kjer-sezigajo-knjige-bodo-na-koncu-goreli-ljudje.html

Zupan Sosič, Alojzija (2014). Literarno branje. Jezik in slovstvo, letnik 59, številka 4, str. 47-65, 131-132. Pridobljeno s http://www.dlib.si

Moj otrok je vzljubil branje. [b. d.]. Pridobljeno s https://zastarse.si/otroci/moj-otrok-je-vzljubil-branje/

Bralna značka. [b. d.]. Pridobljeno s https://www.bralnaznacka.si/sl/o-nas/zgodovina/

Ekošola. [b. d.]. Pridobljeno s https://ekosola.si/ekobranje-za-ekozivljenje-3

Viri slik

Slika 1: Anatomski deli možganske skorje leve hemisfere, ki so povezani z branjem. (Vir: Čater)

Slika 2: Bralno kolo. Pridobljeno s https://images.fineartamerica.com/images-medium-large/1-ramellis-reading-wheel-photo-researchers.jpg

Slika 3: Bralni (petelinji stol). Pridobljeno s https://www.google.com/search?biw=1536&bih=706&tbm=isch&sa=1&ei=akEeXqGjMM_EwAK_kKCYCg&q=chair+for+reading+books+hystory&oq=chair+for+reading+books+hystory&gs_l=img.3...4278.12430..13515...0.0..0.90.795.10.....0....1..gws-wiz-img.....0i19j0i30.Uu7VQrDaXdM&ved=0ahUKEwihgL_NkoTnAhVPIlAKHT8ICKMQ4dUDCAc&uact=5#imgdii=l9tXeDHdtd9FoM:&imgrc=Gkkinah65p93MM:

7 PRILOGE

7.1 INTERVJU

Intervjuvala sva gospo dr. Sabino Fras Popovič.

1. Kakšna so vaša opažanja glede bralnih navad osnovnošolcev v zadnjih letih? Kako je z obiskom v knjižnici, npr. v zadnjih 5-ih letih, raste ali pada?

V zadnjih petih letih je članstvo osnovnošolcev iz območja enot Mariborske knjižnice stalno enako. Da osnovnošolci obiskujete knjižnico vsaj občasno, ima veliki vpliv šolski program, s Cankarjevim tekmovanjem, domačim branjem in Bralno značko, pa tudi raziskovalnimi in seminarskimi nalogami.

Število članov (osnovnošolci):

Leto	**Št. članov**
2018	**8.126**
2017	**8.304**
2016	**8.323**
2015	**8.130**
2014	**7.881**

V letu 2018 si je 8.126 osnovnošolcev izposodilo 365.544 leposlovnih knjig in 122.197 strokovnih knjig, ter zaradi izposoje obiskalo knjižnico 102.691-krat.

2. Ali starši dandanes dovolj dobro prenašajo ljubezen do branja na svoje otroke? Pri kateri starosti jih, približno, pridejo vpisat v knjižnico?

Starost ni pomembna, saj jih starši čisto različno pridejo vpisat. Nekatere že kot male, in hodijo z njimi tudi na ure pravljic, druge pa, ko se vpišejo v šolo. Ampak odvisno je, če starši berejo, dajejo otrokom zgled in otroci tudi sami želijo imeti svoje knjige in brati.

3. Izposoja med osnovnošolci od 5. do 9. razreda, katere so zvrsti, po katerih najraje posegamo (To je tudi eno izmed vprašanj v najini anketi.)?

Najpogosteje posegate po knjigah, ki so na šolskih seznamih, večinoma enake knjige. Radi berete tudi stripe. Pri starejših npr. Čudo, Pojdi z menoj, Deček v črtasti pižami. Pri mlajših pa so priljubljeni Kapitan Gatnik, Grozni Gašper, Maks in superjunak, Babica v supergah. "

4. Kateri so trenutno najbolj brani avtorji?

To so npr. Igor Karlovšek, Desa Muck, Janja Vidmar, Primož Suhodolčan... Dosti tudi tisti avtorji, ki so dobili v zadnjem času tudi kakšno nagrado za mladinsko literaturo.

5. Kaj je tisto, zaradi česa so ti avtorji brani?

Veliko knjig, ki jih imate na seznamih za Bralno značko, domače branje in Cankarjevo tekmovanje, zelo hitro zmanjka in je po njih veliko povpraševanje. Nekatere dobre knjige, ki so tudi dobro ocenjene, pa izpostavijo knjižničarji v posameznih enotah in vam jih tudi priporočajo. Če je dobra knjiga, pa si jih priporočate tudi med sabo.

6. Kako je z obiskom osnovnošolcev med počitnicami, ko ne potrebujemo več knjig za šolsko branje - obisk pade ali naraste?

Obisk med počitnicami ne pade. Razporedi se malo zaradi odpiralnega časa, npr. nekatere enote so manj časa odprte. Pri odraslih npr. takrat obisk naraste.

7. Učitelje bova v anketi povprašala, kako vzpodbujajo branje. Kakšne dogodke pa pripravlja vaša knjižnica za nas osnovnošolce?

Za prvo triado izvajamo ure pravljic, kamor lahko pridejo otroci v popoldanskem času s starši, ali pa dopoldne dogovorjeno, z učiteljico in sošolci. Za osnovnošolce druge in tretje triade smo pripravili dogodek, ki se imenuje Kljub temu berem. Poteka enkrat mesečno, tam se zberejo tisti, ki radi berejo, in se seznanijo z različnimi knjigami po

izboru knjižničarja. Obiščete tudi naše posamezne enote, kjer vam predstavimo to enoto, in vam potem podarimo knjigo.

8. Ali se vam zdi, da zaradi modernih medijev (računalniki, Tv, igrice ...) manj otrok bere?

Tudi tu gre za neko vrsto branja, lahko celo rečemo, da berete več. Npr. sporočila, e-maili ..., to je sicer drugačno, razpršeno branje. Zaradi te moderne tehnologije pa se otroci manj igrate zunaj, se manj družite tudi v prostem času ali po šoli. Možgani se čisto drugače razvijajo s telefonom, kot pa s knjigo.

9. Kako bi lahko internet pozitivno povezali z vplivom na izposojo knjig in branjem?

Razvili so že aplikacijo za pametne telefone. S knjižnico se lahko povežete preko telefona, preko aplikacije mCobiss. Lahko si sami rezervirate knjige, podaljšujete. Na Cobissu si lahko tudi preverite razpoložljivost v posamezni knjižnici. Na voljo so tudi elektronske knjige preko aplikacije Biblos, in dostop do npr. Britannice, dnevnih časnikov, itd. Internet vsekakor omogoča hitrejše izmenjevanje informacij. Tudi o tem pripravljamo izobraževanja, da boste znali te aplikacije uporabljati.

7.2 INTERVJU S ŠOLSKO KNJIŽNIČARKO

1. **Kako lahko vi pripomorete, da bi učenci več brali?**

Tako, da nabavljamo zanimive naslove, da sledimo določenim trendom, še vedno pa ohranjamo kvaliteto knjig. Tako, da znamo pritegniti pozornost mladih ter odvrniti pozornost od mobilnih naprav in pridobimo interes za knjige. Da sem kot knjižničarka njim dovolj zanimiva, da sem jim lahko vzor.

2. **Katere vrste knjig si učenci največ izposojajo?**

Različne, strokovne knjige, kI jih potrebujejo učenci za referate ali za raziskovalno delo. Tudi leposlovje za bralno značko. Določeni otroci pa na splošno za branje v prostem času.

3. **Pri kateri starosti začne upadati izposoja knjig?**

Nekje v 7. razredu. to je že utečena stvar. Se mi zdi, da se nekaj zgodi pri mladini, nekaj povezano s puberteto in hormoni, da enostavno začnejo misliti na druge stvari, da se jim več ne da.

7.3 Rezultati in interpretacija ankete za učence

Graf 1: S kom se pogovarjaš o prebranih knjigah?

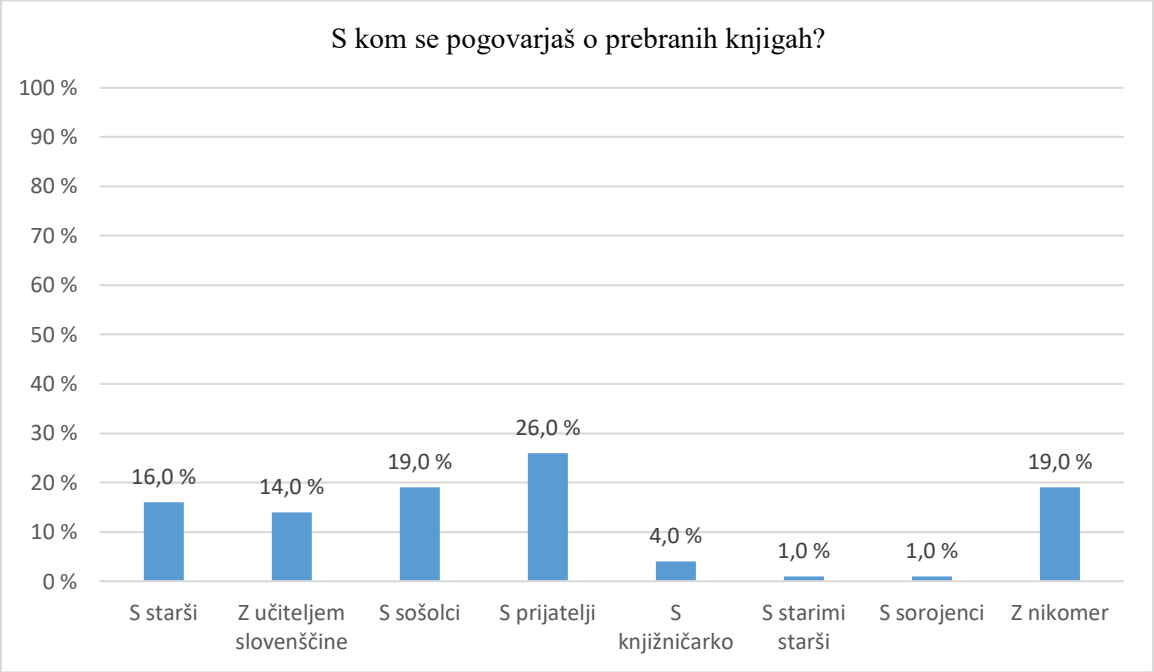

Največ učencev (26) % se o prebrani knjigi pogovarja s prijatelji, 19 % s sošolci, 16 % s starši, 14 % se jih pogovarja z učiteljem slovenščine. 4 % učencev se o prebrani knjigi pogovarja s knjižničarko, po 1 % s starimi starši in sorojenci. 19 % učencev se o prebranem ne pogovarja z nikomer.

Graf 2: Ali so ti starši brali, ko si bil/-a majhen/-a?

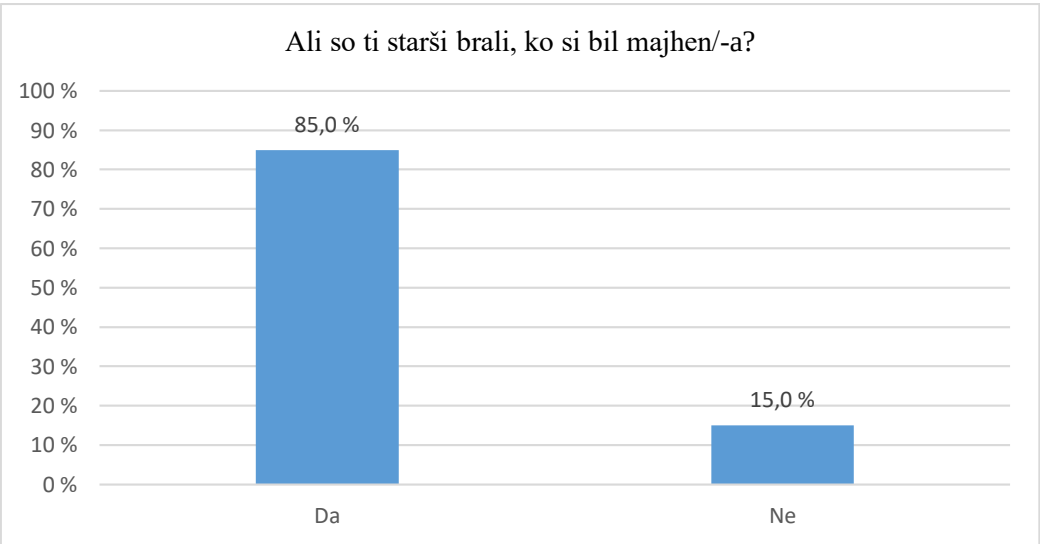

85 % učencev so starši brali, ko je bil majhen, 15 % starši v otroških letih niso brali.

Graf 3: Kaj so ti starši največkrat brali?

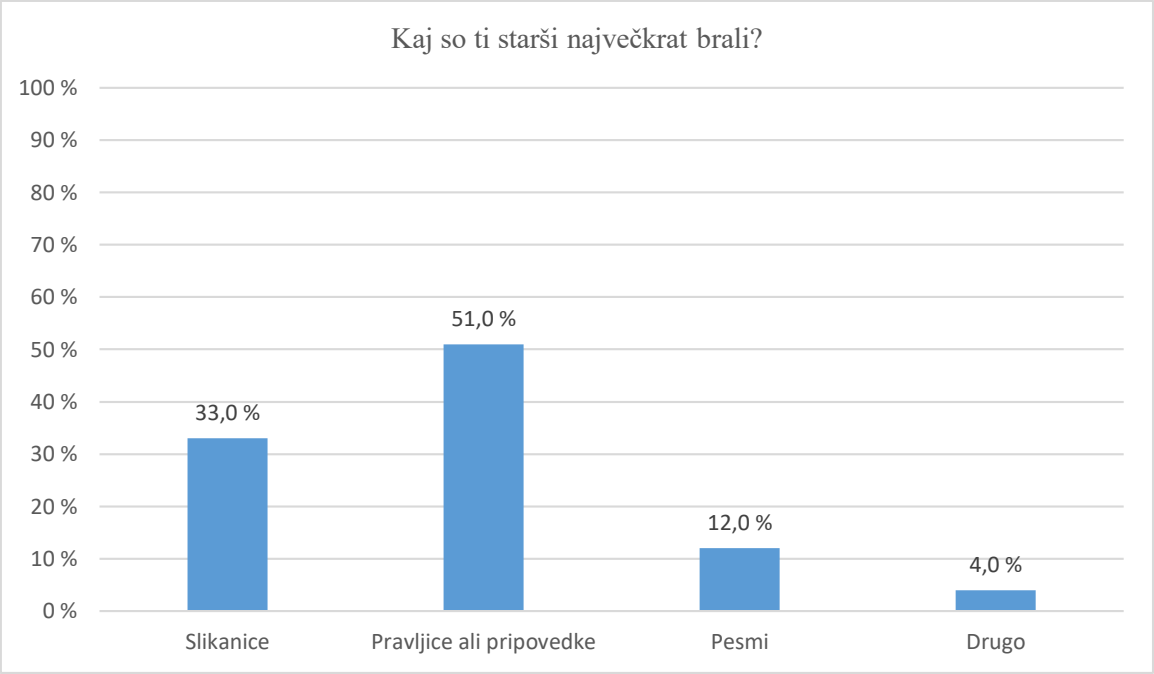

51 % učencev so starši največkrat brali pravljice ali pripovedke, 33 % slikanice. 12 % pesmi, po drugo pa je 30 % učencev napisalo, da so jim starši brali podnapise, 16 % zbirko Harry Potter, 54 % učencev pa se ne spomni, kaj so jim brali starši.

Drugo	Število odgovorov		Odstotek
Podnapise	2		30 %
Zbirko Harry Potter	1		16 %
Se ne spomnim.	4		54 %

Graf 4: Ali bi želel/-a, da bi ti starši brali še sedaj?

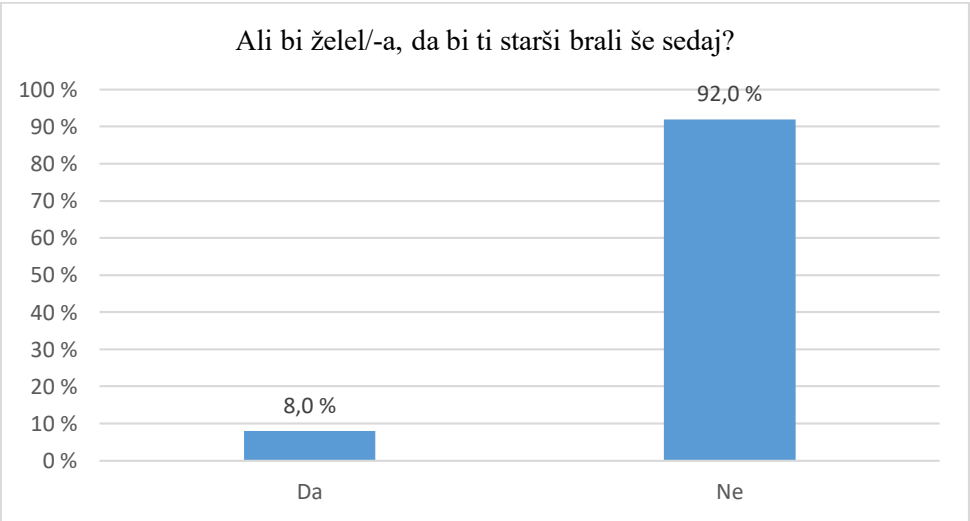

92 % učencev si ne želi, da bi jim starši brali, 8 % pa si tega želi.

Graf 5: Kako redno si izposojaš knjige?

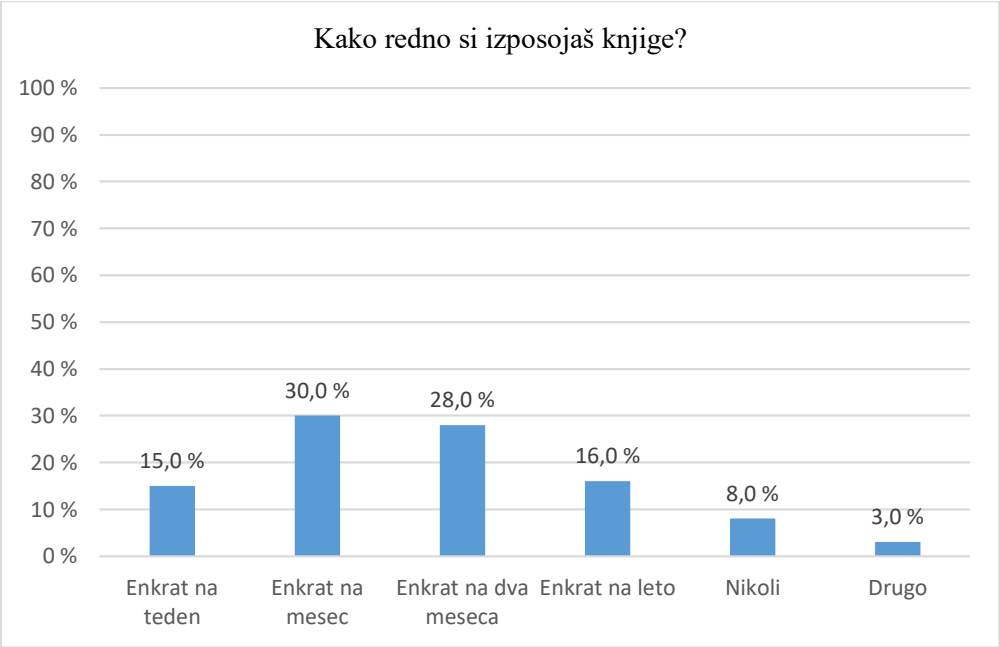

Drugo	Število odgovorov	Odstotek
Knjige imam doma in si jih ne izposojam.	1	25 %
Knjige kupim.	2	50 %
Knjige si izposodim vsaka dva tedna.	1	25 %

Največ učencev (30 %) si knjige izposoja enkrat na mesec, 28 % si jih izposoja enkrat na dva meseca, 16 % enkrat na leto, 15 % enkrat na teden. 8 % si knjig ne izposoja. Med 3 % učencev, ki izbrali odgovor drugo, je 50 % takšnih, ki si knjige kupijo, po 25 % pa jih ima knjige doma ali pa si jih izposodijo enkrat v štirinajstih dnevih.

Graf 6: V kateri knjižnici si najpogosteje izposojaš knjige?

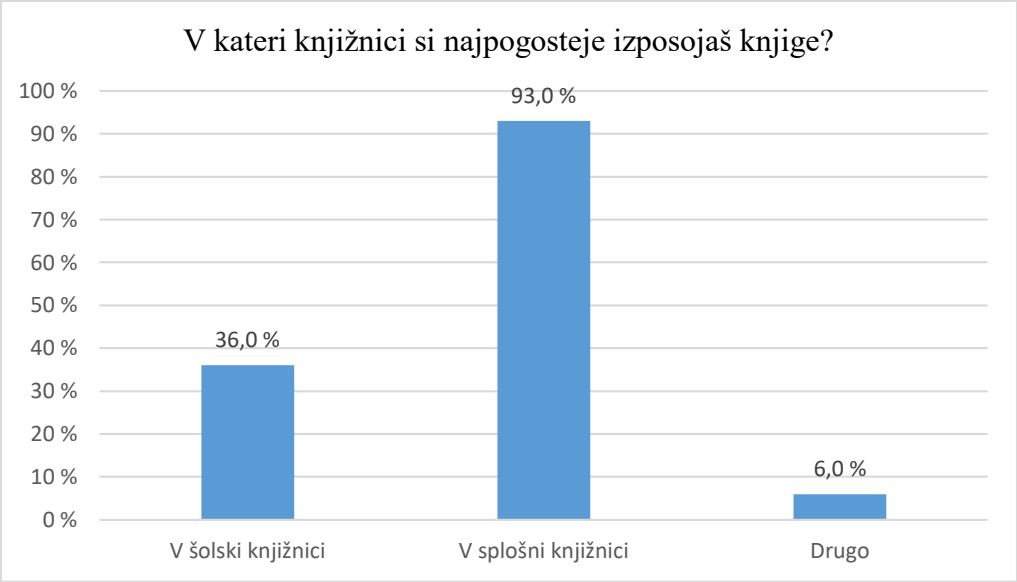

Najpogosteje si učence knjige izposojajo v splošni knjižnici (93 %), 36 % si jih izposodi v šolski knjižnici, med 6 %, ki so izbrali odgovor drugo, pa jih 66 % bere na internetu, 34 % si jih izposodi v razredni knjižnici.

Drugo	Število odgovorov	Odstotek
Berem na internetu.	4	66 %
Pri učiteljici, v razredni knjižnici.	2	34 %

Graf 7: S kom najpogosteje obiščeš knjižnico?

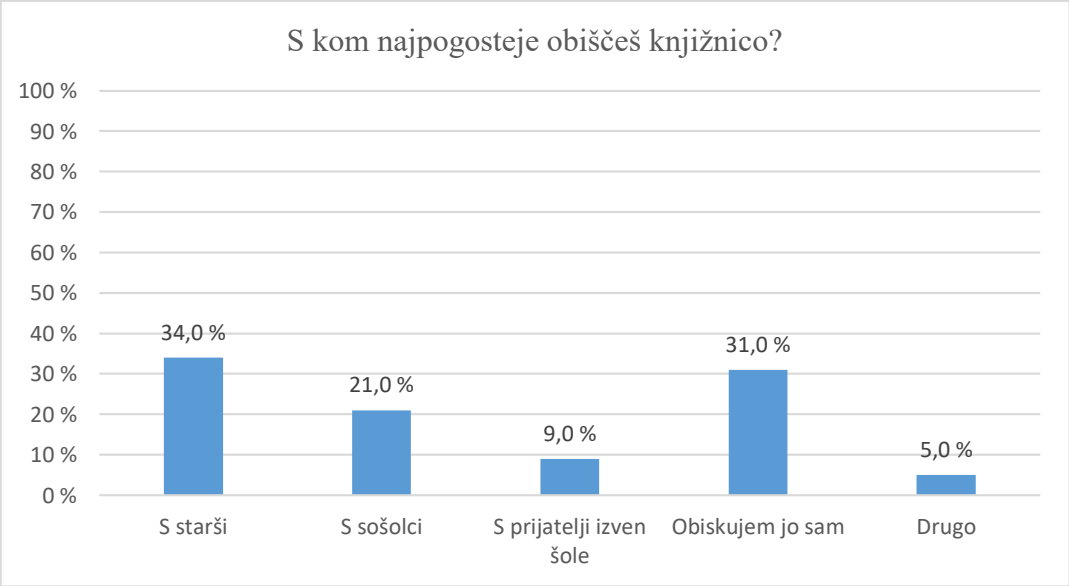

34 % učencev knjižnico obiskuje s starši, 31 % jih obiskuje sam, 21 % učencev knjižnico obišče s sošolci, 9 % s prijatelji izven šole, med 5 %, ki so izbrali odgovor drugi pa jih

7.4 Analiza in interpretacija ankete za starše

Graf 1: Starost

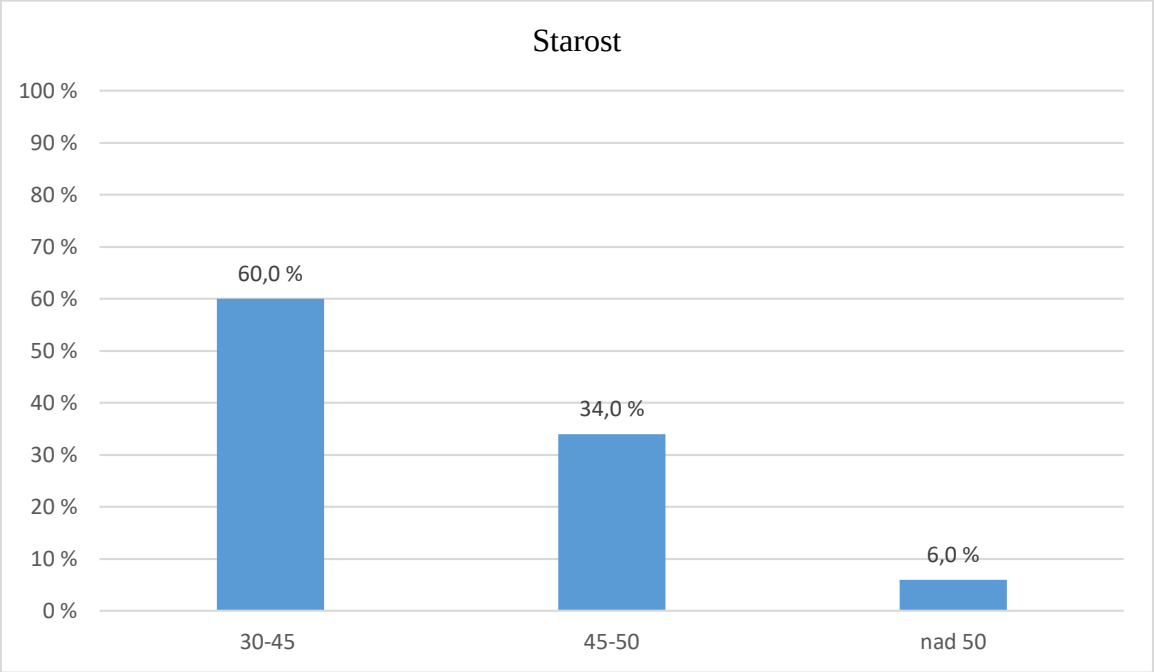

Graf 2: Stopnja izobrazbe

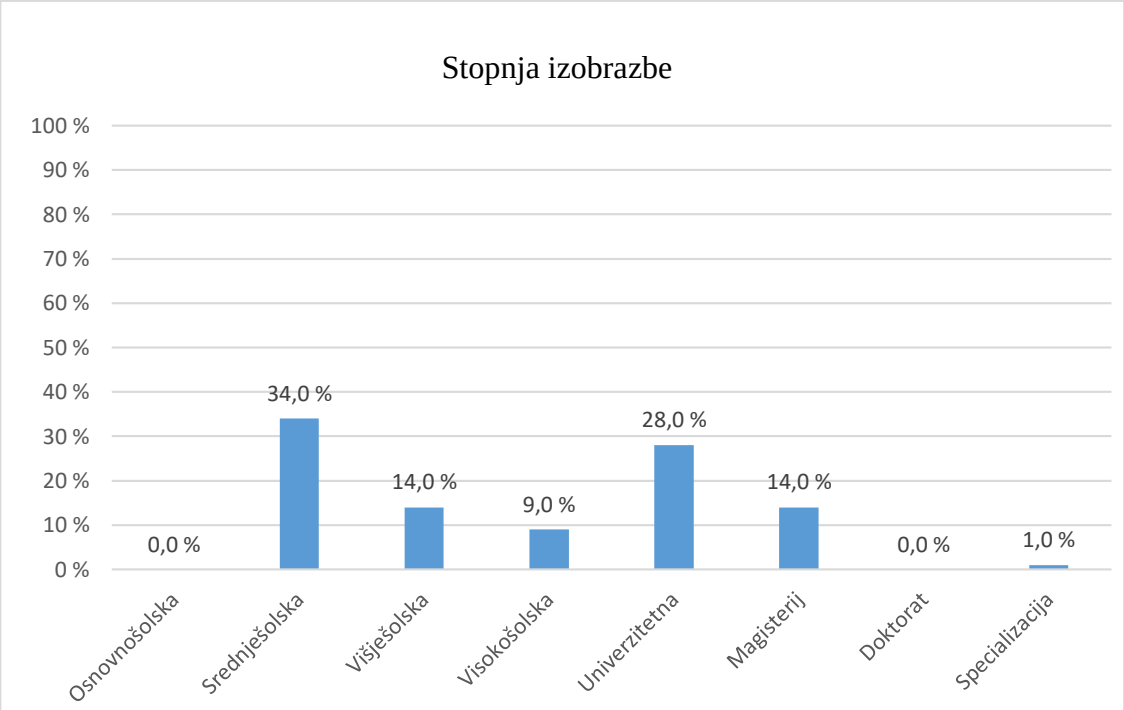

Graf 3: Koliko knjig preberete na mesec?

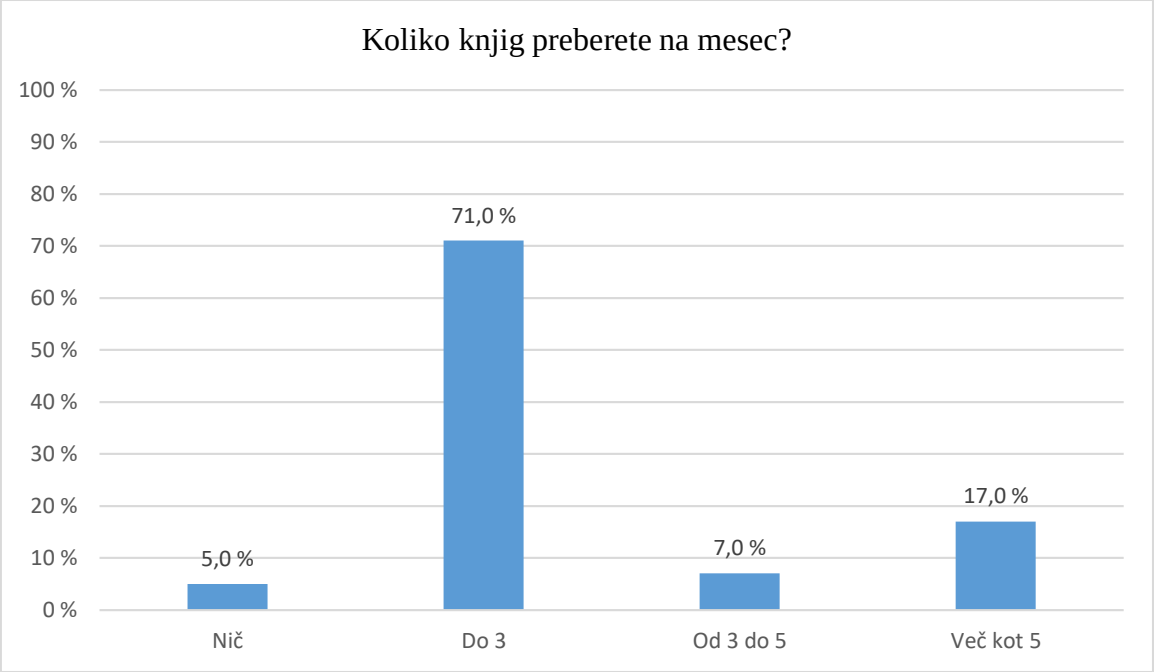

41 anketirancev (71 %) prebere na mesec do tri knjige, štirje (7 %) preberejo tri do pet knjig, več kot pet knjig pa preberejo trije (5 %). En anketiranec ne prebere na mesec niti ene knjige, eden pa pol.

Graf 4: Ali ste brali svojemu otroku, ko je bil majhen?

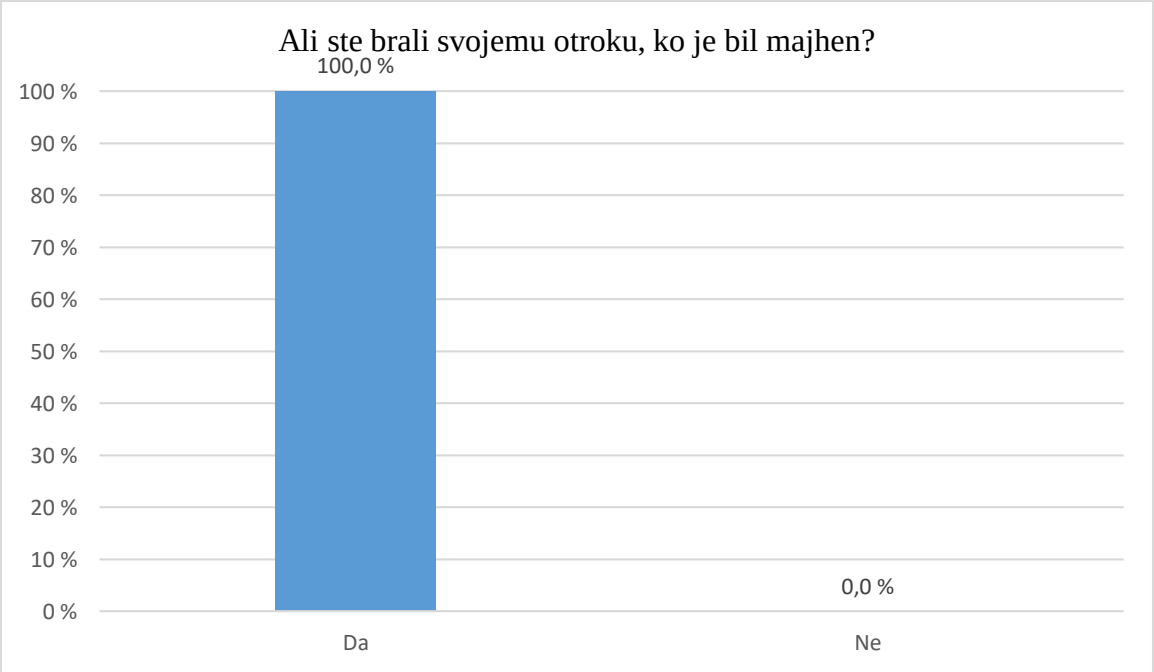

Vsi anketiranci so brali otrokom, ko so le-ti bili majhni.

Graf 5: Katere knjige ste mu brali najpogosteje?

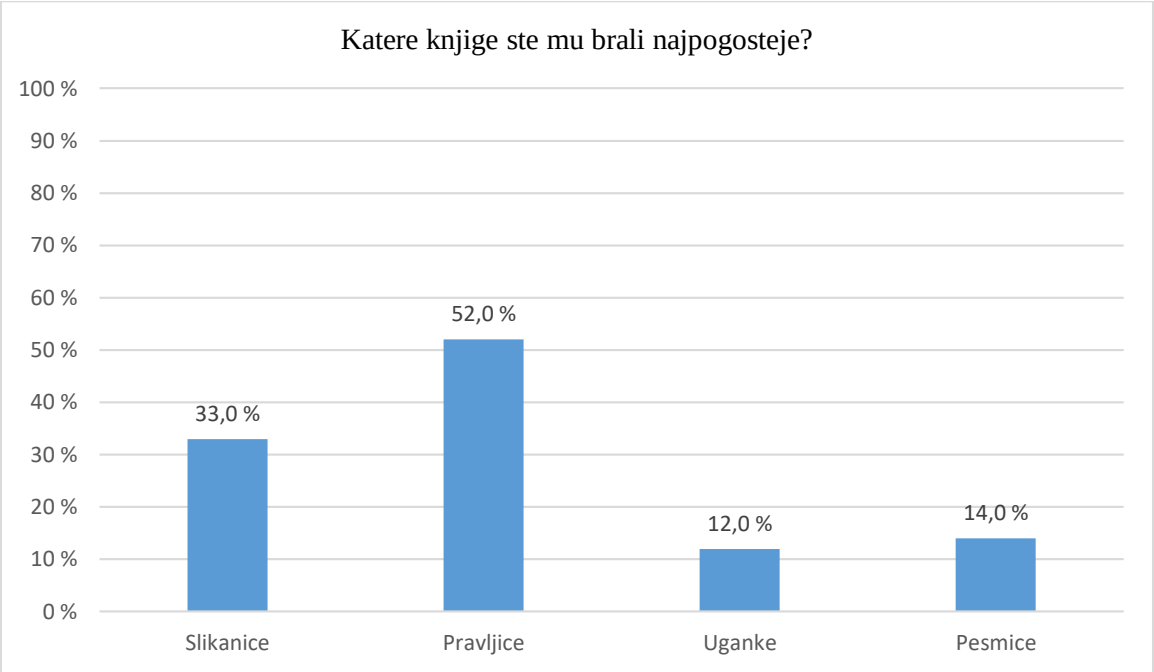

Največ staršev je bralo otrokom pravljice (52 %), 33 % slikanice, 14 % pesmice in 12 % uganke.

Graf 6: Ali svojemu otroku berete še zdaj?

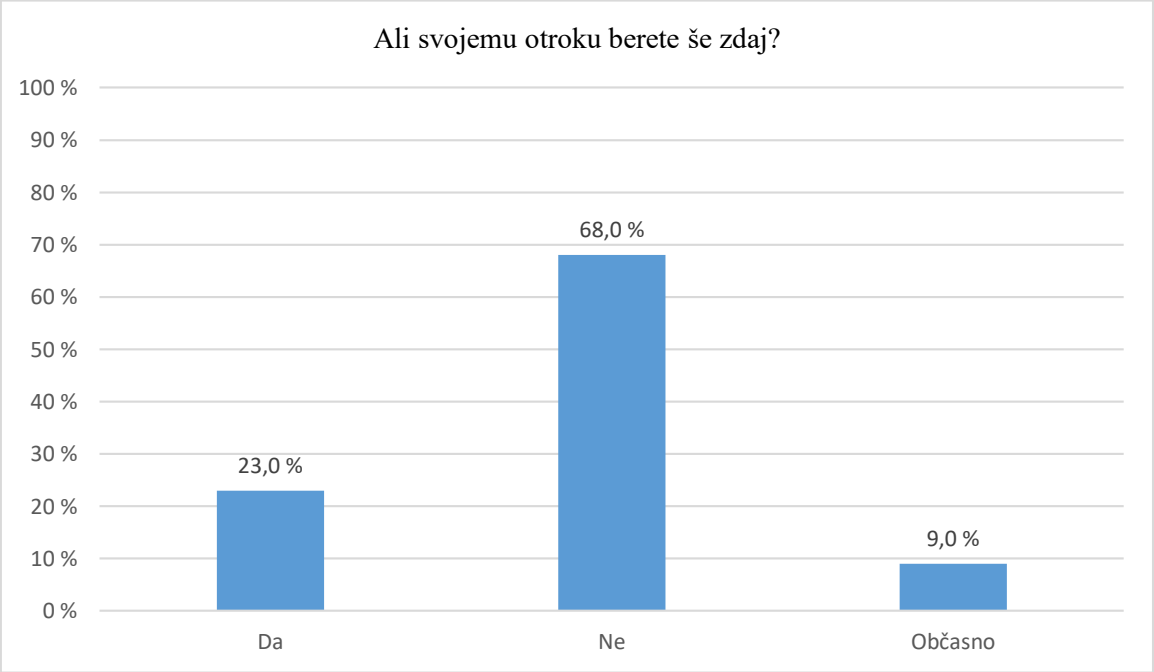

Večina anketirancev ne bere več svojim otrokom (68 %), 23 % staršev pa še bere svojim otrokom, 9 % pa občasno.

Graf 7: Kje si najpogosteje izposojate knjige?

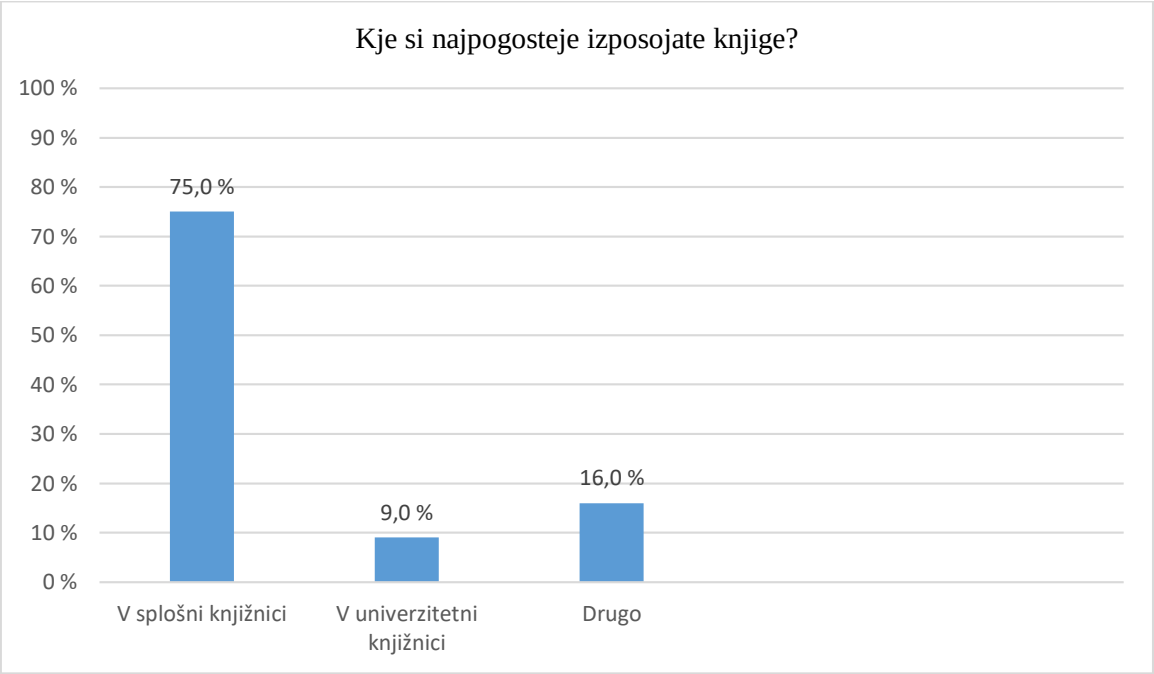

Največ anketirancev si izposoja knjige v splošni knjižnici (75 %), 9 % v univerzitetni knjižnici, 16 % staršev pa si knjige izposoja drugje.

Graf 8: Ali imate domačo knjižnico?

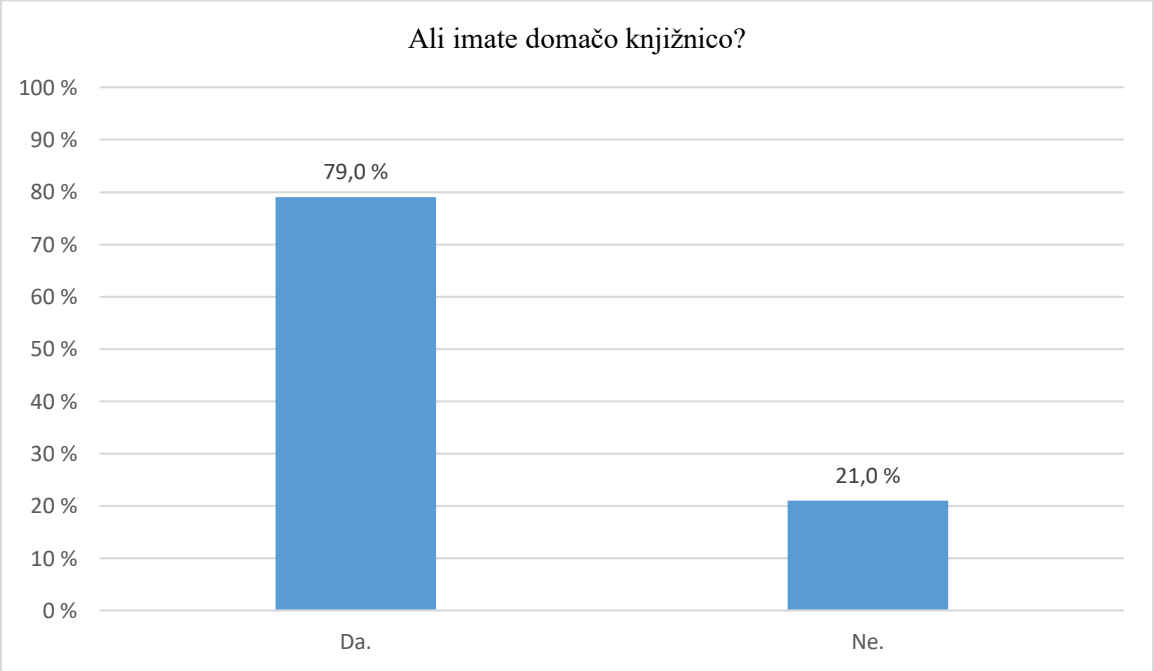

79 % anketiranih staršev ima domačo knjižnico, 21 % pa je nima.

Graf 9: Ali spodbujate svojega otroka k obisku knjižnice?

88 % anketiranih staršev spodbuja svoje otroke k obisku knjižnice, 12 % pa jih k temu ne spodbuja.

Graf 10: Ali menite, da vaš otrok preveč čas preživi za digitalnimi napravami?

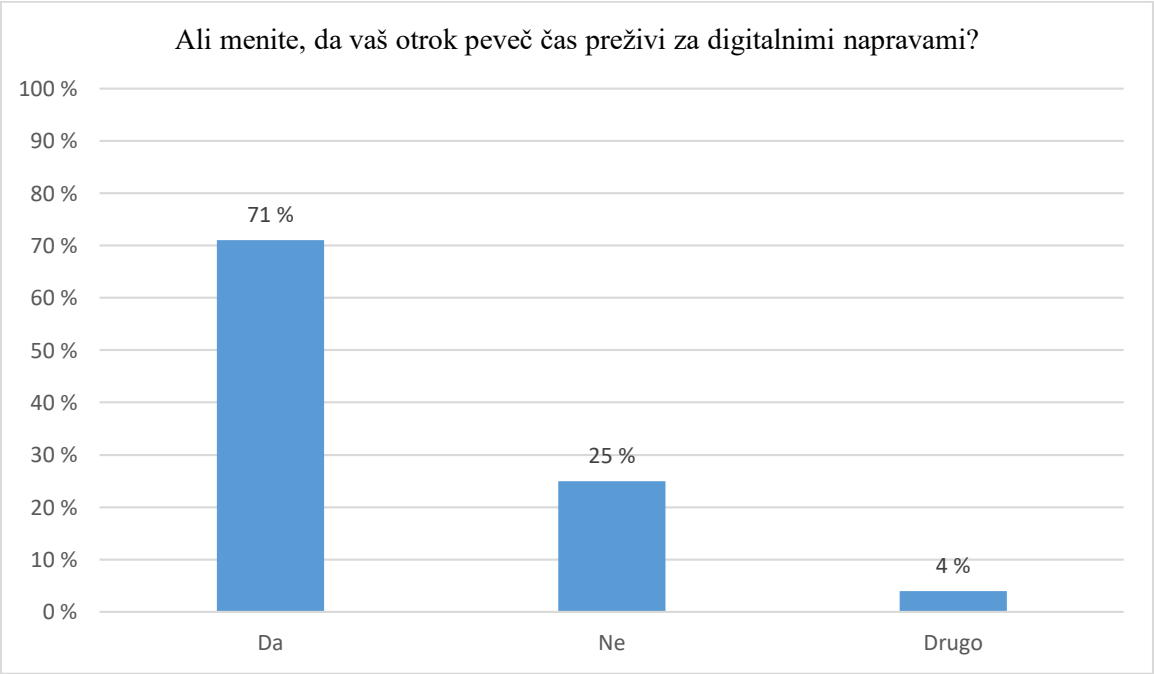

Večina anketiranih staršev meni, da so otroci preveč časa pred digitalnimi napravami (71 %), 25 % pa jih meni, da niso preveč.

7.5 Rezultati in interpretacija ankete – učitelji

Graf 1: Predmet poučevanja

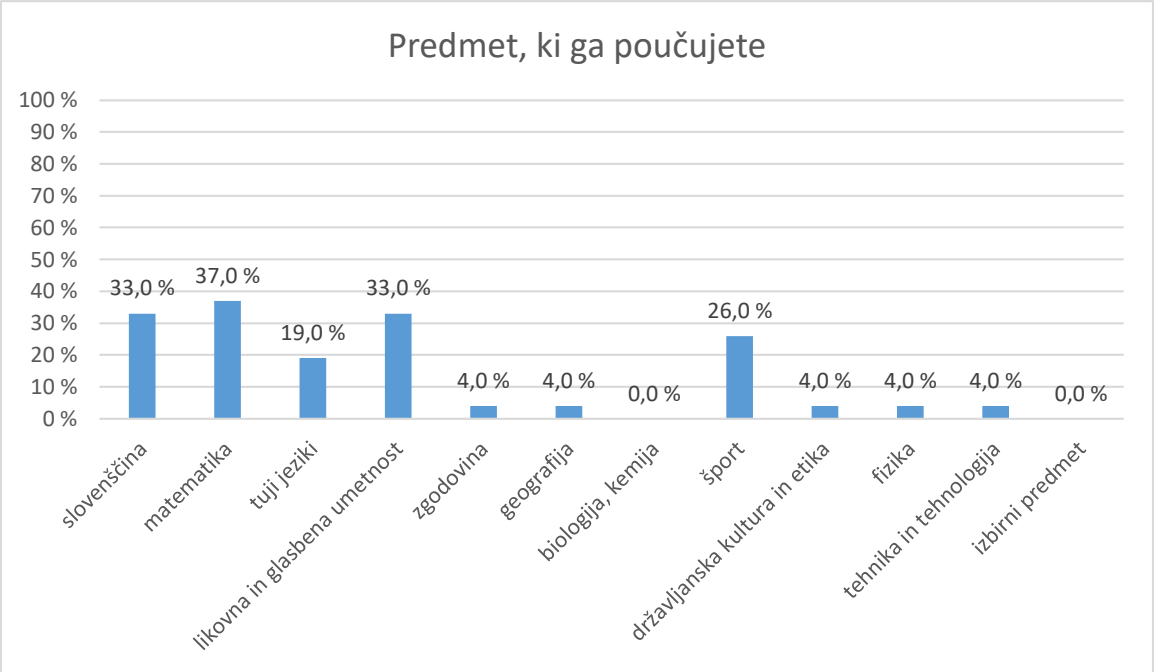

Graf 2: Število prebranih knjig na mesec

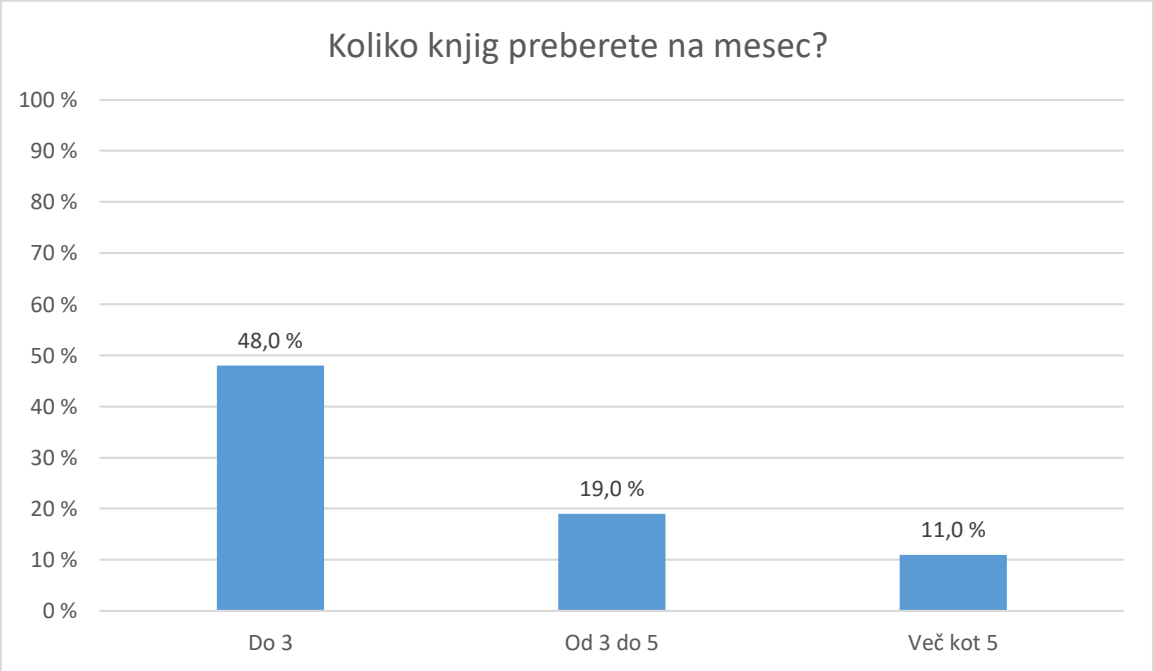

Skoraj polovica (48 %) anketiranih učiteljev na mesec prebere do 3 knjige, 19 % prebere 3 do 5 knjig na mesec, več kot 5 knjig na mesec pa prebere samo 11 %.

Graf 3: Izposoja v knjižnici

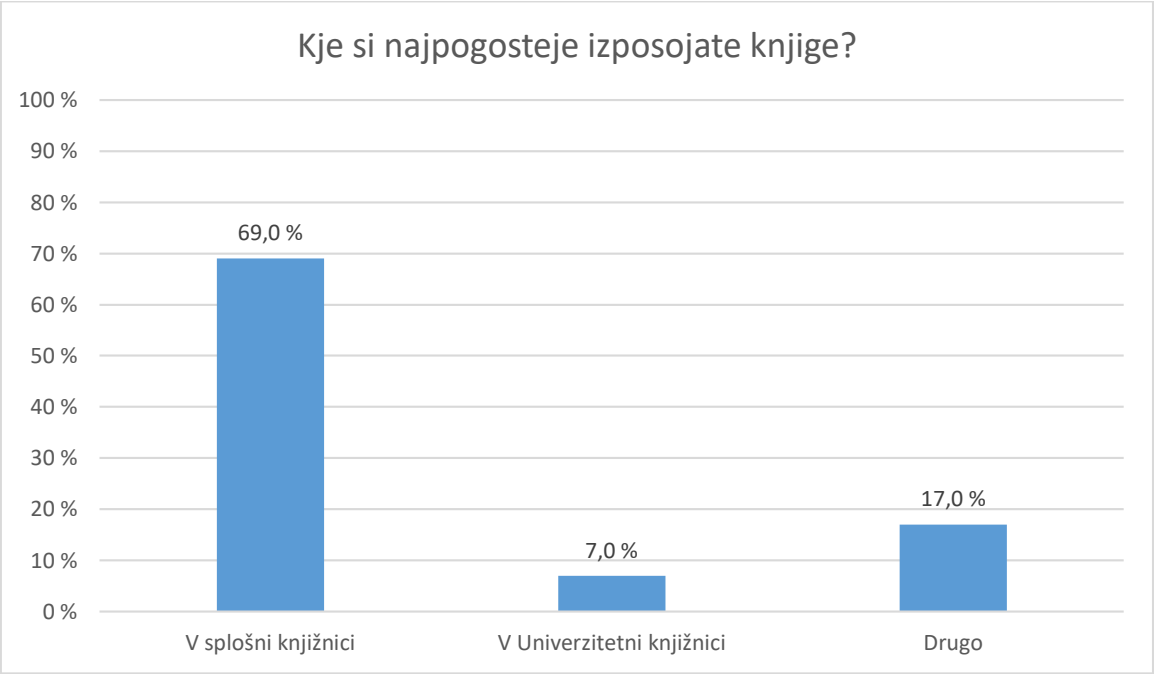

Kar 69 % anketiranih si knjige sposoja v splošni knjižnici, 17 % anketiranih dobi knjige od drugod, samo 7 % anketiranih pa si knjige sposoja v Univerzitetni knjižnici.

Graf 4: Domača knjižnica

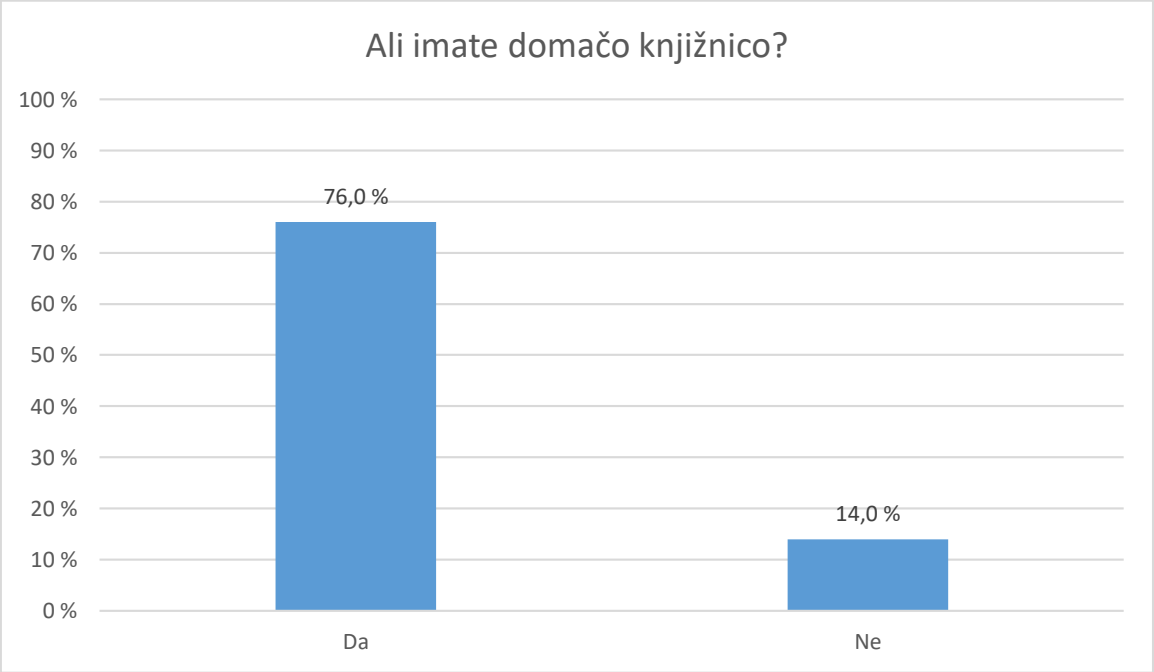

Kar 76 % anketiranih ima knjižnico doma, 14 % pa je nima.

Graf 5: Glasno branje učencem

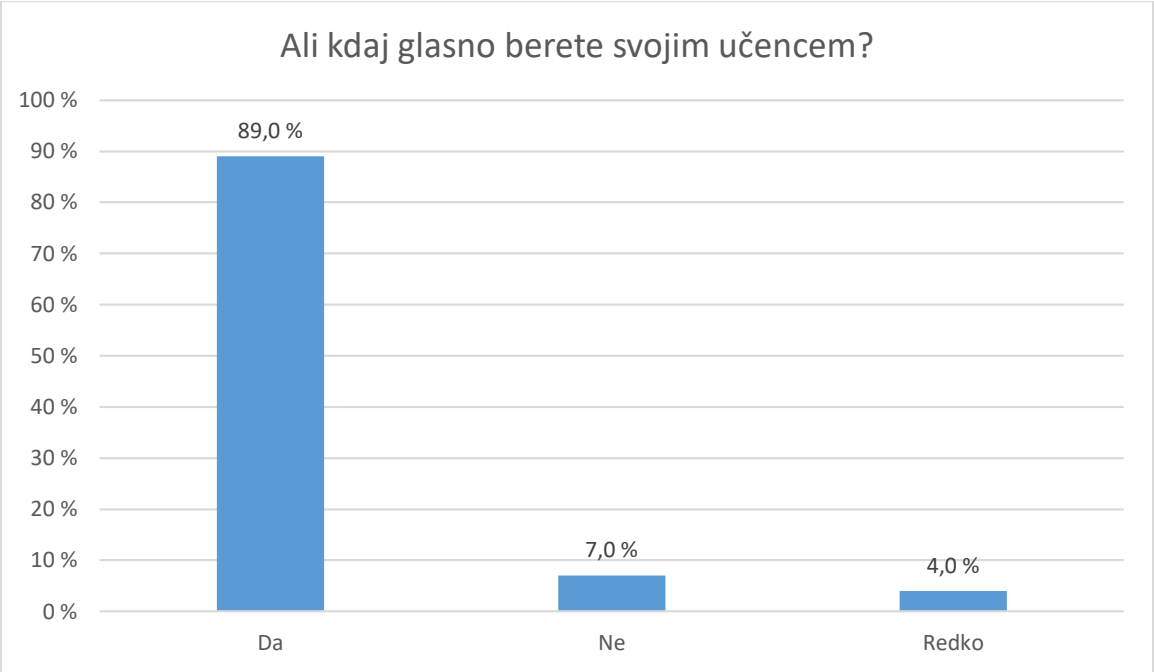

89 % anketiranih učiteljev na glas bere svojim učencem, 7 % jim ne bere, 4 % anketiranih pa redko bere svojim učencem.

Graf 6: Vrste branih besedil

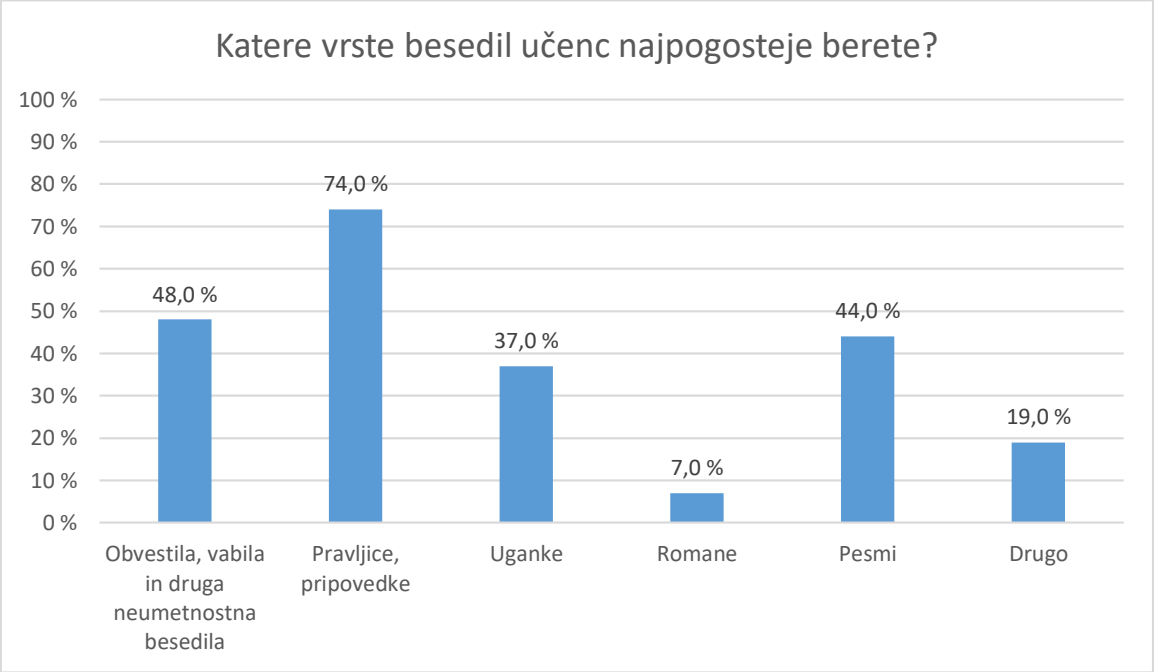

74 % anketiranih svojim učencem bere pravljice in pripovedke, 48 % bere učencem obvestila, vabila in druga neumetnostna besedila, 44 % anketiranih učiteljev učencem bere pesmi, 37 % anketiranih bere uganke, 19 % jim bere druge knjige, samo 7 % pa romane.

Graf 7: Mnenje o času, ki ga učenci preživijo ob digitalnih napravah

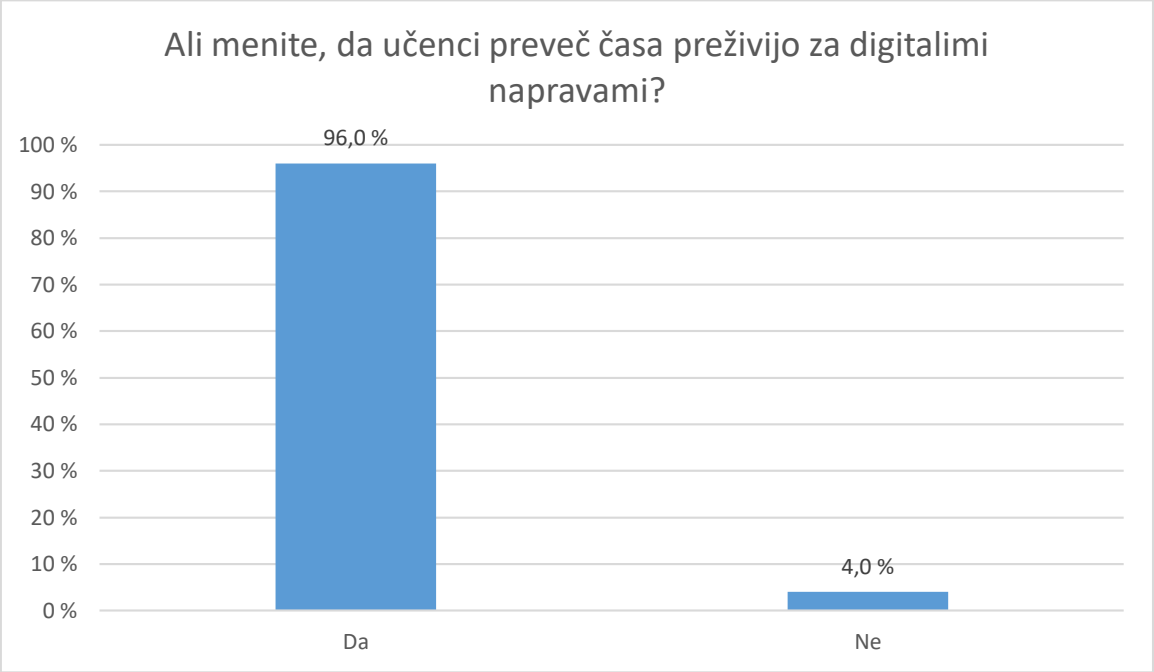

96 % anketiranih misli, da učenci preživijo preveč časa za digitalnimi napravami, samo 4 % se ne zdi tako.

7.6 Anketa za učence

Pozdravljeni, sva učenca 8. razreda. Delava raziskovalno nalogo na temo branja leposlovja in bralnih navadah, zato vas prosiva, da izpolniš vprašalnik. Anketa je anonimna.

1. **Spol**

◯ a) moški
◯ b) ženski

2. Razred

◯ a) 6.
◯ b) 7.
◯ c) 8.
◯ d) 9.

3. Ali rad/a bereš? (Obkroži en odgovor.)

○ a) Da
○ b) Ne
○ c) Odvisno, kaj berem.

4. Kako rad/-a bereš?

	Zelo rad	Srednje rad	Nerad
Pesmi	○	○	○
Dramska besedila	○	○	○
Pripovedna (prozna besedila)	○	○	○
Strokovno literaturo (npr. enciklopedije …)	○	○	○
Revije za najstnike	○	○	○
Časopise	○	○	○
Knjige za domače branje	○	○	○
Poljudnoznanstvene revije (npr. Nacional Greographic, History ...)	○	○	○
Drugo:	○	○	○

5. Kako pogosto bereš?

	Pogosto	Redko	Nikoli
Pesmi	○	○	○
Dramska besedila	○	○	○
Pripovedna (prozna besedila)	○	○	○
Strokovno literaturo (npr. enciklopedije …)	○	○	○
Revije za najstnike	○	○	○
Časopise	○	○	○
Knjige za domače branje	○	○	○
Drugo (dopiši)	○	○	○

6. Knjige s katero tematiko so tvoje najljubše?
Možnih je več odgovorov.

☐ a) kriminalke
☐ b) pustolovske
☐ c) fantazijske
☐ d) knjige z ljubezensko tematiko
☐ e) zgodovinske
☐ f) strokovne (geografija, ekologija …)
☐ g) mladinsko problematiko (zloraba, samopoškodovanje, droge …)
☐ h) drugo (dopiši)

7. S kom se pogovarjaš o prebranih knjigah?
Možnih je več odgovorov

☐ S starši
☐ Z učiteljem slovenščine
☐ S sošolci
☐ S prijatelji
☐ S knjižničarko
☐ Z nikomer

☐ Drugo:

8. So ti starši brali, ko si bil majhen/na?

○ Da
○ Ne

9. Kaj so ti starši največkrat brali?
Možnih je več odgovorov

☐ Slikanice
☐ Pesmi
☐ Pravljice ali pripovedke
☐ Drugo:

10. Ali ti starši berejo še zdaj?

○ Da
○ Ne

11. Ali bi želel/-a, da bi ti starši brali še sedaj?

○ Da
○ Ne

12. Kako redno si izposojaš knjige?

○ Enkrat na teden
○ Enkrat na mesec
○ Enkrat na 2 meseca
○ Enkrat na leto
○ Nikoli
○ Drugo:

13. V kateri knjižnici si izposojaš knjige?
Možnih je več odgovorov

☐ V šolski knjižnici
☐ V splošni knjižnici
☐ Drugo:

14. S kom najpogosteje obiščeš knjižnico?
Možnih je več odgovorov

☐ S starši
☐ S sošolci
☐ S prijatelji izven šole
☐ Obiskujem jo sam
☐ Drugo:

15. Kaj te pri izbiri knjige za branje najbolj pritegne?
Možnih je več odgovorov

☐ Avtor
☐ Naslov knjige
☐ Naslovnica
☐ Povzetek vsebine na zadnji strani
☐ Priporočilo učitelja
☐ Priporočilo staršev
☐ Priporočilo prijatelja
☐ Drugo:

16. Kdaj najraje bereš?

○ Med šolskim letom
○ Med poletnimi počitnicami
○ Med vikendom
○ Drugo:

17. Kaj te pri branju knjige najbolj pritegne?

○ Napeto dogajanje
○ Dejanja in usoda glavne književne osebe
○ Jezik in slog pisanja
○ Drugo:

18. Koliko ur na dan preživiš za digitalnimi napravami (televizija, računalnik, mobilni telefon ...)?

○ Nič
○ Od pol do ene ure
○ Do dve uri
○ Do 3 ure
○ Drugo:

19. Koliko ur na dan posvetiš branju?

○ Nič
○ Manj kot eno uro
○ Eno uro
○ Več kot eno uro
○ Drugo:

20. Kaj bi te motiviralo, da bi več bral/-a?

○ Da bi mi brali starši.
○ Da bi glasno brali pri pouku.
○ Da bi v šoli imeli bralno uro.
○ Drugo (Dopiši.):

7.7 Anketni vprašalnik za starše

Pozdravljeni, sva učenca 8. razredov. Delava raziskovalno nalogo na temo branja knjig in bralnih navad in vas prosiva, da izpolnite anketo, ki je anonimna.

1. Spol

◯ moški
◯ ženski

2. Starost

◯ od 30 do 45
◯ od 45 do 50
◯ Drugo:

3. Stopnja izobrazbe

◯ Osnovnošolska
◯ Srednješolska
◯ Višješolska
◯ Visokošolska
◯ Univerzitetna
◯ Magisterij
◯ Doktorat
◯ Drugo:

4. Ali radi berete?

◯ Da
◯ Ne
◯ Odvisno, kaj berem

5. Koliko knjig prebere na mesec?

◯ do 3
◯ od 3 do 5
◯ več kot 5
◯ Drugo:

6. Katere vrste knjig berete najraje?
Možnih je več odgovorov

☐ Kriminalke
☐ Pustolovske
☐ Ljubezenske
☐ Fantazijske
☐ Strokovne
☐ Poezijo

☐ Zgodovinske
☐ Biografije (avtobiografije)
☐ Drugo:

7. Kdaj najpogosteje berete? Možnih je več odgovorov

☐ Vsak dan v prostem času
☐ Med letnim dopustom
☐ Ob vikendih
☐ Drugo:

8.Ali ste brali svojemu otroku, ko je bil majhen?

○ da
○ ne
○ Drugo:

9. Katere knjige ste mu brali najpogosteje?
Možnih je več odgovorov

☐ slikanice
☐ pravljice
☐ uganke
☐ pesmice

10. Ali svojemu otroku berete še zdaj?

○ da
○ ne
○ Drugo:

11. Kje si najpogosteje sposojate knjige?

○ V splošni knjižnici
○ V univerzitetni knjižnici
○ Drugo:

12. Kaj bi naredili, da bi vaš otrok več bral?

○ mu brali sami
○ knjigo bi mu ponudili kot nagrado
○ bili zgleden bralec

13. Ali imate domačo knjižnico?

○ Da
○ Ne
○ Drugo:

14. Ali spodbujate svojega otroka k obisku knjižnice?

◯ Da
◯ Ne
◯ Drugo:

15. V čem je za vas branje leposlovja pomembno?
Možnih je več odgovorov

	Se popolnoma strinjam.	Se delno strinjam.	Se ne strinjam.
Branje pripomore k večjemu besednemu zakladu.	☐	☐	☐
Z branjem otrok razvija svojo identiteto.	☐	☐	☐
Branje je pomembno za spoznavanje lastne kulture.	☐	☐	☐
Branje je pomembno za spoznavanje tujih kultur in razvijanje strpnosti	☐	☐	☐
Branje pripomore k čustvenemu razvoju.	☐	☐	☐
Branje je prijeten užitek.	☐	☐	☐
Branje pomembno za miselni razvoj.	☐	☐	☐
Branje razvija kritično mišljenje.	☐	☐	☐
Branje pripomore k razvijanju ustvarjalnosti.	☐	☐	☐

16.Ali menite, da vaš otrok preveč časa preživi za digitalnimi napravami?

◯ Da
◯ Ne
◯ Drugo:

17. Ali menite, da je spodbujanje branja naloga šole?

◯ Da
◯ Ne
◯ Drugo:

18. Ali menite, da je spodbujanje branja naloga družine?

◯ Da
◯ Ne
◯ Drugo:

19.Kaj bi naredili, da bi vaš otrok več in raje bral?

7.8 Anketni vprašalnik za učitelje

Pozdravljeni, sva učenca 8. razredov. Delava raziskovalno nalogo na temo branja knjig in bralnih navad in vas prosiva, da izpolnite anketo, ki je anonimna.

1. Spol
○ moški
○ ženski

2. Število let dela v šoli
○ do 5
○ od 5 do 10
○ od 10 do 20
○ od 20 do 30
○ Drugo:

3. Predmet, ki ga poučujete: Možnih je več odgovorov.
☐ slovenščina
☐ matematika
☐ tuji jezik
☐ umetnost (likovna ali glasbena)
☐ zgodovina
☐ geografija
☐ biologija, kemija
☐ šport
☐ državljanska kultura in etika
☐ fizika
☐ tehnika in tehnologija
☐ izbirni predmet
☐ Drugo:

4. Ali radi berete?
○ Da
○ Ne
○ Odvisno, kaj berem

5. Koliko knjig preberete na mesec?
○ do 3
○ od 3 do 5
○ več kot 5
○ Drugo:

6. Katere vrste knjig berete najraje? Možnih je več odgovorov.
☐ Kriminalke
☐ Pustolovske
☐ Ljubezenske
☐ Fantazijske

☐ Strokovne
☐ Poezijo
☐ Zgodovinske
☐ Biografije (avtobiografije)
☐ Drugo:

7. Kdaj najpogosteje berete? Možnih je več odgovorov.
☐ Vsak dan v prostem času
☐ Med letnim dopustom
☐ Ob vikendih
☐ Drugo:

8. Kje si najpogosteje sposojate knjige?
○ V splošni knjižnici
○ V univerzitetni knjižnici
○ Drugo:

9. Ali imate domačo knjižnico?
○ Da
○ Ne
○ Drugo:

10. Ali kdaj glasno berete svojim učencem?
○ da
○ ne
○ Drugo:

11. Katere vrste besedil učencem najpogosteje berete? Možnih je več odgovorov.
☐ obvestila, vabila in druga neumetnostna besedila
☐ pravljice, pripovedke
☐ uganke
☐ romane
☐ pesmi
☐ Drugo:

12. Kaj bi naredili, da bi učenci več brali?
○ Jim predlagal kakšno zanimivo knjigo.
○ Jih motiviral z glasnim branjem
○ Povedal, da po opravljeni bralni znački sledi nagrada

13. Ali svoje učence spodbujate k obisku knjižnice?
○ Da
○ Ne
○ Drugo:

14. V čem je za vas branje leposlovja pomembno? Možnih je več odgovorov.

	Se popolnoma strinjam.	Se delno strinjam.	Se ne strinjam.
Branje pripomore k večjemu besednemu zakladu.	☐	☐	☐
Z branjem otrok razvija svojo identiteto.	☐	☐	☐
Branje je pomembno za spoznavanje lastne kulture.	☐	☐	☐
Branje je pomembno za spoznavanje tujih kultur in razvijanje strpnosti	☐	☐	☐
Branje pripomore k čustvenemu razvoju.	☐	☐	☐
Branje je prijeten užitek.	☐	☐	☐
Branje pomembno za miselni razvoj.	☐	☐	☐
Branje razvija kritično mišljenje.	☐	☐	☐
Branje pripomore k razvijanju ustvarjalnosti.	☐	☐	☐

15. Ali menite, da učenci preveč časa preživijo za digitalnimi napravami?
○ Da
○ Ne
○ Drugo:

16. Ali menite, da je spodbujanje branja naloga šole?
○ Da
○ Ne
○ Drugo:

17. Ali menite, da je spodbujanje branja naloga družine?
○ Da
○ Ne
○ Drugo:

18. Kaj bi naredili, da bi učenci več in raje bral?

19. Koliko časa preživiš za digitalnimi napravami?

○**nič**

○**od pol do ene ure**

○**do dve uri**

○**do tri ure**

○**drugo**